

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie”

Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność

Golina – Grodziec – Rychwał – Rzgów – Stare Miasto – Tuliszków

Grudzień 2015

Niniejszy dokument został opracowany przez
Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”
w związku z udziałem w konkursie na wybór LGD do realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego
przez społeczność

Instytucja Zarządzająca:
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Instytucja Wdrażająca:
Samorząd Województwa Wielkopolskiego

Realizator Lokalnej Strategii Rozwoju:
Stowarzyszenie „SOLIDARNI W PARTNERSTWIE”

Obszar wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju:
Gminy: Golina, Rzgów, Stare Miasto, Tuliszków, Rychwał, Grodziec
położone w województwie wielkopolskim w powiatach konińskim i tureckim.

Spis treści

<i>I Charakterystyka obszaru objętego LSR.....</i>	<i>5</i>
I.1 Nazwa LGD	5
I.2 Opis obszaru.....	5
I.3 Opis procesu tworzenia partnerstwa.....	7
I.4 Opis struktury LGD	7
I.5 Opis składu organu decyzyjnego	9
I.6 Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym.....	9
I.7 Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD.....	10
<i>II. Partycypacyjny charakter LSR.....</i>	<i>11</i>
<i>III. Diagnoza obszaru LGD.....</i>	<i>12</i>
<i>IV. Analiza SWOT.....</i>	<i>21</i>
<i>V Cele i wskaźniki .....</i>	<i>24</i>
V.1. Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analiza SWOT i diagnozą obszaru.....	24
V.2. Wykazanie zgodności celów z celami programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR.....	24
V. 3. Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.....	26
V. 4. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS, a także wskazanie sposobu ich realizacji wraz z uzasadnieniem.....	26
V. 5. Specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych, wraz z uzasadnieniem wyboru konkretnego wskaźnika w kontekście ich adekwatności do celów i przedsięwzięć.....	26
V. 6. Źródła pozyskania danych do pomiaru	27
V. 7. Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych.....	27
V. 8. Stan początkowy wskaźnika i wyjaśnienie sposobów jego ustalenia.....	28
V. 9. Stan docelowy wskaźnika / poziomy przejściowe / wyjaśnienie dotyczące sposobu jego ustalenia (założenia do planowania)	28
<i>VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.</i>	<i>40</i>
VI. 1. Ogólna charakterystyka	40
<i>VII Plan działania.....</i>	<i>43</i>

<i>VIII Budżet LSR</i>	45
<i>IX Plan komunikacji</i>	46
<i>X Zintegrowanie</i>	47
<i>XI Monitoring i ewaluacja</i>	50
<i>XI. 1. Monitoring</i>	50
<i>XI. 2. Ewaluacja</i>	50
<i>XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko</i>	53
WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY	80

I Charakterystyka obszaru objętego LSR.

I.1 Nazwa LGD

Nazwa LGD

Pełna nazwa Lokalnej Grupy Działania brzmi: Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie”.

Siedziba Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” mieści się w Starym Mieście k/Konina pod adresem:

- ul. Główna 3, 62-571 Stare Miasto

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” ma własną stronę internetową pod adresem:

- www.sswp.com.pl

oraz profil na portalu społecznościowym Facebook pod adresem:

- Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie”

Status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” posiada osobowość prawną w formie stowarzyszenia, które zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 09.06.2006 r. pod numerem 0000258213.

Aby spełnić wymagania formalno-prawne umożliwiające ubieganie się o pomoc w ramach działania LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020), wspieranego ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS). Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” dokonało stosownych zmian w statucie i w swojej strukturze organizacyjnej. Nadzór nad Stowarzyszeniem sprawuje Marszałek Województwa Wielkopolskiego.

I.2 Opis obszaru.

W skład LGD „Solidarni w Partnerstwie” wchodzi 6 gmin wymienionych w poniższej tabeli.

Nazwa gminy	Typ gminy	Identyfikator	Liczba mieszkańców na dzień 31 grudnia 2013	
			Gminy	w tym miasto
Grodziec	Wiejska	3010022	5 264	-
Rzgów	Wiejska	3010082	7156	-
Stare Miasto	Wiejska	3010112	11555	-
Golina	Miejsko-wiejska	3010013	11 843	4 478
Rychwał	Miejsko-wiejska	3010073	8 397	2 369
Tulizzków	Miejsko-wiejska	3027073	10 671	3 405
RAZEM			54 886	10 252

Tabela nr 1: Gminy tworzące obszar LGD - Opracowana na podstawie danych: GUS

Łączna powierzchnia obszaru wynosi 686,53 km². Największą powierzchnię ma gmina Tulizzków (149,4 km²), nieco mniejszą gminy Grodziec i Rychwał (117,7 km²). Najmniejszą powierzchnię mają gminy Golina (99 km²) i Stare Miasto (97,8 km²).

Jak pokazuje załączona mapa, obszar objęty strategią tworzy kształt trójkąta, którego północny wierzchołek stanowi gmina Golina, a południową podstawę tworzy obszar gmin Grodziec, Rychwał i Tuliszków. W środkowej części tego trójkąta leżą gminy Rzgów i Stare Miasto.

Rys. nr 1: Gminy tworzące obszar LGD – Źródło: Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” na lata 2007-2013

Obszar jest położony we wschodniej części Województwa Wielkopolskiego, w podregionie konińskim. Stanowi on południowo-zachodnie obrzeże Konina, z którym graniczą gminy Stare Miasto i Golina. Obie wymienione gminy są częścią powiatu konińskiego ziemskiego, podobnie jak gminy Grodziec, Rzgów i Rychwał, natomiast gmina Tuliszków należy do powiatu tureckiego. Usytuowanie obszaru w regionie konińskim przedstawia poniższa mapa.

Rys. nr 2: Gminy tworzące obszar LGD – Źródło: Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” na lata 2007-2013

Obszar leży na bardzo ważnym szlaku tranzytowym z dogodnymi połączeniami komunikacyjnymi: autostrada A2 łącząca Europę Zachodnią z Rosją i krajami wschodnimi oraz system połączeń kolejowych.

1.3 Opis procesu tworzenia partnerstwa.

Impulsem do utworzenia Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” było uruchomienie w 2004 roku Pilotażowego Programu Leader. Grupa aktywnych mieszkańców gmin Stare Miasto i Rychwał postanowiła wykorzystać tę szansę i wystąpiła z inicjatywą utworzenia lokalnej grupy działania. Gmina Stare Miasto przygotowała i złożyła wniosek o pomoc w ramach I schematu Pilotażowego Programu Leader+. Przyznana pomoc pozwoliła na podjęcie w drugiej połowie 2005 roku działań upowszechniających wiedzę o podejściu Leader oraz zaktywizowanie społeczności wiejskich. Działania te były prowadzone na obszarze gmin Stare Miasto i Rychwał, jednak informacje o nich i o programie Leader docierały do mieszkańców sąsiednich gmin. Poprzez samorządy swoich gmin zwrócili się oni w końcu 2005 roku do gminy Stare Miasto z propozycją, aby obszar działania Stowarzyszenia powiększyć o gminy Golina, Tuliszków, Rzgów i Grodziec. Propozycja została zaakceptowana, w związku z czym dalsze działania zmierzające do utworzenia lokalnej grupy działania były prowadzone równolegle we wszystkich sześciu wymienionych gminach. Ich zwieńczeniem było spotkanie założycielskie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, przeprowadzone w dniu 7 marca 2006 r. w którym uczestniczyło 89 członków założycieli reprezentujących trzy sektory z terenu sześciu gmin. Dokumenty złożone do Krajowego Rejestru Sądowego zostały zaakceptowane i Sąd dokonał rejestracji Stowarzyszenia w dniu 9 czerwca 2006 roku.

Rejestracja sądowa umożliwiła Stowarzyszeniu „Solidarni w Partnerstwie” ubieganie się o pomoc na realizację projektu „Twój pomysł – Twój sukces” w ramach II schematu Pilotażowego Programu Leader+. Przyznanie pomocy i realizacja projektu w okresie od listopada 2006 roku do maja 2008 roku umożliwiły kontynuowanie działań na rzecz budowania partnerstwa. W tym czasie nastąpił ilościowy rozwój partnerstwa, jak też jego konsolidacja, integracja partnerów i pogłębienie współpracy między nimi. Dzięki realizacji zadań zawartych w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” stała się instytucją posiadającą duży autorytet w społeczności lokalnej i przyciągającą do współpracy najaktywniejszych mieszkańców obszaru.

Pozytywne doświadczenia z udziału w Pilotażowym Programie Leader+ zachęciły władze i członków Stowarzyszenia do kontynuowania działalności w ramach Osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Wiązało się to z koniecznością wprowadzenia zmian w statucie odpowiadających wymogom ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz rozporządzeń określających szczegółowe zasady wdrażania osi 4 Leader. Działania w tej sprawie władze Stowarzyszenia podjęły na początku 2008 roku. Po serii spotkań roboczych i konsultacjach z prawnikami, w dniu 31 lipca 2008 r. odbyło się Walne Zebranie Członków, na którym przegłosowano nową treść statutu. Statut ten został zarejestrowany przez Sąd rejestrowy w dniu 28 sierpnia 2008 r.

Po paśmie sukcesów i pozytywnie odbieranej działalności Stowarzyszenia na obszarze LGD władze oraz członkowie postanowili kontynuować swoje działania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020), wspieranego ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS). W związku z powyższym w dniu 15 grudnia 2015 roku odbyło się Walne Zebranie Członków, podczas którego przegłosowano niezbędne dokumenty do realizacji PROW 2014 – 2020.

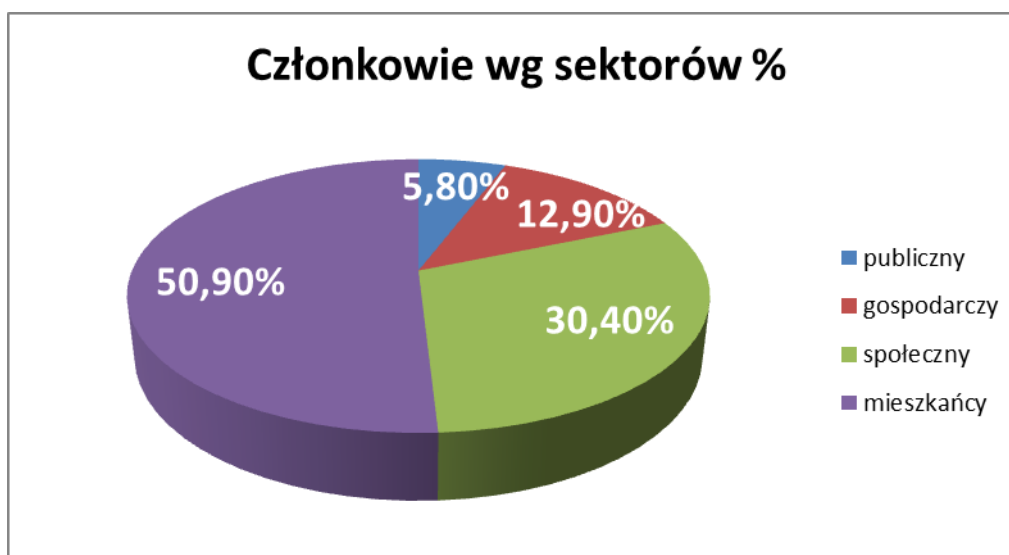
1.4 Opis struktury LGD

O charakterze i funkcjonowaniu Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” decydują jego członkowie. W składzie Stowarzyszenia są zarówno osoby prawne jak i osoby fizyczne, będące reprezentantami różnych grup i środowisk. Na dzień 15 grudnia 2015 roku do Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” należało 171 członków.

Zintegrowany charakter dokumentu świadczy o współdziałaniu na rzecz opracowania i realizacji LSR przedstawicieli sektorów: publicznego, gospodarczego, społecznego w tym mieszkańcy (partnerstwo trójsektorowe). W skład LGD wchodzi przedstawiciele władzy publicznej w liczbie 6, sektora publicznego (pozostałe) w liczbie 4, sektora gospodarczego w liczbie 22, sektora społecznego w liczbie 52 oraz mieszkańcy w liczbie 87.

Członkowie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” w podziale na sektory

	Sektor			
	publiczny	gospodarczy	społeczny	mieszkańcy
Golina	3	4	14	11
Grodziec	1	6	2	11
Rychwał	1	3	2	17
Rzgów	1	2	13	17
Stare Miasto	2	6	13	19
Tuliszków	2	1	8	12
razem	10	22	52	87

Wykres nr 1 : Członkowie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” wg sektorów – podział procentowy.

W okresie od powstania Stowarzyszenia do 2008 roku obowiązywał statut opracowany na podstawie ustawy Prawo o stowarzyszeniach, zgodnie z którym członkowie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” będący osobami fizycznymi mieli status członków zwyczajnych, a osoby prawne – status członków wspierających. W dniu 31 lipca 2008 roku Walne Zebranie Członków podjęło uchwałę o zmianie statutu, aby dostosować strukturę organizacyjną i zasady działania Stowarzyszenia do wymagań Ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Jedną z ważnych zmian było przyznanie osobom prawnym możliwości uzyskania statusu członka zwyczajnego. Po dokonaniu tej zmiany członkami zwykłymi Stowarzyszenia zostały między innymi samorządy gminne, a także lokalne stowarzyszenia i podmioty gospodarcze funkcjonujące jako osoby prawne.

Stowarzyszenie cały czas prowadzi działania nastawione na pozyskanie nowych członków. Sprawa ta stanowi priorytet dla władz Stowarzyszenia od początku jego istnienia. Proces rozszerzenia składu Stowarzyszenia można rozpatrywać w dwóch aspektach. Pierwszy dotyczy procedur formalnych związanych z uzyskaniem członkostwa. Zgodnie z postanowieniami statutu Stowarzyszenia zarówno osoba fizyczna jak i osoba prawna ubiegająca się o status członka Stowarzyszenia musi wyrazić poparcie dla celów Stowarzyszenia oraz zadeklarować czynne uczestnictwo w realizacji celów Stowarzyszenia. O przyjęciu w poczet członków zwyczajnych Stowarzyszenia decyduje Zarząd w drodze uchwały powziętej zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej 4 członków Zarządu.

Drugi aspekt poszerzania składu Stowarzyszenia dotyczy działań podejmowanych przez LGD, których celem jest pozyskanie nowych członków. Są to działania informujące społeczność lokalną o celach i działaniach Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” oraz o strategii rozwoju opracowanej przez Stowarzyszenie.

Budowanie silnego partnerstwa, będącego szeroką reprezentacją środowisk lokalnych jest celem nadrzędnym działania LGD, mającym swoje odzwierciedlenie w jego misji.

1.5 Opis składu organu decyzyjnego

Jednym ze statutowych organów Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” jest organ decyzyjny czyli Rada. Jej głównym zadaniem jest wybór operacji które mają być realizowane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju. Zgodnie ze statutem Stowarzyszenia Rada składa się z 12 członków wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie. Pierwotny skład Rady wybrany został przez Walne Zebranie na posiedzeniu w dniu 15 grudnia 2015 r. W dniu 10 kwietnia 2018 roku Walne Zebranie dokonało odwołania jednego członka rady i powołania w jego miejsce nowego członka rady.

Rada została utworzona z zachowaniem obowiązujących wymagań, które wskazują, iż ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji. W skład Rady wchodzi przedstawiciele wszystkich gmin będących członkami LGD „Solidarni w Partnerstwie” - każda z tych gmin ma w Radzie dwóch reprezentantów. W Radzie są przedstawiciele podmiotów sektora publicznego, w ilości 3 członków. Przedstawiciele sektora społecznego są w Radzie reprezentowani przez 5 członków, Przedstawiciele sektora gospodarczego reprezentowani przez 4 członków.

Dane członków organu decyzyjnego zostały opisane w Załączniku nr 4 do wniosku o wybór Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” do realizacji LSR.

1.6 Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym.

Zasady powoływania członków Rady

Najważniejsze zasady powoływania członków Rady są określone w Statucie Stowarzyszenia. Przepisy dotyczące tej sprawy stwierdzają że:

1. Rada składa się z 12 członków, w tym Przewodniczącego Rady.
2. Członków Rady wybiera Walne Zebranie spośród członków Stowarzyszenia.
3. Wśród przedstawicieli Rady ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji.
4. Członek Rady nie może być członkiem Zarządu lub Komisji Rewizyjnej.

Zgodnie ze statutem, kadencja Rady wynosi 5 lat.

Szczegółowe zasady wyboru członków Rady zostały określone w „Regulaminie Walnego Zebrania Stowarzyszenia Solidarni w Partnerstwie”. Regulamin stanowi załącznik nr 9 do wniosku o wybór Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” do realizacji LSR. Zgodnie z Regulaminem, Walne Zebranie najpierw dokonuje wyboru członków Rady, a następnie wyboru Przewodniczącego Rady.

W wyborach członków Rady pod głosowanie poddaje się listę kandydatów. Walne Zebranie podejmuje decyzję w głosowaniu jawnym przez podniesienie ręki. Decyzja akceptująca listę kandydatów zapada zwykłą większością głosów.

Po dokonaniu wyborów członków Rady Walne Zebranie dokonuje wyboru Przewodniczącego Rady. Wybór Przewodniczącego Rady następuje zwykłą większością głosów. Jeżeli jest dwóch lub więcej kandydatów na Przewodniczącego Rady, wybory przeprowadza się przez podniesienie ręki. Przewodniczącym Rady zostaje kandydat, który uzyskał największą liczbę głosów.

Zasady odwoływania członków Rady

W Regulaminie Walnego Zebrania Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” została określona procedura odwołania członka Rady. Zgodnie z tą procedurą, wniosek o odwołanie członka Rady może zgłosić na piśmie:

- co najmniej 10 członków Stowarzyszenia,
- co najmniej 1/3 statutowego składu Rady
- Zarząd,
- Komisja Rewizyjna.

Wniosek o odwołanie członka Rady jest rozpatrywany na najbliższym posiedzeniu Walnego Zebrania lub przez Nadzwyczajne Walne Zebranie zwołane w celu rozpatrzenia wniosku. Decyzja w sprawie odwołania członka Rady jest podejmowana w drodze uchwały podejmowanej bezwzględną większością głosów.

Powody uzasadniające odwołanie członka Rady wymienione zostały w Regulaminie Rady stanowiącym załącznik nr 9 do wniosku o wybór Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” do realizacji LSR.

Poza opisanymi przypadkami odwołania członka Rady, zgodnie z postanowieniami „Regulaminu Walnego Zebrania członków Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” członkostwo w Radzie ustaje w razie śmierci członka lub złożenia pisemnej rezygnacji Prezesowi Zarządu. Walne Zebranie Członków na swoim najbliższym posiedzeniu potwierdza fakt ustania członkostwa podjęciem stosownej uchwały.

Procedura funkcjonowania Rady, w tym procedura wyłączenia członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie zaistnienia okoliczności, które mogą wywoływać wątpliwości co do jego bezstronności

Szczegółowe zasady funkcjonowania Rady, tryb podejmowania decyzji o wyborze operacji do finansowania oraz procedury stosowane podczas posiedzeń, w tym procedura wyłączenia członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie zaistnienia okoliczności, które mogą wywoływać wątpliwości co do jego bezstronności zostały określone w Regulaminie Rady, stanowiącym Załącznik nr 9 do wniosku o wybór Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” do realizacji LSR. Zgodnie z postanowieniem Regulaminu Rady, przed rozpatrywaniem każdego wniosku na wezwanie Przewodniczącego członkowie Rady składają pisemne oświadczenie o bezstronności w rozpatrywaniu danego wniosku.

Członków Rady, którzy nie złożą oświadczenia o bezstronności, Przewodniczący wyłącza z udziału w rozpatrywaniu danego wniosku, w szczególności z udziału w ocenie zgodności operacji z Lokalną Strategią Rozwoju, ocenie tej operacji pod względem spełniania kryteriów wyboru oraz z udziału w głosowaniu nad uchwałą dotyczącą wyboru tej operacji.

Dalsza część postępowania dotyczącego oceny zgodności operacji z LSR oraz wyboru operacji do finansowania odbywa się zgodnie z procedurą opisaną w rozdziale VI niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju.

1.7 Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD.

Poniżej przedstawione zostały dokumenty regulujące funkcjonowanie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”:

- Statut Stowarzyszenia, który stanowi załącznik nr 3 do wniosków o wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) - uchwała i zmienia Walne Zebranie Członków, przy obecności 1/3 członków stowarzyszenia. Niniejszy Statut reguluje: nazwę stowarzyszenia, cele stowarzyszenia, podstawy prawne działalności (legislacja krajowa i unijna), organ nadzorczy, zasady działania stowarzyszenia, zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD, określa organy stowarzyszenia (w tym tryb wyboru członków tych organów) i ich kompetencje, majątek i tryb rozwiązania stowarzyszenia

Regulaminy organów LGD Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”:

- Regulamin Walnego Zebrania Członków - uchwała i zmienia Walne Zebranie Członków. Reguluje m.in.: ogólne zasady działania Walnego Zebrania, tryb obradowania, podejmowanie uchwał oraz zasady powoływania i odwoływania Członków Zarządu, Komisji rewizyjnej i Rady.
- Regulamin Rady Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” stanowiący załącznik nr 9 do wniosków o wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) - uchwała i zmienia Rada zwykłą większością głosów członków obecnych na posiedzeniu. Regulamin reguluje m.in.: członkostwo w radzie, kompetencje Przewodniczącego Rady, posiedzenia rady (w tym przygotowywanie i zwoływanie), głosowanie na posiedzeniach, tryb wyboru operacji do dofinansowania, przygotowywanie dokumentacji z posiedzeń rady
- Regulamin Zarządu Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” - uchwała i zmienia Zarząd zwykłą większością głosów członków obecnych na posiedzeniu. Reguluje m.in.: skład Zarządu i sposób jego powoływania, kompetencje Zarządu, zebrania Zarządu, tryb podejmowania uchwał przez Zarząd

- Regulamin Organizacyjny Biura Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” - uchwała i zmienia Zarząd zwykłą większością głosów członków obecnych na posiedzeniu. Reguluje m.in.: struktura organizacyjna biura, zasady zatrudniania i wynagradzania, czas pracy pracowników, tryb pracy i kompetencje biura, nadzór nad pracami biura, zakresy obowiązków pracowników Biura, uprawnienia Dyrektora Biura, polityka bezpieczeństwa w zakresie danych osobowych.

Biuro Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” zatrudnia 2 doświadczonych pracowników co potwierdza załącznik nr 16 do formularza wniosku i planuje w najbliższej przyszłości zatrudnić kolejną osobę. Pracownicy w ramach swoich obowiązków będą świadczyli usługi doradcze i informacyjne dla potencjalnych beneficjentów oraz zadaniem ich będzie animowanie społeczności lokalnych. Animacje oraz doradztwo świadczone przez pracowników Stowarzyszenia będzie mierzone pod kątem jakości merytorycznej. Narzędzie pomiaru stanowić będzie ankieta monitorująca pracę Biura Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, która jest wykazana w załączniku nr 2 do Regulaminu Organizacyjnego Biura Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”.

II. Partycypacyjny charakter LSR.

Dokument Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” został wypracowany przy aktywnym udziale mieszkańców w procesie jego tworzenia. Można przyjąć założenie, że – wobec uzupełniającego charakteru LSR w stosunku do strategicznych, prorozwojowych działań samorządów – to właśnie trwałe zaangażowanie mieszkańców oraz wykształcenie nawyku współpracy mieszkańców (indywidualnie bądź poprzez organizacje społeczne), samorządów i lokalnych przedsiębiorców w realizacji działań dla wspólnego dobra stanowią największą, choć niematerialną, korzyść z realizacji LSR w duchu partycypacji trzech sektorów, ze szczególnym uwzględnieniem sektora społecznego.

W celu zapewnienia oddolnego charakteru LSR na każdym istotnym etapie tworzenia LSR stosowane były zróżnicowane metody angażowania społeczności lokalnej oraz narzędzia komunikacyjne, zastosowano szereg działań aktywizujących i zachęcających do dyskusji przedstawicieli poszczególnych sektorów i mieszkańców zainteresowanych gmin. Umożliwiono im wpływ na kształt rodzącej się strategii na kilka sposobów.

Stowarzyszenie prowadziło kampanie informującą o warsztatach, spotkaniach oraz punktach konsultacyjnych w danych gminach poprzez **ogłoszenia** w Konińskiej Gazecie Internetowej, oraz emisji **audycji radiowej** w lokalnej stacji obejmującej zasięgiem wszystkie gminy należące do Stowarzyszenia, zamieszczane były także **informacje** na stronie internetowej LGD oraz na stronach internetowych 6 gmin należących do Stowarzyszenia, a także na tablicy ogłoszeń przy siedzibie LGD. Na potrzeby tworzenia LSR utworzony został **profil** Stowarzyszenia na portalu społecznościowym Facebook informujący o wszelkich działaniach.

W pierwszej kolejności Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” postanowiło powołać **zespół koordynujący** prace nad opracowaniem LSR, w skład którego wchodził przedstawiciel z każdej gminy należącej do obszaru LGD, będący jednocześnie liderem swojej społeczności oraz pracownicy biura.

Zespół swoją pracę rozpoczął od dotychczasowej analizy SWOT i przeprowadził aktualizację w oparciu o dane analizy obszaru dokonanej na podstawie danych zastanych. Pozwoliło to opracować materiał wyjściowy do dalszych konsultacji. Poza tym zespół spotykał się na każdym istotnym etapie budowy LSR.

Na stronie internetowej Stowarzyszenia udostępniony został również **Arkusze pomysłu**, który pozwolił zebrać informacje z różnych środowisk reprezentujących często odmienne interesy dotyczące potrzeb jakie miałyby być zaspakajane w ramach wdrażania LSR w przyszłości. Zespół koordynujący na spotkaniu warsztatowym dokonał wstępnego podziału projektów ze względu na charakter (zadanie inwestycyjne, projekt "miękkie") oraz tematykę proponowanych projektów (m.in. dziedzictwo lokalne, promocja, edukacja, infrastruktura, przedsiębiorczość). Podsumowanie i analiza zebranych arkuszy pomysłów, było niezwykle pomocne i umożliwiło określenie celów i kierunków działania co w konsekwencji przełożyło się na zapisy LSR.

W każdej z gmin odbyły się również **konsultacje społeczne** w formie spotkań: 18 sierpnia 2015 r. w Tuliszkowie, 26 sierpnia w Starym Mieście, 31 sierpnia w Golinie, 3 września w Rzgowie, 4 września w Rychwale oraz 7 września w Grodźcu.

W spotkaniach tych uczestniczyli przedstawiciele z sektora publicznego, społecznego, gospodarczego oraz inni mieszkańcy, którzy po przedstawieniu diagnozy obszaru identyfikującej społeczno-gospodarcze cechy charakterystyczne dla LGD, wspólnie pracowali nad wstępną analizą SWOT, wyrażając swoje opinie dotyczące słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń. Ostateczne wyniki prac odzwierciedla tabela SWOT w rozdziale IV. Na spotkaniach zgłaszane były oczekiwania i potrzeby społeczności lokalnej, w tym także przez osoby z grup defaworyzowanych tj. młodzież, kobiety, 50+ oraz bezrobotnych. Wyniki analizy przedstawione zostały w rozdziale IV.

Robocza wersja celów i rozwiązań strategicznych została podana do publicznej wiadomości z możliwością składania uwag przez zainteresowanych za pomocą **ankiet**. Uwagi można było również zgłaszać w **punktach konsultacyjnych** obsługiwanych przez pracowników biura, utworzonych w każdej z gmin należących do Stowarzyszenia.

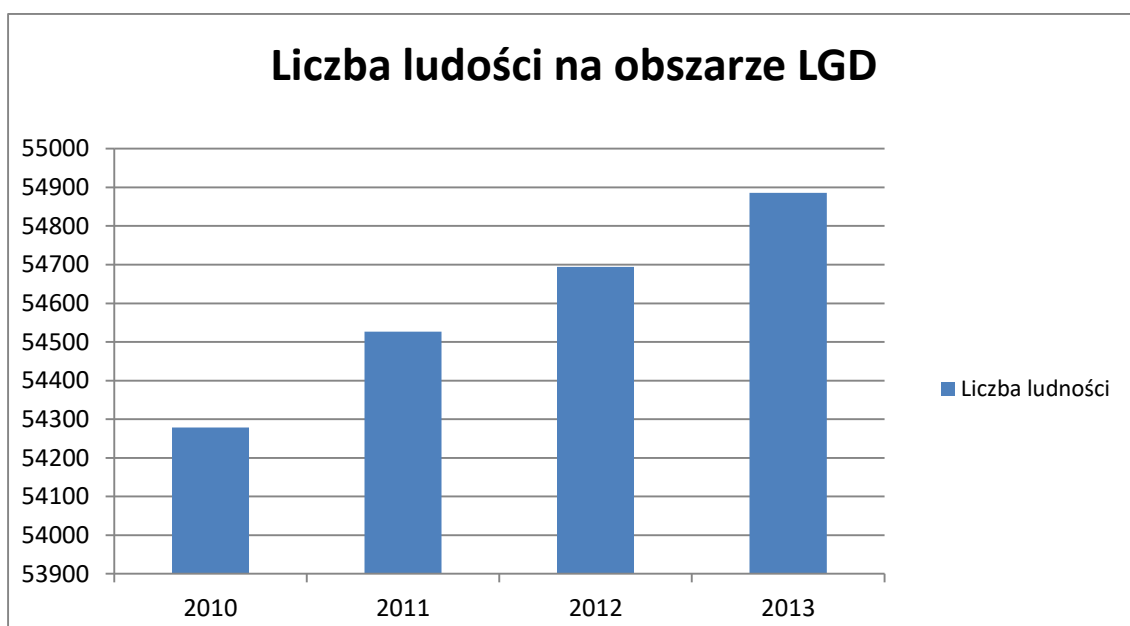
Ostateczna wersja Lokalnej Strategii Rozwoju, uwzględniająca zgłaszane uwagi została wypracowana w wyniku zorganizowanego **Forum**, w którym uczestniczyli główni partnerzy LGD, najważniejsze instytucje z terenu LGD, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz mieszkańcy, a także na podstawie uwag, które spłynęły w trakcie forum.

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” uczestniczyło również w **konsultacjach dot. projektu współpracy**. W związku z czym odbyły się 3 spotkania konsultacyjne z 4 innymi Lokalnymi Grupami Działania. Czego efektem są wspólnie opracowane cele ogólne i szczegółowe, wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania oraz wstępnie określony budżet.

III. Diagnoza obszaru LGD

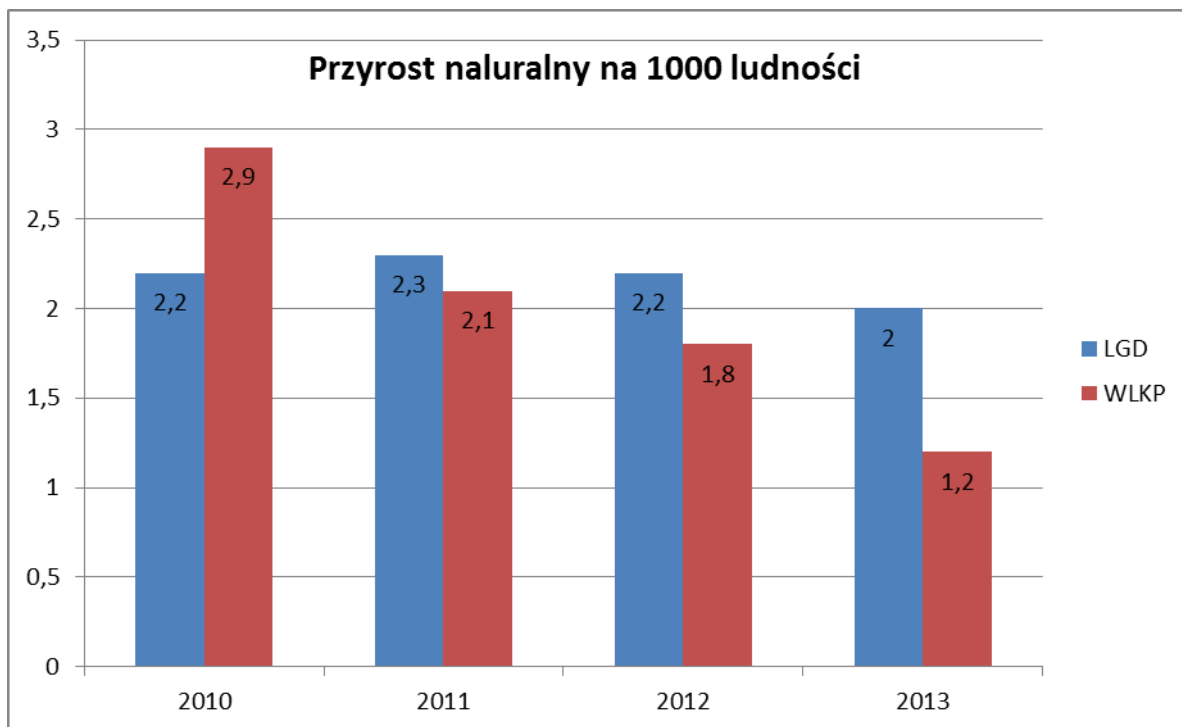
Sytuacja społeczno - gospodarcza

Obszar Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” zamieszkuje 54 886 osób (stan na dzień 31.12.2013, źródło: GUS), co stanowi 1,6 % ogółu mieszkańców Wielkopolski. Natomiast uwzględniając strukturę płci, obszar zamieszkuje 27 583 kobiety, co daje 50,3 % ogólnej liczby ludności obszaru. Uwzględniając zmiany, jakie zaszły w czasie na obszarze LGD, poniżej przedstawiono zestawienie liczby ludności. Dane pochodzą z Banku Danych Lokalnych (BDL GUS) i obejmują okres od roku 2010 do najbardziej aktualnych danych dostępnych w GUS, czyli do roku 2014.

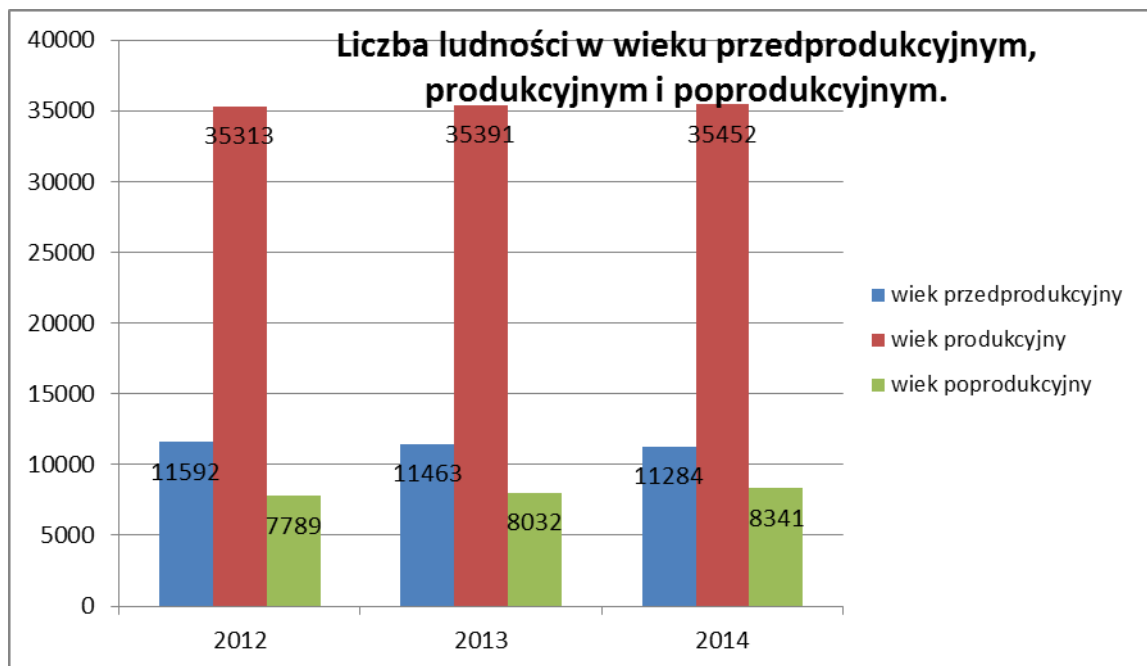

Wykres nr 2: Liczba ludności na obszarze LGD. Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (stan na dzień 31.12 danego roku)

Widać, że w latach 2010 – 2014 liczba ludności wykazywała tendencję wzrostową. Dodatkowo opracowano zestawienie pokazujące współczynnik przyrostu naturalnego. Można zauważyć, że największy przyrost naturalny dla całego obszaru był w 2011 roku, później zaczął spadać i tendencja spadkowa utrzymywała się w kolejnych latach.

Wykres nr 3: Przyrost naturalny na 1000 ludności. Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (stan na dzień 31.12 danego roku)

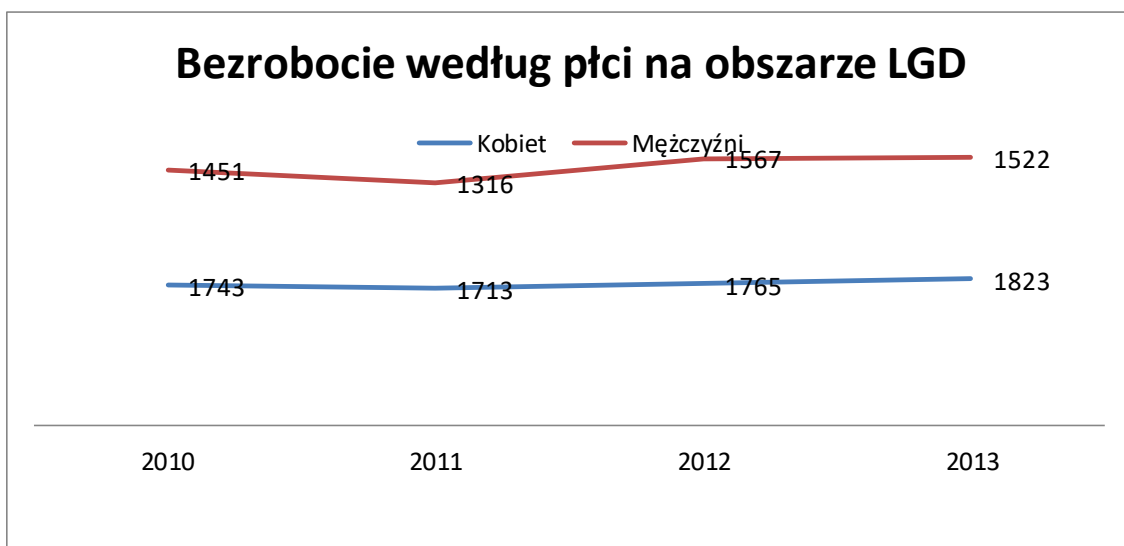
Wykres nr 4: Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (stan na dzień 31.12 danego roku)

Warto przyrzeć się równocześnie strukturze wiekowej ludności. Dokonując analizy na przestrzeni lat 2012 – 2014 okazuje się, że pomimo względnie stałego poziomu struktury, obserwujemy stałą tendencję – zmniejszanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18 roku życia) przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni pow. 65 lat, kobiety pow. 60 lat). Możemy więc mówić o tendencjach widocznych na

poziomie krajowym i europejskim czyli o procesie starzenia się społeczeństwa. Zjawisko to jest związane zarówno z faktem odsuwania w czasie decyzji o założeniu rodziny, decydowaniem się na mniejszą liczbę dzieci w rodzinie, jak również z emigracjami na pobyt stały czy też wzrostem przeciętnego trwania życia. Zaobserwowana tendencja może mieć wpływ na funkcjonowanie LGD Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”. Wzrost liczby seniorów wiąże się między innymi ze zwiększeniem obciążenia systemu ochrony zdrowia kosztami opieki nad tą grupą ludności oraz opracowaniem programów profilaktycznych, mających na celu zachowanie sprawności fizycznej i psychicznej do późnego wieku.

Charakterystyka gospodarki

Bezrobocie

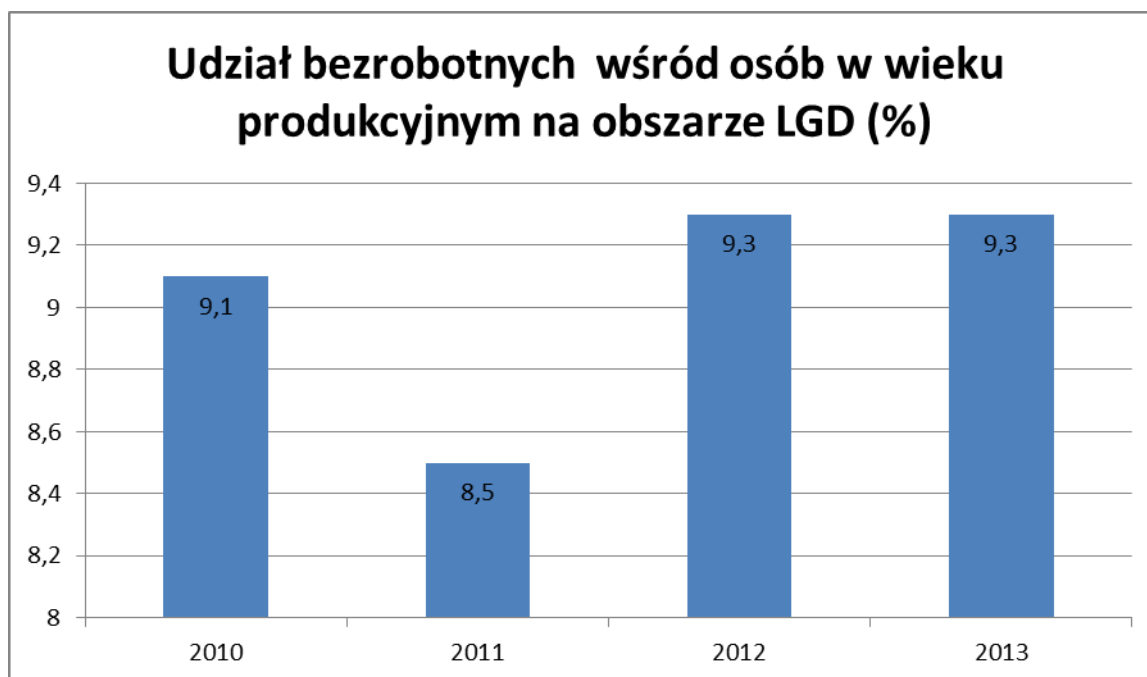

Wykres nr 5: Bezrobocie wg płci na obszarze LGD. Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (stan na dzień 31.12 danego roku)

Na obszarze funkcjonowania LGD Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR wynosi **9,5 %** i przekracza tym samym liczbę bezrobotnych w relacji do liczby osób w wieku produkcyjnym w woj. Wielkopolskim gdzie współczynnik ten wynosi **6,6 %** (dane na dzień 31.12.2013).

Dobłą informacją jest natomiast fakt, że liczba bezrobotnych mężczyzn od 2012 roku wykazuje tendencję spadkową. W przeciwieństwie do kobiet gdzie widać wyraźnie wzrost bezrobocia porównując do danych z roku 2010.

Warto w tym miejscu przyrzeć się również jaki udział bezrobotnych jest wśród osób w wieku produkcyjnym (18 – 65 lat wśród mężczyzn, 18 – 60 lat wśród kobiet). Dzięki temu stopień bezrobocia diagnozujemy poprzez jeden z najważniejszych wskaźników, mówiących o kondycji społeczności lokalnej. W roku 2014 dla obszaru LGD wynosił on 8,2%, co na tle Wielkopolski, gdzie współczynnik ten wyniósł 5,3%, pokazuje, że udział bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym jest około 30% większy niż dla całego województwa. Wskazuje to na konieczność prowadzenia działań aktywizacyjnych w celu zmiany tej niekorzystnej tendencji.

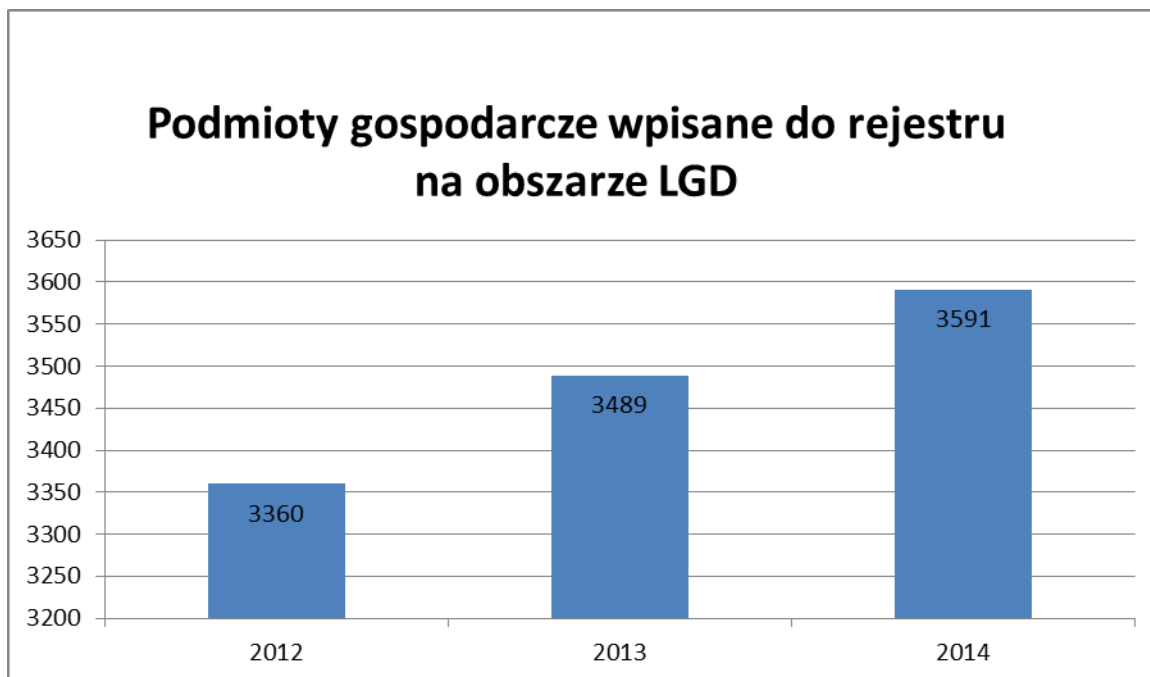
Wykres nr 6: Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym na obszarze LGD. Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (stan na dzień 31.12 danego roku)

Dane zastane oraz spotkania przeprowadzane w poszczególnych gminach: Golinie, Grodźcu, Rychwale, Rzgowie, Starym Mieście i Tuliszkowie z przedstawicielami z różnych środowisk społecznych pozwoliły na wyodrębnienie **grup szczególnie defaworyzowanych w dostępie do rynku pracy**. Wśród wymienianych były m.in.: bezrobotni, młodzież wchodząca na rynek pracy po okresie zakończenia nauki, osoby z grupy 50+, niepełnosprawni, kobiety. Jednak za szczególnie defaworyzowanych, wymagających wsparcia w pierwszej kolejności uznali kobiety oraz osoby z grupy 50+, w związku z czym LGD dostrzega konieczność zróżnicowania preferencji w udzielanym wsparciu poprzez zróżnicowanie punktacji przy ocenie wniosków osób z grup szczególnie defaworyzowanych.

Na obszarze jest wiele osób pracujących „na czarno” oraz utrzymujących się z zasiłków pomocy społecznej, które są niewiele mniejsze niż gdyby osoba ta podjęła legalne zatrudnienie z niskim wynagrodzeniem. Uwarunkowania te dotyczą głównie osób bezrobotnych.

Przyglądając się jednak w dalszej części diagnozy bardziej szczegółowym danym, można dostrzec szansę poprawy sytuacji na rynku pracy i rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD, co może być dobrym sygnałem, wskazującym na pobudzenie potencjału gospodarczego w tym regionie.

Zestawienie prowadzonej działalności gospodarczej pokazuje wzrost na przestrzeni lat 2012 – 2014 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych o prawie 7% , co w porównaniu z 10,07% na terenie kraju, stanowi dobry wynik.

Wykres nr 7: Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru na obszarze LGD. Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (stan na dzień 31.12 danego roku)

Tak zebrane dane (liczba prowadzonych działalności gospodarczych oraz dane o bezrobociu) możemy porównać z tzw. wskaźnikiem „G”, dzięki któremu możemy obliczyć także dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca na obszarze LSR, który wynosi **833,24** i jest dużo niższy niż w Wielkopolsce, gdzie wynosi **1231,41**.

Widać, że wskaźnik „G” wzrósł na przestrzeni lat 2013 – 2015 prawie o 20%. Zestawiając te dane ze liczbą bezrobotnych i rosnącą liczbą podmiotów gospodarczych, można stwierdzić, że na obszarze widoczne są tendencje ożywienia gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości.

Wskaźnik „G”		
Gmina	2013r.	2015r.
Golina	725,87	988,77
Grodziec	423,57	511,29
Rychwał	530,77	671,15
Rzgów	489,18	615,35
Stare Miasto	1471,09	1605,79
Tulizzków	535,37	607,07
Średnia:	695,98	833,24

Tabela nr 2: Wskaźnik „G”. Opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

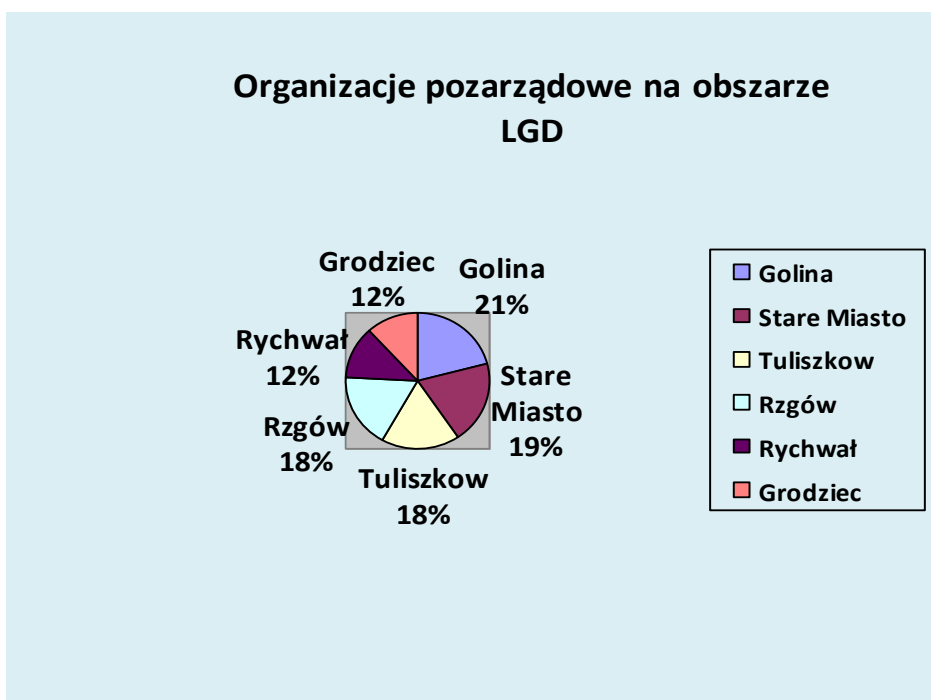
Sektor społeczny

Zgodnie z danymi z Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 roku na obszarze LGD Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” zarejestrowanych było 153 organizacje pozarządowych, co w porównaniu z rokiem 2009 dało wzrost o niecałe 13,5%. Najwięcej organizacji funkcjonowało w gminach Golina i Stare Miasto, najmniej – w Grodźcu.

Organizacje pozarządowe na terenie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”	
Golina	32
Stare Miasto	30
Tulizzków	27
Rzgów	27
Rychwał	19
Grodzic	18

Tabela nr 3: Organizacje pozarządowe na terenie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”. Źródło danych GUS

Wykres nr 8 : Organizacje pozarządowe na obszarze LGD. Opracowanie własne na podstawie danych z www.mojapolis.pl (stan na dzień 31.12.2013)

Wśród organizacji znajdują się kluby sportowe, OSP (Ochotnicze Straże Pożarne) oraz małe organizacje, którą swoją działalność ograniczają do najbliższego sąsiedztwa. Jak pokazują doświadczenia wdrażania „małych projektów”, tj. operacji realizowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013, oś 4 Leader - Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju, na obszarze LGD jest bardzo niewielki odsetek organizacji zdolnych do samodzielnego pozyskiwania, realizacji i rozliczania dotacji ze źródeł zewnętrznych. Większość organizacji próbuje jedynie pozyskać środki w ramach gminnych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi. Same organizacje wskazują bariery i potrzeby w tym zakresie jako najważniejsze uwarunkowania mające wpływ na ich funkcjonowanie.

Na obszarze LGD dużą grupę organizacji stanowią organizacje działające na rzecz określonej miejscowości i społeczności lokalnej, zajmując się szeroko rozumianym rozwojem. Jeśli przyjrzymy się rzeczywiście realizowanym przez nie działaniom zobaczymy, że dotyczą one zarówno młodzieży jak i osób 50+. Dla wymienionych grup organizacje realizują głównie działania o charakterze szkoleniowym i warsztatowym. Mniej liczna jest grupa działań skierowana do tych grup docelowych, lecz realizowanych w formie działań „ciągłych” np. prowadzenie świetlicy.

Problemy wskazane przez organizacje pokazują na postrzeganie przez nie procedur ubiegania się o środki zewnętrzne jako zbyt biurokratyzowane i problematyczne, co przekłada się na trudności w ich zdobywaniu. Innymi podstawowymi problemami, które napotykać organizacje w swoim działaniu są te związane z trudnościami w utrzymaniu personelu, członków, wolontariuszy oraz związane z pozyskiwaniem funduszy i sprzętu na działalność. Jeśli chodzi o potrzeby szkoleniowe organizacje wskazywały głównie na szkolenia z zakresu prowadzenia księgowości w organizacjach oraz zdobywania środków na działalność organizacji. Wiele uwag i sugestii, które mają swoje odzwierciedlenie w Analizie SWOT pojawiło się również na konsultacjach społecznych, na których przedstawiciele z sektora publicznego, społecznego, gospodarczego oraz inni mieszkańcy, wyrazili swoje opinie dotyczące słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń. Wśród najczęściej typowanych były m.in: niewystarczająca baza noclegowa, niewielka ilość podmiotów turystycznych, obiektów sportowo –rekreacyjnych oraz niedostatecznie zróżnicowana infrastruktura, obiekty społeczno – kulturalne wymagające modernizacji, niski poziom integracji społeczności lokalnej, brak animatorów, duża liczba małych niedochodowych gospodarstw rolnych, rosnące zainteresowanie turystyką specjalistyczną, spadek gospodarczego znaczenia rolnictwa, utrudnienia prawne dot. sprzedaży bezpośredniej. Ostateczne wyniki prac odzwierciedla tabela SWOT

Uwarunkowania przestrzenno-geograficzne

Obszar Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” o łącznej powierzchni 686,53 km² położony jest we wschodniej części Województwa Wielkopolskiego, w podregionie konińskim. Stanowi on południowo-zachodnie obrzeże Konina, z którym graniczą gminy Stare Miasto i Golina. Obie wymienione gminy są częścią powiatu konińskiego ziemskiego, podobnie jak gminy Grodziec, Rzgów i Rychwał, natomiast gmina Tuliszków należy do powiatu tureckiego.

Obszar leży na bardzo ważnym szlaku tranzytowym prowadzącym z Europy zachodniej przez Niemcy do Polski i dalej na wschód do Białorusi i Rosji. Szlak ten tworzą autostrada A2 i magistrała kolejowa E20 relacji Paryż – Berlin – Warszawa - Moskwa. W kierunku północ-południe obszar przecina droga krajowa nr 25 prowadząca z Bydgoszczy przez Konin do Kalisza i dalej do Wrocławia. Odległość ze środkowej części obszaru do Kalisza wynosi około 50 km, a do Bydgoszczy około 120 km. Ponadto przez obszar LSR przechodzi droga krajowa nr 92 Konin-Września i droga krajowa nr 72 Konin-Łódź.

Ukształtowanie powierzchni

Rzeźba terenu oraz warunki geologiczne i glebowe obszaru zostały ukształtowane przez zlodowacenie środkowopolskie. Teren ma stosunkowo płaski, nizinny charakter. Środek obszaru, ze wschodu na zachód jest przecięty szeroką doliną rzeki Warty. Teren na północ i na południe od doliny Warty jest położony nieco wyżej, jednak różnice wysokości nie są duże – nieliczne wzniesienia sięgają 115-120 m n.p.m. przy średniej dla całego terenu wynoszącej około 100 m n.p.m. Tylko południowo-wschodnia część obszaru ma nieco bardziej zróżnicowaną rzeźbę terenu. Obszar ten sprawia wrażenie terenu podgórskiego dzięki pagórkom, z których najwyższe ma 171 m n.p.m. Są one poroździelane szerokimi dolinami rzecznyymi o płaskim, zazwyczaj podmokłym dnie.

Zasoby wodne

Obszar LGD należy do zlewni rzeki Warty. Warta przepływa przez tereny gmin Stare Miasto, Rzgów i Golina. Przez gminy Stare Miasto i Tuliszków przepływa rzeka Powa, lewy dopływ Warty. Przez gminę Grodziec płynie rzeka Czarna Struga, a przez gminę Tuliszków przepływa rzeczka, a właściwie kanał Topiec oraz Pokrzywnica. Obszar jest dość ubogi w naturalne zbiorniki wodne. Jednym z nielicznych jest Jezioro Głodowskie w gminie Golina, o powierzchni 57,8 ha.

Na rzece Powa w miejscowości Niklas zlokalizowany jest jaz wodny piętrzący wodę w zbiorniku o powierzchni 8,6 ha. Po odbudowie jazu i wyższym spiętrzeniu Powy powierzchnia zalewu może wynosić nawet 25 ha. Na tej samej rzece zostało zlokalizowane drugie spiętrzenie ze zbiornikiem „Stare Miasto” o powierzchni zalewu 92 ha. Na obszarze LGD znajduje się wiele stawów, pozwalających na hodowlę ryb. Zbiorniki wodne poza funkcjami retencyjnymi i gromadzenia wody do nawodnień, mogą pełnić funkcje rekreacyjne.

Klimat

Warunki klimatyczne panujące na terenie obszaru należą do umiarkowanych, ciepłych. Panują tutaj stosunkowo korzystne warunki klimatyczne. Amplitudy temperatury są mniejsze niż przeciętne w Polsce, wiosny i lata są wczesne i ciepłe, a zimy łagodne, z nietrwałą pokrywą śnieżną. Okres wegetacyjny trwa średnio około 215 dni. Jego początek przypada najczęściej na koniec marca lub początek kwietnia i trwa do początku listopada. Liczba dni upalnych, w których temperatura dochodzi do 32°C, a w niektórych latach sięga nawet do 35°C, wynosi ok. 20. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18°C, najchłodniejszym styczeń ze średnią temperaturą -2,2°C.

Gleby

Gleby na terenie objętym LSR należą do słabych, w związku z czym ich przydatność rolnicza nie jest zbyt duża. Zdecydowanie przeważają gleby klasy VI i V. Nie występują tu gleby najlepszej jakości (I oraz II klasy).

Ze względu na niską jakość przestrzeni rolniczej, w której podstawowe znaczenia ma jakość gleb, cały obszar ma status ONW (obszaru o niekorzystnych warunkach gospodarowania). Do strefy nizinnej I została zakwalifikowana gmina Rzgów oraz wiejska część gmin Golina i Rychwał. Do strefy nizinnej II zostały zakwalifikowane gminy Grodziec i Stare Miasto oraz wiejska część gminy Tuliszków.

Bogactwa naturalne

Bogactwa naturalne są ściśle związane z geologią obszaru, z utworami występującymi na powierzchni terenu lub na niewielkiej głębokości. Prawie cały obszar LGD pokrywają osady piaszczysto – żwirowe, stanowią one bazę pozyskiwania kruszyw naturalnych i surowców ilastych ceramiki budowlanej dla potrzeb budownictwa, drogownictwa oraz na własne potrzeby mieszkańców. Na pograniczu gmin Rzgów i Stare Miasto znajduje się dobrze rozpoznane i udokumentowane złożo formierskich piasków kwarcowych „Rumin”, którego zasoby określono na ponad 14 milionów m³.

Głównym bogactwem naturalnym regionu jest węgiel brunatny. Na terenie 3 gmin wchodzących w skład LGD (Rzgów, Rychwał i Grodziec) zlokalizowane jest dobrze rozpoznane złożo węgla brunatnego „Piaski”. W perspektywie duże znaczenie mogą mieć wody geotermalne występujące na głębokościach nie przekraczających 100 metrów ustabilizowanego lustra wody i przy dość wysokich temperaturach wypływu. Obszar LGD leży w całości w okręgu geotermalnym Szczecińsko-Łódzkim, o największym w Polsce potencjale energii geotermalnej wynoszącym średnio 246 000 ton paliwa umownego/km². Wody geotermalne na obszarze LGD mają właściwości lecznicze związane z wysoką zawartością bromu i jodu, mogą więc być wykorzystywane zarówno do celów energetycznych, jak i sanatoryjno-rekreacyjnych.

Uwarunkowania przyrodnicze

Dzięki stosunkowo bogatej rzeźbie terenu i urozmaiconym warunkom glebowym i wodnym obszar LGD jest bardzo interesujący pod względem przyrodniczym. Występują na nim zespoły roślinności leśnej, w tym lasy o charakterze zbliżonym do naturalnego, zbiorowiska hydrogeniczne na torfowiskach i bagnach, rozległe mokradła i zbiorniki wodne. Stanowią one dogodne miejsca do bytowania, rozmnażania i zimowania wielu gatunków płazów, gadów, owadów, ptaków i ssaków. Na obszarze występują również gatunki narażone na wyginięcie i rośliny rzadko występujące, jak widłak spłaszczony, rosziczka okrągłolistna, goździk pyszny, lilia złotogłów, wawrzynek wilczełyko, barwinek pospolity, czosnek wężowy i inne,

Na obszarze LGD przeciętny udział użytków leśnych wynosi nieco ponad 16%. Największą lesistość ma gmina Tuliszków, gdzie lasy wraz z zadrzewieniami stanowią ponad 29%. Znajdują się tu duże kompleksy leśne (Grzymiszew, Ruda, Kiszewy, Grabowiec i Wróblina). Duży kompleks leśny stanowi Puszcza Bieniszewska, która przylega do Jeziora Głodowskiego (gmina Golina).

Lasy, choć zajmują stosunkowo niewielki odsetek powierzchni LGD, są bogate w zwierzynę łowną oraz grzyby jadalne.

Na obszarze LGD w gminie Golina leży Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Ostoja Nadwarciańska” należący do sieci Natura 2000. Ostoja obejmuje fragment doliny Środkowej Warty o powierzchni 26970 ha. Szata roślinna ostoi jest

bardzo urozmaicona i stanowi między innymi siedlisko dla tygryzka paskowanego, rzadkiego pająka z rodziny krzyżakowatych, który jest objęty całkowitą ochroną.

Dużą atrakcyjność środowisku naturalnemu nadają parki krajobrazowe. Są to:

- Nadwarciański Park Krajobrazowy
- Park krajobrazowy w Grzymiszewie
- Park krajobrazowy w Tuliszkowie
- Park krajobrazowy w Smaszewie
- Park Krajobrazowy w Grodźcu
- Złotogórski Obszar Chronionego Krajobrazu

Cennym zasobem przyrodniczym są występujące na terenie LGD „Solidarni w Partnerstwie” pomniki przyrody. Lista zewidencjonowanych obiektów zawiera 27 pozycji. Większość z nich są to pojedyncze drzewa, na liście są także 4 grupy drzew i jeden głąz narzutowy.

Uwarunkowania historyczne

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie obszaru LSR pochodzą ze znalezisk archeologicznych i datowane są na schyłek starszej epoki kamienia, czyli paleolitu. Na początku naszej ery, na obecnym obszarze LSR siedziby swe miało plemię Lędziczan (Lędziców), zamieszkujące Wysoczyznę Kaliską i południowo-wschodnią część Wysoczyzny Gnieźnieńsko-Kujawskiej. Głównymi ośrodkami tego plemienia były Łąd i Kalisz. Od wczesnego średniowiecza następował tu wyraźny rozwój osadnictwa. Szlak handlowy biegnący tędy z południa na północ, zwany szlakiem „bursztynowym”, umożliwił wymianę towarów, idei i kultur. Dorzecze Warty było wówczas najgęściej zaludnionym terenem, zwłaszcza jego prawa część.

W okresie Polski dzielnicowej (1138 – 1320) Wielkopolska uległa rozbiciu na dwie dzielnice – poznańską oraz gnieźnieńsko-kaliską. Obecny obszar LGD znajdował się wówczas na wschodnim skraju tej drugiej dzielnicy. W tym okresie powstało wiele miejscowości istniejących do czasów obecnych. Jedną z nich jest Stare Miasto - dawna osada targowa z połowy XII wieku, Prawdopodobnie Stare Miasto było pierwotnym miejscem lokacji Konina, który został później przeniesiony na północ w bardziej dogodnym miejscu pod względem obronnym.

Znane postacie historyczne związane z obszarem objętym strategią to m.in.:

- Błażej Golinusz (1545-1625), teolog, profesor Uniwersytetu Krakowskiego, w latach 1617-23 czterokrotnie wybierany rektorem, autor okolicznościowych panegirów i epigramów,
- gen. Edmund Taczanowski – jeden z dowódców powstania Styczniowego,
- Ksiądz Abp Bronisław Dąbrowski (1917-1997), który urodził się w Grodźcu.

Uwarunkowania kulturowe

Wiele wieków historii pozostawiło na obszarze LSR bardzo bogate dziedzictwo kulturowe. Najbardziej widocznym jego elementem są zabytki. W ewidencji służb konserwatorskich (Wojewódzki Oddział Służb Ochrony Zabytków w Poznaniu-delegatura w Koninie) znajduje się ponad 250 obiektów zabytkowych z obszaru LGD, z czego do tej pory 57 uzyskało decyzję o wpisie do rejestru zabytków. Do najcenniejszych należą:

- Obraz Matki Bożej Pocieszenia, pochodzący z początku XVII w., umieszczony w ołtarzu głównym kościoła pod wezwaniem Matki Bożej Pocieszenia w Kawnicach
- Drewniana świątynia we wsi Kuchary
- Neogotycki kościół rzymskokatolicki w Grodźcu
- Drewniany kościół pod wezwaniem św. Jakuba w Rzgowie z XVI wieku
- Kościół romański z XIII wieku w Starym Mieście
- Zespół Kościoła Parafialnego p.w. Św. Wita z 1450 roku w Tuliszkowie

Elementem dziedzictwa kulturowego mającym duże znaczenie na obszarze jest miejscowa kuchnia, czyli dobór i sposób przyrządzania potraw. Na terenie LGD, jak w całej Polsce, większość produktów o tradycyjnym, lokalnym charakterze wytwarzana jest na własne potrzeby, ewentualnie dla rodziny i znajomych, a także z okazji festynów

lokalnych, zabaw czy innych uroczystości. Dziedzictwo kulturowe stanowią również zespoły ludowe i orkiestry, które działają w każdej z gmin należących do LGD.

Charakterystycznym produktem dla obszaru LGD są m.in. rogal kasztelański, krówki golińskie, kawior z jesiotra oraz wszelkiego rodzaju miody. Na obszarze objętym strategią są ciągle żywe i kultywowane dawne obrzędy i zwyczaje oraz tradycje w zakresie rzemiosła i rękodzieła (np. garncarstwo, rzeźbiarstwo, wikliniarstwo). Większość obrzędów wiąże się ze świętami kościelnymi lub wydarzeniami rodzinnymi (np. Jarmarki, Pyrczoki, Festiwale, Pikniki). Tradycyjnie obchodzi się Boże Narodzenie z nieodzownym kołędowaniem, ustrojoną choinką, obsypywaniem się owsem, grochem i jęczmieniem (w II dzień Świąt). Nowy Rok jest okazją do żartów polegających na wystawianiu bram. W Święto Trzech Króli młodzież przebiera się za Trzech Króli i chodzi po domach. We wtorek przed środą popielcową urządza się tradycyjną zabawę podkociołkową, lub tzw. „podkurek” kończący okres karnawału. W niedzielę Palmową święci się palmy sporządzone z wierzby, kwiatów (również z bibuły), zielonych gałązek, bukszpanu, bazi i forsycji. „Boże rany” to zwyczaj związany z Wielkim Piątkiem, polegający na symbolicznym chłostaniu gałązkami brzoźowymi. Inny zwyczaj wielkanocny to tykanie bazi (ile bazi się poćknie tyle jajek można zjeść – zapewnia to zdrowie na cały rok). W Zielone Świątki gdzieś przetrwał zwyczaj przyozdabiania domów zielonymi gałązkami, tatarakiem i kwiatami. Na zakończenie żniw organizowane są dożynki, na które przygotowuje się wieńce dożynkowe.

IV. Analiza SWOT

Na podstawie wyników diagnozy obszaru (pochodzących z analizy danych zastanych, ankietyzacji i warsztatów) sporządzono dla obszaru LGD analizę SWOT określającą **mocne i słabe strony obszaru** (jego cechy wewnętrzne, zależne od mieszkańców/LGD) oraz **szanse i zagrożenia jego otoczenia** (cechy zewnętrzne, na które mieszkańcy/LGD nie mają wpływu, ale które mają związek lub mogą mieć w przyszłości znaczenie dla sytuacji w jakiej znajduje się obszar LGD).

W analizę SWOT została bezpośrednio zaangażowana lokalna społeczność. Sporządzono ją w sposób trójstopniowy (opisany poniżej oraz w rozdziale II), a w procesie tym brali udział przedstawiciele wszystkich trzech sektorów, na których oparte jest działanie LGD (sektora społecznego, publicznego i gospodarczego). Analiza SWOT została określona w następujących etapach:

- **etap I:** próbne określenie składników analizy SWOT na warsztatach roboczych Zespołu LSR, w tym weryfikacja dotychczasowej analizy SWOT uwzględnionej w LSR na lata 2007-2013, aktualizacja jej składników w oparciu o dane analizy obszaru dokonanej na podstawie danych zastanych, dyskusja z uczestnikami warsztatów. Na tym etapie sporządzono roboczą wersję analizy SWOT, będącą materiałem wyjściowym do dalszych konsultacji;
- **etap II:** konsultacje społeczne przeprowadzone na terenie LGD, w ramach których jednym z elementów była weryfikacja danych analizy (czynników z etapu I) przez mieszkańców obszaru, co dało możliwość przypisania sił poszczególnym składnikom analizy. Mieszkańcy wypowiedzieli się co do składowych elementów analizy SWOT dla obszaru LGD, w wyniku czego dokonano korekt w zapisach;
- **etap III:** wykorzystanie danych ze spotkań z mieszkańcami (z etapu II) oraz dodatkowa dyskusja nad tymi wynikami podczas warsztatów roboczych zespołu LSR; Uporządkowanie wyników w formie ostatecznej analizy SWOT. Na tym etapie określono najważniejsze składniki analizy i sporządzono z nich zapis SWOT dla całego obszaru LGD.

Realizacja ww. etapów na drodze do ostatecznej formy analizy SWOT dała pewność co do uwzględnienia w tej analizie rekomendacji, uwag i opinii lokalnej społeczności. Dokładny przebieg prac opisany został w rozdziale II LSR „Partycypacyjny charakter LSR”. Opisane w rozdziale III LSR „Diagnoza – Opis obszaru i ludności” elementy, które w szczególności sposób charakteryzują obszar realizacji LSR, a także wyniki konsultacji społecznych opisanych powyżej, stały się podstawą sporządzenia analizy SWOT przedstawionej w poniższej tabeli. **Mając na względzie umiejscowienie RLKS w celu dotyczącym walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym w analizie SWOT odniesiono się również do tej kwestii.**

Tabela nr 4. Analiza SWOT dla obszaru LGD.

MOCNE STRONY (S)	Odniesienie do diagnozy	SŁABE STRONY (W)	Odniesienie do diagnozy
1. Bliskość dużych miast (Konin, Turek, Kalisz, Gniezno, Poznań)	17	1. Niewystarczająca baza noclegowa	17
2. Komunikacja - samochodowa (autostrada Berlin-Warszawa, droga krajowa Kalisz-Bydgoszcz i droga krajowa Łódź-Konin) i kolejowa (Berlin/Poznań -W-wa)	17	2. Niewielka ilość podmiotów turystycznych	17
3. Szlaki turystyczne, w tym markowe: Bursztynowy, Romański, Ułański	17	3. Ucieczka ze wsi młodych, wykształconych osób	17
4. Położenie na trasie Wielkiej Pętli Wielkopolski	17	4. Niedostateczne zróżnicowanie w infrastrukturze turystycznej	17
5. Dobry stan środowiska naturalnego	17,18	5. Zaniedbane obiekty zabytkowe	19
6. Zachowany krajobraz wiejski	18	6. Mała ilość obiektów sportowo-rekreacyjnych	17
7. Walory naturalne: Rzeka Warta, zbiornik retencyjno-rekreacyjny na rzece Powie; liczne obszary przyrodniczo cenne (np. NATURA 2000, Nadwarciański Park Krajobrazowy), wysoka lesistość; Siedliska ptactwa (krzyk) i innej zwierzyny (jelenie, łosie)	17	7. Słabo wyposażone obiekty edukacyjne	17
8. Ośrodek Edukacji Leśnej w Grodzie - baza edukacyjna	20	8. Obiekty społeczno-kulturalne wymagające modernizacji	17
9. Liczne zabytki historyczne i miejsca pamięci	20	9. Ograniczona oferta zajęć pozalekcyjnych	17
10. Zachowane tradycje w zakresie rzemiosła i rękodzieła	19	10. Słaba koordynacja działań różnych sektorów i podmiotów (np. gmin z organizacjami pozarządowymi)	17
11. Postacie historyczne związane z obszarem	20	11. Niechęć do działań zespołowych / współpracy	17
12. Orkiestry i zespoły ludowe	20	12. Niski poziom integracji społeczności lokalnej i bierna postawa społeczna części mieszkańców	17
13. Święta i wydarzenia lokalne (Święto Kwitnącej Jabłoni, Międzynarodowy Piknik Orkiestr Dętych w Rychwale, Jarmarki produktu lokalnego, Pyrczok – święto pieczonego ziemniaka, Festiwal Historii i Kultury im. Marcina ze Sławaska)	20	13. Słabość finansowa organizacji pozarządowych	16
14. Produkty lokalne: rogal kasztelański, krówka z Goliny, Kawior z jesiotra ze Rzgowa, miody	20	14. Brak animatorów działań lokalnych (opiekunów sal wiejskich), w tym dla grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	17

15. Lokalne tradycje kulinarne (kaczka, Pyrczok)	20	15. wysokie bezrobocie (w szczególności wśród osób defaworyzowanych na rynku pracy), w tym także bezrobocie ukryte w rolnictwie	13,14
16. Rozwinięte i zróżnicowane sadownictwo	18	16. Duża liczba małych, niedochodowych gospodarstw rolnych	17
17. Dobra baza oświatowa i sportowa; wykwalifikowana kadra pedagogiczna)	17	17. Niskie dochody mieszkańców	17
18. Duży potencjał lokalnych organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych	17	18. Słaba komunikacja lokalna	17
19. Współpraca i doświadczenie organizacji społecznych, w tym PUP, GOPS, MGOPS w rozwiązywaniu problemów osób defaworyzowanych na rynku pracy	17	19. Ograniczenia wynikające z NATURY 2000	17
		20. Niewielka liczba i słaba promocja produktów lokalnych z terenu LGD; Słaba rozpoznawalność produktów lokalnych	17
		21. Brak ogólnego rozpoznania rynku pracy (prawdziwych potrzeb rynku pracy)	17
SZANSE (O)	Odniesienie do diagnozy	ZAGROŻENIA (T)	Odniesienie do diagnozy
1. Fundusze unijne przeznaczone na rozwój obszarów wiejskich, w tym umożliwiające zatrudnianie osobom defaworyzowanym na lokalnym rynku pracy	14	1. Ogólnopolska tendencja migracji ludności, w tym wyjazdy do pracy za granicę (odpływ siły roboczej)	17
2. Trend powrotu do tradycji i kultury wiejskiej, do życia i wypoczynku na wsi	17	2. Utrzymywanie się niekorzystnych wskaźników demograficznych, starzejące się społeczeństwo	13
3. Rosnące zainteresowanie turystyką specjalistyczną (historyczną, kulturową, przyrodniczą)	17	3. Globalizacja i wynikający z niej wzrost konkurencji światowej	17
4. Tendencje rozwojowe w sferze odnawialnych źródeł energii	17	4. Spadek gospodarczego znaczenia rolnictwa	17
5. Moda na zdrowy, aktywny tryb życia	17	5. Ogólne tendencje zanikania tożsamości lokalnej i osłabiania więzi społecznych	17
6. Wzrost zapotrzebowania na żywność wysokiej jakości („zdrową”, „ekologiczną”, „tradycyjną”)	20	6. Utrudnienia prawne dotyczące sprzedaży bezpośredniej	17
7. Wzrost zamożności społeczeństwa	17	7. Bariery biurokratyczne utrudniające uzyskanie wsparcia ze środków publicznych przez przedsiębiorców i organizacje pozarządowe	17
8. Zainteresowanie społeczeństwa produktami lokalnymi	20	8. Zła sytuacja na rynku pracy, w tym likwidacja Elektrowni Turek	14

9. Ośrodki miejskie (Konin, Kalisz) jako rynki pracy, edukacji, promocji obszaru	17	9. Konkurencyjne wydarzenia kulturalne w ośrodkach miejskich (Konin, Kalisz)	17
10. Tendencje wielofunkcyjnego rozwoju wsi, w tym drobnej przedsiębiorczości, agroturystyki itp.	15		
11. Tendencje związane z osiedlaniem się mieszkańców miast na wsi, moda na wieś	17		
12. Wzrastająca świadomość ekologiczna	17		

Analiza SWOT stanowi podstawę do określenia celów ogólnych i szczegółowych LSR zgodnie z układem: **DIAGNOZA - SWOT - CELE – WSKAŹNIKI**. Takie podejście ma na celu jednoznaczne wskazanie, z których elementów opisanych w diagnozie obszaru wynikają poszczególne elementy analizy SWOT. Te z kolei są podstawą do formułowania celów, działań, i wskaźników realizacji strategii. Informacje o tym, jak poszczególne elementy analizy SWOT przyczyniły się do sformułowania celów, znajdują się w opisie poszczególnych celów, w rozdziale V LSR.

V Cele i wskaźniki

V.1. Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analiza SWOT i diagnozą obszaru.

Pełna specyfikacja celów, przedsięwzięć oraz ich uzasadnienie znajduje się w formie tabelarycznej poniżej. **W uzasadnieniu podaje się listę składników analizy SWOT odpowiadającej danemu celowi.** Biorąc pod uwagę, że w analizie SWOT (rozdział IV) wskazuje się powiązanie z diagnozą (w ostatecznej formie analizy SWOT uwzględnia się wynik diagnozy), a także z wnioskami z przeprowadzonych konsultacji społecznych (część czynników analizy SWOT jest wynikiem wniosków z konsultacji społecznych, będących potwierdzeniem diagnozy) - w niniejszym rozdziale wskazuje się odnośniki do składników analizy SWOT. **Jest to jednoznaczne z powiązaniem z diagnozą i z wynikami konsultacji społecznych. Dowody na powiązania SWOT z diagnozą i konsultacjami społecznymi przedstawiono już w poprzednich rozdziałach.**

V.2. Wykazanie zgodności celów z celami programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR.

Ze względu na przypisanie LSR w całości finansowaniu w ramach EFRROW (patrz pkt. 3 niniejszego rozdziału), cele LSR wpisują się w cele PROW na lata 2014-2020 (zwanego dalej PROW lub Programem), a konkretne operacje planowane do finansowania w ramach LSR zgodne są z typami operacji przewidzianymi do finansowania w ramach PROW. Działania LGD zostały objęte celem tematycznym WRS **CT 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem**, a realizacja LSR została następnie przypisana **celowi szczegółowemu 6B PROW "Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich"**. W ramach wyboru działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich jakie oferuje PROW w tym celu (PROW: 5.2.6.2.1) usytuowano działanie **M19 – Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER** (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność; art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013), a więc finansowanie Lokalnych Grup Działania, w tym realizację ich Lokalnych Strategii Rozwoju.

Zgodnie z uzasadnieniem podejmowanych działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich zawartym w PROW, działanie LEADER realizować będzie wypracowane lokalnie strategie rozwoju (LSR), dostosowane do sytuacji i potrzeb danego obszaru. Leader ukierunkowany został na cele związane z przeciwdziałaniem ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, w związku z czym istotne w ramach LSR jest **wsparcie zakładania i rozwijania działalności**

gospodarczej, w tym przez podmioty ekonomii społecznej (jako uzupełnienie wsparcia z EFS), któremu towarzyszyć będą **szkolenia i doradztwo dostosowane do potrzeb indywidualnych**. Wsparcie w ramach CT 9 będzie przyczyniało się do **zmniejszenia liczby osób zagrożonych i wykluczonych społecznie, zwiększając ich szanse na zatrudnienie i integrację ze środowiskiem** dzięki rozwojowi sektora ekonomii społecznej. Ze środków PROW, podmioty ekonomii społecznej mogą uzyskać wsparcie na realizację operacji w ramach Leader - w niniejszej LSR są podmiotami uprawnionymi do realizacji operacji w ramach rozwoju działalności gospodarczej. Zakres LEADER może obejmować także **przetwórstwo produktów rolno-spożywczych** (na małą skalę) - zakres takiej działalności jest preferowany w kryteriach oceny działań nakierowanych na uruchomienie i rozwój przedsiębiorczości - oraz **tworzenie i funkcjonowanie sieci w zakresie krótkich łańcuchów żywnościowych, rynków lokalnych lub usług turystycznych** (dopuszcza się możliwość realizacji wspólnych podmiotów działających w tych sferach gospodarki). W celu zachowania i odbudowy dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego wsi i krajobrazów wiejskich, w PROW wspierana jest **odbudowa i poprawa stanu dziedzictwa kulturowego wsi** w miejscowościach wiejskich i miastach do 5 tys. mieszkańców na obszarach wiejskich oraz **rozwój i poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na obszarach wiejskich**.

PROW stanowi także wkład w realizację celów przekrojowych w zakresie **innowacyjności, środowiska oraz łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej**. Cele przekrojowe **klimat, środowisko i innowacje** realizowane są zatem również przez działanie PROW **M19 – Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER**.

Środowisko i klimat to dwa silnie powiązane ze sobą cele przekrojowe polityki rozwoju obszarów wiejskich, uwzględnione jednocześnie jako priorytety UE: *4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem* oraz *5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym*. Działania i poddziałania zaprogramowane pod tymi priorytetami mają przełożenie na realizację zarówno celów środowiskowych jak i klimatycznych. W przypadku LEADER, społeczności lokalne są w najwyższym stopniu zainteresowane zrównoważonym rozwojem i przeciwdziałaniem pogorszeniu stanu środowiska, którego jakość w sposób istotny wpływa na warunki życia i potencjał rozwoju danego obszaru. Ponadto, **w ramach działalności szkoleniowej, będą mogły być realizowane operacje z zakresu podnoszenia świadomości czy promowania postaw prośrodowiskowych i proklimatycznych**. Program w szerokim zakresie realizuje zatem cele środowiskowe i klimatyczne, zarówno poprzez szereg działań bezpośrednio na nie ukierunkowanych (inwestycje), jak i instrumentów, których efektem dodatkowym jest pozytywny wpływ na środowisko lub klimat (np. szkolenia, edukacja). Wzmocnieniu tego efektu służyć będzie **zastosowanie, w ramach niektórych działań, kryteriów wyboru premiujących operacje uwzględniające** (poprzez swój zakres) **aspekty środowiskowo-klimatyczne**. W przypadku niniejszej LSR ma odzwierciedlanie w niektórych dopuszczonych do realizacji typach operacji, a także w kryteriach wyboru operacji, gdzie dodatkowe punkty przydziela się za to, że operacja obejmuje działania na rzecz ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatycznym, w tym obejmuje działania na rzecz odnawialnych źródeł energii.

Jeśli chodzi natomiast o cel przekrojowy **Innowacyjność**, podejście LEADER w ramach PROW pozostawia szerokie możliwości co do sposobu ukształtowania LSR, w tym pozwala na dostosowanie podejścia do warunków lokalnych, a jednocześnie sprzyja całościowo innowacyjnemu podejściu do problematyki rozwoju lokalnego. Beneficjenci mogą realizować operacje niezdefiniowane odgórnie, lecz wykorzystujące pomysły ściśle powiązane ze specyfiką danego obszaru. **Promowanie rozwiązań innowacyjnych, może mieć również miejsce w trakcie szkoleń** realizowanych w ramach LEADER. W przypadku niniejszej LSR innowacyjność ma odzwierciedlanie w kryteriach wyboru operacji, gdzie dodatkowe punkty przydziela się za innowacyjny charakter projektu **Innowacyjność** jakiej oczekuje LGD w operacjach realizowanych na jej obszarze została określona w kryteriach wyboru i opisana w rozdziale VI LSR.

Niektóre narzędzia konsultacyjne stosowane w procesie dialogu prowadzonego ze społecznością lokalną podczas tworzenia LSR należy również uznać za innowacyjne (np. nie stosowane wcześniej "arkusze pomysłu").

V. 3. Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.

Wszystkie cele niniejszej LSR planowane są w oparciu o finansowanie z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, którego podstawą finansowania jest EFRROW.

V. 4. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS, a także wskazanie sposobu ich realizacji wraz z uzasadnieniem.

Pełna specyfikacja przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach niniejszej LSR znajduje się w formie tabelarycznej poniżej. **Uzasadnieniem do realizacji wszystkich przedsięwzięć są następujące czynniki:**

- **formy realizacji przedsięwzięć oraz zakresy tematyczne operacji** - wynikają z problemów i potrzeb określonych na poziomie diagnozy i konsultacji społecznych, co następnie zostało określone w analizie SWOT (czynniki SWOT uwidoczniło przy opisie każdego z celów)
- **odbiorcy pomocy** - zostali zidentyfikowani podczas konsultacji społecznych, a także wytypowani ze względu na potrzeby lokalne, możliwość realizacji określonych typów operacji wynikającą ze statutowych celów lub podmiotowej odpowiedzialności za rozwój lokalny, a także potencjał wewnętrzny podmiotów, który pozwala im na zrealizowanie określonych działań;
- **wysokość wsparcia** - przewidziana dla poszczególnych przedsięwzięć wynika z potrzeb, jak i z doświadczeń płynących z realizowanych operacji o podobnym charakterze, a także ze zdolności organizacyjnych oraz doświadczenia jakie posiadają poszczególni odbiorcy pomocy.

V. 5. Specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych, wraz z uzasadnieniem wyboru konkretnego wskaźnika w kontekście ich adekwatności do celów i przedsięwzięć.

Pełna specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych w ramach niniejszej LSR znajduje się w formie tabelarycznej poniżej. **Uzasadnieniem do wyboru wskaźników są następujące czynniki/przesłanki:**

- formy wskaźników pozwalają w sposób ścisły zmierzyć ilość poszczególnych typów operacji objętych przedsięwzięciami (produkt) oraz bezpośrednio efekty działań (rezultaty), a także zmiany jakie spowodują te działania w dłuższej perspektywie czasu (oddziaływanie);
- jednostki pomiaru są powszechnie stosowane i łatwe w dokonywaniu obliczeń - nie ma możliwości sumowania różnych jednostek pomiaru, ponieważ konkretna jednostka przypisana jest do konkretnego wskaźnika (na każdym poziomie LSR);
- wskaźniki zliczają tylko jedną cechę - nie zastosowano wskaźników odnoszących się do dwóch lub więcej czynników podlegających obliczeniom (na każdym poziomie LSR);
- zastosowane wskaźniki nie powinny powodować problemów w monitorowaniu ich wartości - zarówno po stronie beneficjenta, jak i Biura LGD gromadzącego dane monitoringowe (produkty i rezultaty zliczane na podstawie danych własnych LGD, ankiet monitorujących beneficjenta, danych z Instytucji Wdrażającej oraz innych dokumentacji właściwych dla typu operacji - np. dokumentacja projektu współpracy itp.; oddziaływania mierzone za pomocą ankietowych badań własnych realizowanych *ex-ante* dla wartości bazowej i *ex-post* dla badania porównawczego po realizacji LSR);
- zastosowano wskazane w "Podręczniku..." wskaźniki obowiązkowe - w każdej sytuacji, kiedy dane typy operacji mogą być monitorowane za pomocą wskaźników obowiązkowych (produkty i rezultaty);
- w całej LSR (na poziomie produktu i rezultatu) zastosowano statyczne typy wskaźników (typu "Liczba..."), ponieważ zastosowanie wskaźników dynamicznych (typu "Wzrost...") dla wskaźników produktu zliczających co do zasady ilość zdarzeń objętych Przedsięwzięciami nie ma zastosowania, a przypadku rezultatów zastosowanie wskaźników dynamicznych nie było możliwe, ponieważ:
  - a) o wyborze wskaźnika zdecydował zakres dostępnych danych dla wartości bazowych (brak danych startowych dla większości typów operacji), które według "Podręcznika..." może być podstawą do wyboru innego typu wskaźnika;

b) na etapie tworzenia LSR nieznane są np. konkretne obiekty, tereny, wydarzenia jakie będą objęte wsparciem, ani beneficjenci, którzy zostaną wybrani w procesie oceny operacji, zatem nie możliwe jest określenie wartości początkowych dla tych operacji (np. ilości użytkowników świetlic czy uczestników wydarzeń);

c) operacje danego typu (np. inwestycje w publiczną infrastrukturę) mogą być związane z obiektami już istniejącymi (modernizacja), jak i nowymi (budowa), zatem zastosowanie wskaźnika dynamicznego byłoby tu nieuniwersalne;

d) trudno jest stwierdzić czy przy zastosowaniu wskaźnika dynamicznego ("wzrost") faktyczna zmiana wywołana jest dzięki przeprowadzonej operacji, czy też wynika z innych, niezależnych od operacji czynników (okoliczność także podana w "Podręczniku...").

- wskaźnikom przypisano łatwe do weryfikacji i pewne źródła danych, dzięki czemu ograniczono do minimum możliwość popełnienia błędów obliczeniowych na etapie monitorowania ich wartości;

- na poziomie oddziaływania oparto się na badaniach, będących odzwierciedleniem opinii mieszkańców obszaru LGD co do zmian jakie mogą spowodować zrealizowane typy operacji zaplanowane w LSR. Oparcie się na danych "twardych", statystycznych, opisujących zmiany gospodarcze na danym terenie, Zespół LSR uznał za bezzasadne z poniższych powodów:

a) charakter LSR i skala jej budżetu nie pozwala przyjmować, że strategia ta będzie miała istotny statystycznie wpływ na te czynniki, które są opisywane przez globalne wskaźniki statystyczne (np. istotna zmiana wskaźnika bezrobocia lub dochodów mieszkańców);

b) w okresie realizacji LSR, pozytywne trendy będące wynikiem jej wdrożenia (np. pewna ilość stworzonych miejsc pracy lub ilość uruchomionych podmiotów gospodarczych) mogą być w łatwy sposób zredukowane przez pojedyncze zdarzenia na obszarze LGD, które nie mają związku z LSR (nie wynikające z jej wdrażania), a w istotny sposób wpływają na wartości danych statystycznych (np. likwidacja dużego podmiotu gospodarczego)

c) specyfika LSR i skierowanie się na mieszkańca obszaru i jego indywidualne potrzeby, a także na potrzeby podmiotów działających na terenie wdrażania strategii (w tym całej sfery organizacji pozarządowej) powodują, że dane dostępne w popularnych źródłach statystycznych są nie miarodajne dla większości procesów jakimi zainteresowana jest LGD (np. jakimi wskaźnikami mierzyć wiarygodnie "jakość życia?").

V. 6. Źródła pozyskania danych do pomiaru

Źródła pozyskania danych do pomiaru poszczególnych wskaźników realizacji LSR podano w obligatoryjnej tabeli celów/przedsięwzięć/wskaźników w dalszej części rozdziału.

V. 7. Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych

Podstawowym sposobem dokonywania pomiaru wskaźników realizacji LSR jest **bieżące monitorowanie** polegające na bieżącym zliczaniu wskaźników produktu i rezultatu z ankiet monitorujących beneficjenta, składanych przez beneficjentów na koniec realizacji danej operacji (po otrzymaniu ostatniej płatności) - patrz założenia systemu monitoringu, w tym wzór ankiety monitorującej. Uaktualnianie danych ma tu zatem miejsce w momencie otrzymania kolejnej ankiety.

Pierwszym elementem pomiaru wskaźników jest **prognozowanie osiągnięcia wskaźników na podstawie naboru wniosków**. Operacje wybrane do finansowania muszą realizować wskaźniki LSR, zatem wynik naboru daje podstawowe dane dotyczące spodziewanego poziomu realizacji wskaźników odpowiadających danym typom operacji / Przedsięwzięciom, które dany nabór obejmował.

Dodatkowo, przewiduje się **okresowe monitorowanie osiągnięcia zaplanowanych poziomów wskaźników** określone w procedurach monitoringu, w ramach którego wchodzi zarówno czynności pracowników Biura LGD (gromadzenie danych monitorujących, monitoring grantobiorców), jak i czynności Zarządu LGD analizującego dane z monitoringu i podejmującego decyzje dotyczące ewentualnych zmian w zapisach procedur (w tym kryteriów wyboru) - w przypadkach gdy takie zmiany będą konieczne (problemy z osiągnięciem zakładanego poziomu wskaźnika).

Ostateczne osiągnięcie założonych poziomów wskaźników produktu i rezultatu planowane jest na rok 2023, zbiegający się z ostatecznym rozliczeniem operacji realizowanych w ramach LSR przez poszczególnych beneficjentów i samą LGD.

Wskaźniki rezultatu zliczane są również na podstawie ankiety monitorującej beneficjenta, który za pomocą ankiety informuje LGD o uzyskanych rezultatach (np. ilości uczestników wydarzeń, osób odwiedzających obiekty objęte operacjami itp.). **Wartości dla wskaźników oddziaływania** (poziom celów ogólnych) określone są na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego na obszarze LGD z poszanowaniem założeń minimalnej próby respondentów oraz losowości badania. Wartości bazowe dla tych wskaźników określono na podstawie badania zrealizowanego w roku 2015. Badanie końcowe, weryfikujące założenia wzrostu wartości wskaźników oddziaływania, zostanie przeprowadzone w końcowym okresie związania LGD z celami realizacji LSR, a więc w roku 2027/2028, zgodnie z filozofią badania przemian na tym poziomie, które powinny pokazywać długookresowy efekt wdrożenia. Zakłada się kilkuprocentowe wzrosty wartości wskaźników oddziaływania, ponieważ zmiany jakie badają te wskaźniki odnoszą się do ogółu przemian zachodzących na obszarze, a co za tym idzie są odzwierciedleniem procesów długookresowych, powolnych zmian społecznych.

V. 8. Stan początkowy wskaźnika i wyjaśnienie sposobów jego ustalenia.

Stan początkowy wskaźników produktu i rezultatu ustalony jest na poziomie wartości 0. Jak już wspomniano w pkt. 5 zdecydowano się zastosować na tym poziomie wskaźniki statyczne, dla których wartością jest zero. Powody nie zastosowania wskaźników dynamicznych podano w pkt. 5 i są one zgodne z filozofią wyboru wskaźników opisaną w "Podręczniku...".

Stan początkowy wskaźników oddziaływania jest wynikiem badania ankietowego, o którym informacja w punkcie 7.

Wartości początkowe wskaźników podano w obligatoryjnej tabeli celów/przedsięwzięć/wskaźników w dalszej części rozdziału.

V. 9. Stan docelowy wskaźnika / poziomy przejściowe / wyjaśnienie dotyczące sposobu jego ustalenia (założenia do planowania)

Stany docelowe wskaźników zaplanowano w oparciu o:

- zastosowany podział budżetu LSR, oparty z kolei o potrzeby lokalne wynikające z diagnozy i konsultacji społecznych oraz o obligatoryjne przepisy dotyczące podziału budżetowego (m.in. konieczność przeznaczenia 50% budżetu na wsparcie przedsiębiorczości, maksymalny poziom operacji grantowej na poziomie 300.000 zł itp.);
- realny poziom / prawdopodobieństwo wystąpienia operacji danego typu oparty o dotychczasowe doświadczenia z terenu LGD (np. w odniesieniu do popularności działań "miękkich", w tym wydarzeń, szkoleń itp.), w tym o doświadczenia płynące z poprzedniego okresu wdrażania (2007-2013);
- możliwy do przyjęcia harmonogram czasowy realizacji operacji, w szczególności istotny przy przedsięwzięciach infrastrukturalnych;
- ogólną zdolność LGD do zorganizowania określonej liczby naborów, w tym również w kontekście zdolności finansowej do realizacji naborów grantowych.

Poziomy przejściowe wynikają z ogólnych ram realizacji LSR, w tym Planu Działania określającego trzy okresy realizacji LSR (do 2018, 2021 i 2023 r.). Osiągnięcie określonych wartości wskaźników w poszczególnych okresach realizacyjnych wynika z ww. czynników i rozłożenia naborów wniosków w czasie. Poszczególne wartości docelowe wskaźników oraz udział tych wartości w okresach przejściowych odzwierciedla Plan Działania (tabela).

Przewidywane stany docelowe wskaźników podano w obligatoryjnej tabeli celów/ przedsięwzięć/ wskaźników w dalszej części rozdziału.

Tabela: Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć, wskazanie sposobu ich realizacji

Rozdział V, Tabela - Cele i wskaźniki

1	CEL OGÓLNY 1	Poprawa jakości życia poprzez wzmocnienie potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru LGD				
1.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Wzrost aktywności mieszkańców opartej o potencjał turystyczno-rekreacyjny obszaru LGD				
1.2		Promocja turystycznych walorów obszaru LGD				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 Rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
1	Wzrost odsetka mieszkańców pozytywnie oceniających wpływ funkcji turystyczno-rekreacyjnych obszaru LGD na jakość życia jego mieszkańców		%	16,9	20	Badanie własne LGD z wykorzystaniem ankiety
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
1	liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej		os.	0	19000	monitoring realizacji LSR / LGD
2	1. liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej		os.	0	950	monitoring realizacji LSR / LGD
3	Liczba odbiorców wydawnictw promujących walory i produkty turystyczne obszaru LGD		os.	0	500	rejestr wypożyczeń / LGD
4	liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej		os.	0	225	badania własne LGD, dokumentacja projektu współpracy
W1	liczba projektów wykorzystujących lokalne walory turystyczne		szt.	0	1	dokumentacja projektu współpracy
W2	liczba projektów skierowanych do turystów		szt.	0	1	dokumentacja projektu współpracy

Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
						początkowa 2016 rok	końcowa 2023 Rok	
1	Infrastruktura turystyczno- rekreacyjna podstawą podwyższenia jakości życia	mieszkańcy obszaru, turyści	konkurs	1. liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	24	monitoring LSR
	Rozwój obiektów turystycznych i rekreacyjnych	mieszkańcy obszaru, turyści	projekt grantowy			0	5	monitoring LSR
3	Atrakcyjny turystycznie obszar LGD	mieszkańcy obszaru, turyści	projekt grantowy	2. liczba działań/wydarzeń na rzecz promocji walorów i produktów turystycznych obszaru LGD	szt.	0	5	monitoring LSR
				3. liczba wydawnictw promujących walory i produkty turystyczne obszaru LGD	szt.	0	1	monitoring LSR

4	Współpraca na rzecz tworzenia infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	mieszkańcy obszaru, turyści	Projekt Współpracy	4. liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	9	dokumentacja projektu współpracy / LGD
				W1. Liczba zrealizowanych projektów współpracy	szt.	0	1	dokumentacja projektu współpracy / LGD
				W2. Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	szt.	0	5	dokumentacja projektu współpracy / LGD
SUMA								
2	CEL OGÓLNY 2	Zachowanie tożsamości kulturowej oraz promocja lokalnego dziedzictwa obszaru LGD						
2.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Wzrost integracji i aktywności mieszkańców opartej o bazę kulturalną obszaru LGD						
2.2		Wzrost wiedzy i umiejętności mieszkańców w zakresie walorów dziedzictwa lokalnego i ich wykorzystania na rzecz rozwoju obszaru LGD						
2.3		Promocja dziedzictwa lokalnego obszaru LGD						
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 Rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		

2	Wzrost odsetka mieszkańców pozytywnie oceniających działania na rzecz zachowania tożsamości kulturowej oraz promocji lokalnego dziedzictwa na obszarze LGD		%	41,5	45	Badanie własne LGD z wykorzystaniem ankiety
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 Rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
5-1	Liczba osób odwiedzających obiekty infrastruktury kulturalnej		os.	0	1000	monitoring realizacji LSR / LGD
5-2	liczba członków orkiestr / zespołów artystycznych korzystających z nowego wyposażenia zakupionego w ramach operacji		os.	0	50	monitoring realizacji LSR / LGD
6	liczba osób uczestniczących w działaniach edukacyjnych podwyższających wiedzę, umiejętności mieszkańców w zakresie wykorzystania walorów dziedzictwa		os.	0	120	monitoring realizacji LSR / LGD
7	Liczba osób/podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa		os.	0	200	listy udzielonego doradztwa / LGD
8-1	Liczba uczestników spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami obszaru		os.	0	150	listy obecności na spotkaniach / LGD
8-2	Liczba osób zadowolonych ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami obszaru		os.	0	110	wyniki ankiety oceniającej szkolenia / LGD
9	liczba osób/podmiotów, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w Biurze LGD		os.	0	60	monitoring realizacji LSR oraz listy udzielonego doradztwa / LGD
10	liczba odbiorców ulotek/plakatów/wydawnictw informujących o naborach wniosków		os.	0	700	protokoły odbioru lub notatka służbowa o rozdysponowaniu / LGD
11	Liczba operacji inwestycyjnych oznakowanych tabliczką z logiem i nazwą LGD		os.	0	35	monitoring realizacji LSR / dokumentacja własna LGD

12	Liczba raportów z badań ewaluacyjnych LSR	szt.	0	2	Dokumentacja raportu z ewaluacji LGD/LSR
13	liczba odbiorców wydawnictw (tytułów) dotyczących wyników wdrażania LSR	os.	0	2000	protokoły odbioru lub notatka służbowa o rozdysponowaniu / LGD
14	liczba uczestników rajdów rowerowych, zorganizowanych przez LGD	os.	0	1000	listy obecności / LGD
15	liczba uczestników jarmarków zorganizowanych przez LGD	os.	0	400	dokumentacja własna LGD
16	liczba uczestników wyjazdów studyjnych zorganizowanych przez LGD	os.	0	40	listy obecności / LGD
17	liczba uczestników konferencji podsumowujących wdrażanie strategii zorganizowanych przez LGD	os.	0	200	listy obecności / LGD
18	liczba uczestników warsztatów rękodzieła	os.	0	60	listy obecności / LGD
19	liczba uczestników przeglądu orkiestr	os.	0	100	listy obecności / LGD
20	liczba emisji nagranych audycji radiowych	szt.	0	13	dokumentacja własna LGD
21	liczba osób odwiedzających prowadzony portal społecznościowy	os.	0	20000	licznik odwiedzin na stronie internetowej LGD
22	liczba uczestników działań/wydarzeń na rzecz promocji obszaru LGD, jego dziedzictwa oraz produktów lokalnych	os.	0	750	monitoring realizacji LSR / LGD
23	Liczba odbiorców wydawnictw promujących dziedzictwo lokalne obszaru LGD	szt.	0	500	monitoring realizacji LSR / LGD
24	liczba odbiorców wydawnictw (tytułów, w tym map) promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, wydanych przez LGD	os.	0	4000	protokoły odbioru lub notatka służbowa o rozdysponowaniu / LGD
25	liczba wizyt/użytkowników mapy na stronie internetowej LGD	szt.	0	1500	licznik strony internetowej / LGD
26	liczba emisji audycji radiowych podsumowujących projekt współpracy	szt.	0	2	dokumentacja projektu współpracy / LGD

W1	liczba projektów wykorzystujących lokalne walory turystyczne		szt.	0	1	dokumentacja projektu współpracy / LGD		
W2	liczba projektów skierowanych do turystów		szt.	0	1	dokumentacja projektu współpracy / LGD		
Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu					
			nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/sposób pomiaru	
					Początkowa 2016 rok	Końcowa 2023 Rok		
5	Infrastruktura kulturalna podstawą naszej aktywności	mieszkańcy obszaru	konkurs	5-1. Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	szt.	0	5	monitoring LGD
6	Kultura w każdym zakątku LGD	mieszkańcy obszaru	projekt grantowy	5-1. Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	szt.	0	4	monitoring LGD
				5-2. Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	szt.	0	2	monitoring LGD
7	Nasze dziedzictwo motorem rozwoju obszaru	mieszkańcy obszaru	projekt grantowy	6. liczba działań edukacyjnych podwyższających wiedzę, umiejętności mieszkańców w zakresie wykorzystania walorów	szt.	0	6	monitoring LGD

8	Upowszechnianie wiedzy o LSR	mieszkańcy obszaru, przedsiębiorcy, instytucje, organizacje, JST	aktywizacja	dziedzictwa				
				7. liczba dyżurów doradczo-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	szt.	0	4	listy udzielonego doradztwa / LGD
				8. Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami obszaru	szt.	0	8	listy obecności na spotkaniach / LGD
				9-1. liczba szkoleń dla organów LGD	szt.	0	6	lista obecności / LGD
				9-2. liczba szkoleń dla pracowników LGD	szt.	0	6	lista obecności / LGD
				10. liczba ulotek/plakatów/wydawnictw informujących o naborach wniosków (ilość tytułów/pozycji wydanych przez LGD)	szt.	0	2	projekty ulotek/plakatów/wydawnictw zarchiwizowane przez LGD
				11. liczba rodzajów tabliczek służących oznakowaniu operacji inwestycyjnych logiem i nazwą LGD	szt.	0	1	wzór/projekt tabliczki zarchiwizowany przez LGD
				12. ilość badań ewaluacyjnych LSR	szt.	0	2	Dokumentacja raportu z ewaluacji LGD/LSR
13. liczba wydawnictw (tytułów) dotyczących	szt.	0	1	projekty wydawnictw zarchiwizowane przez LGD				

			wyników wdrażania LSR					
			14. liczba rajdów rowerowych, zorganizowanych przez LGD	szt.	0	4	lista obecności / LGD	
			15. liczba jarmarków zorganizowanych przez LGD	szt.	0	2	dokumentacja własna LGD	
			16. liczba wyjazdów studyjnych zorganizowanych przez LGD	szt.	0	1	lista obecności / LGD	
			17. liczba konferencji podsumowujących wdrażanie strategii zorganizowanych przez LGD	szt.	0	1	lista obecności / LGD	
			18. liczba zorganizowanych warsztatów rękodzieła	szt.	0	3	listy obecności / LGD	
			19. liczba zorganizowanych przeglądów orkiestr	szt.	0	1	dokumentacja własna LGD	
			20. liczba nagranych audycji radiowych	szt.	0	13	dokumentacja własna LGD	
			21. liczba prowadzonych portali internetowych	szt.	0	1	dokumentacja własna LGD	
9	Nasza przyroda i dziedzictwo	mieszkańcy obszaru,	projekt grantowy	22. liczba działań/wydarzeń na	szt.	0	5	monitoring LGD

10	kulturowe - nasza oferta	przedsiębiorcy, instytucje, organizacje, JST, turyści		rzecz promocji obszaru LGD, jego dziedzictwa oraz produktów lokalnych				
				23. liczba wydawnictw promujących dziedzictwo lokalne obszaru LGD	szt.	0	1	monitoring LGD
	Współpraca na rzecz promocji atrakcyjności turystycznej obszarów LGD	mieszkańcy obszaru, liderzy wiejscy, organizacje, partnerskie LGD	Projekt współpracy	24. liczba wydawnictw (tytułów, w tym map) promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup działania, wydanych przez LGD	szt.	0	1	projekt/treść wydawnictwa/ egzemplarz wydany - zarchiwizowane przez LGD
25. liczba map promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, umieszczonych na stronie internetowej LGD				szt.	0	1	projekt/treść mapy/ egzemplarz wydany - zarchiwizowane przez LGD	
26. liczba audycji radiowych podsumowujących projekt współpracy				szt.	0	2	nagranie audycji - zarchiwizowane przez LGD	
W1. Liczba zrealizowanych projektów współpracy				szt.	0	1	monitoring realizacji LSR, dokumentacja projektu współpracy / LGD	

				W2. Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	szt.	0	5	monitoring realizacji LSR, dokumentacja projektu współpracy / LGD
SUMA								
3	CEL OGÓLNY 3	Rozwój gospodarczy obszaru LGD "Solidarni w Partnerstwie"						
3.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Tworzenie i utrzymanie miejsc pracy w sektorze gospodarczym obszaru LGD						
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 Rok	Plan 2021 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
3.1		Wzrost odsetka mieszkańców obszaru LGD pozytywnie oceniających rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD	%	24,7	30	Badanie własne LGD z wykorzystaniem ankiet		
3.2		Spadek ilości osób bezrobotnych na obszarze LGD względem stanu bazowego, wywołany wdrożeniem LSR	%	100	99,83	Wskaźnik oparty o wartość bazową ze statystyki publicznej (ilość bezrobotnych na obszarze LGD) mierzony jedynie jako zmniejszenie wartości bazowej o liczbę osób, które jako osoby defaworyzowane określone w LSR, podjęły działalność gospodarczą (samozatrudnienie z wykorzystaniem premii).		
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	stan początkowy 2016 Rok	Plan 2020 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
27-1		liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	szt.	0	33	monitoring realizacji LSR / LGD		

27-2.	liczba miejsc pracy utworzonych przez samozatrudnienie osób defaworyzowanych na rynku pracy		szt.	0	5	monitoring realizacji LSR / LGD			
28	liczba utrzymanych miejsc pracy		szt.	0	33	monitoring realizacji LSR / LGD			
Przedsięwzięcia			Grupy docelowe		Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)		Wskaźniki produktu		
							wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
		nazwa	Jednostka miary	początkowa 2016 rok	końcowa 2020 Rok				
11	Tworzenie i rozwój przedsięwzięć gospodarczych firmy rozwijające działalność		konkurs	27. liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	0	20	monitoring realizacji LSR / LGD	
				28. liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt.	0	12	monitoring LGD	
				29. liczba operacji ukierunkowanych na innowacje (<i>wskaźnik liczony dla operacji objętych wskaźnikami 27 i 28</i>)	szt.	0	4	monitoring LGD	
SUMA									

VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.

VI. 1. Ogólna charakterystyka

a) rozwiązania formalno-instytucjonalne

Ocena wniosków o wsparcie realizacji operacji odbywa się dwustopniowo. **Biuro LGD** dokonuje wstępnej weryfikacji formalnej złożonych przez Wnioskodawców dokumentacji oraz przygotowuje niezbędne dokumenty na posiedzenie Rady. Pracownicy Biura dokonują kontroli interesów członków Rady wobec wnioskodawców, wypełniając Rejestr interesów identyfikujący powiązania członków Rady z wnioskodawcami. **Rada LGD (organ decyzyjny)** podczas swoich posiedzeń dokonuje oceny i wyboru operacji oraz ustala kwoty wsparcia każdej z nich. Biuro funkcjonuje w oparciu o regulamin Biura LGD a czynności Pracowników Biura związane z procedurą weryfikacji formalnej wniosków wynikają z przyjętych procedur (procedura wyboru grantobiorców, procedura wyboru operacji dużych/wnioskodawców innych niż LGD, procedura wyboru operacji własnych LGD). Rada funkcjonuje w oparciu o Regulamin Rady LGD oraz ww. procedury. Podstawowe obowiązki Rady i Biura wynikają ze Statutu Stowarzyszenia. **Zarząd** odpowiedzialny jest za organizację pracy Biura i funkcjonowanie LGD, a także za podejmowanie decyzji o sposobach działania LGD. **Walne Zebranie Członków** zatwierdza propozycje Zarządu, w tym dotyczące zmian w zapisach LSR (np. zmian kryteriów wyboru). Szczegółowe regulacje zawierają poszczególne Regulaminy.

b) sposób powstawania procedur

Pracą nad treścią poszczególnych procedur zajmował się Zespół LSR, o którym mowa w rozdziale III "Partycypacyjny Charakter LSR". Konsultacje dotyczące procedur były elementem konsultacji opisanych w tym rozdziale. Przy opracowaniu procedur wykorzystano dotychczasowe doświadczenia z wdrażania LSR (PROW 2007-2013), w szczególności odnoszące się do funkcjonalności kryteriów oceny oraz poszczególnych narzędzi wykorzystywanych w procesie oceny i wyboru operacji (np. form i zawartości kart oceny, sposobu przeprowadzania oceny itd.). Cennymi uwagami, które zostały wykorzystane podczas opracowania procedur były także wnioski i rekomendacje z ewaluacji wdrażania LSR (2007-2013) odnoszące się m.in. do kryteriów wyboru oraz oceny pracy Rady i Biura LGD. Pomocne w procesie tworzenia procedur było również wymienianie opinii na ten temat z innymi Lokalnymi Grupami Działania, zarówno w sposób bezpośredni, jak i podczas szkoleń i spotkań informacyjnych (np. w UMWW lub w CDR w Poznaniu).

c) Kluczowe cele i założenia procedur

Procedury, wymienione w pkt. a), odnoszą się w szczególności do:

- **warunków ubiegania się wnioskodawców o wsparcie realizacji operacji**, w tym do terminów poszczególnych czynności jakie należy wykonać w toku tego procesu, niezbędnej dokumentacji itp.;
- **sposobu oceny operacji**, w tym do opisu tego procesu jak i do narzędzi i sposobów samej oceny (informacja jak, przez kogo, kiedy oceniane są wnioski, jakimi kryteriami, jakie są minima punktowe oceny itd.);
- **sposobów obiegu informacji i jej zakresie** (w tym o ogłoszeniach naborów, o terminach poszczególnych czynności, o wynikach naboru, wynikach wyboru operacji, o możliwości składania odwołań/protestów, o konieczności dokonania uzupełnień i wiele innych);
- **dokumentów niezbędnych do przeprowadzenia procedur** (załączniki do procedur - wzory dokumentów)
- **sposobów ustalania kryteriów oceny** (w tym powiązań tych kryteriów z analizą SWOT, a przez to z diagnozą obszaru LGD), a także sposobów zmiany tych kryteriów.

Szczegóły zawierają poszczególne dokumenty procedur obowiązujące podczas wdrażania LSR, udostępniane w Biurze LGD oraz na stronie internetowej LGD.

2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Lokalne kryteria wyboru zostały **ustanowione w drodze diagnozy obszaru i konsultacji społecznych**, w wyniku których została sformułowana analiza SWOT (rozdział IV). Poszczególne kryteria wyboru odnoszą się do elementów tej analizy, co zostało zobrazowane w tabelach prezentujących kryteria wyboru w dokumentacji poszczególnych procedur (tabele ukazują w ostatniej kolumnie związek z czynnikami składowymi SWOT). Kryteria są sformułowane w ten sposób, by poprzez wybór konkretnych operacji spowodować realizację takich inicjatyw/inwestycji (**produkty**), których zaistnienie na terenie LGD pozwoli osiągnąć **rezultaty** zbieżne z założonymi celami szczegółowymi LSR. Te

zaś, w okresie długofalowym mają przyczynić się do zmian w obszarach określonych celami ogólnymi (**oddziaływanie**).

Zmiany kryteriów, podobnie jak i aktualizacje innych treści LSR, mogą (i powinny) odbywać się w sytuacjach koniecznych, a więc takich, w których zastosowanie dotychczasowych kryteriów nie przynosi zadowalającego efektu (nie realizowane są wskaźniki i cele LSR). **Podstawową przyczyną zmiany kryteriów są dane z monitoringu i ewaluacji** mówiące o niezadowalającym poziomie realizacji LSR. Informacja taka (zgodnie z założeniami monitoringu i ewaluacji, rozdział XI oraz tabela zał. nr 2 do Regulaminu Organizacji Biura LGD) jest podstawą do podejmowania decyzji w sprawie zmiany kryteriów wyboru. Zmiana kryteriów powinna być konsultowana społecznie, chyba że wynika ze zmian prawnych lub zaleceń pokontrolnych instytucji nadrzędnych (obowiązek wprowadzenia zmian). Opis procedury zmian kryteriów wyboru, uwzględniający ww. aspekty oraz właściwość decyzyjna organów LGD w tym zakresie opisują poszczególne procedury wymienione w pkt. 1 a).

3. Innowacyjność

a) Innowacyjność jest postrzegana w LSR jako zasadniczy czynnik rozwojowy obszaru. Biorąc pod uwagę, że połowa budżetu LSR kierowana jest na rozwój przedsiębiorczości, postanowiono dodatkowo punktować operacje z tego zakresu za rozwiązania innowacyjne. Uważamy, że to właśnie przedsiębiorcy mogą wnieść duży wkład w rozwój obszaru LGD poprzez pierwiastek innowacyjny w ich inwestycjach dofinansowanych w ramach inicjatywy LEADER (RLKS). Dlatego też Przedsięwzięciami LSR, w których zdecydowano się dodatkowo wspierać rozwiązania innowacyjne są:

– *Przedsięwzięcie nr 11 – Tworzenie i rozwój przedsięwzięć gospodarczych*

Zakresy, opisy i główne założenia poszczególnych przedsięwzięć zawarto w rozdziale V "Cele i wskaźniki". Innowacyjność została uwzględniona jako oddzielne kryterium oceny (operacje z zakresu ww. Przedsięwzięć LSR otrzymają dodatkowy punkt za projekt innowacyjny. Obowiązek udowodnienia innowacyjności (dostarczenia wystarczających informacji na ten temat) leży po stronie wnioskodawcy, który musi zawrzeć te informacje w formularzu wniosku lub załącznikach. Członkowie Rady oceniającej operacje, w przypadku kryterium dotyczącego innowacyjności muszą dodatkowo uzasadnić swą ocenę na karcie oceny (przeznaczone miejsce na uzasadnienie).

b) definicja innowacyjności stosowana w LSR:

Za przedsięwzięcia innowacyjne są uznawane takie, które na obszarze LGD wdrażają nowe lub znacząco udoskonalone produkty, usługi, procesy lub cechują się nowoczesną organizacją, a także/lub mobilizują istniejące zasoby przyrodnicze, historyczne, kulturowe lub społeczne. W przypadku zasobów historyczno-kulturowych oczekiwane są operacje nawiązujące do dziedzictwa kulturowego obszaru, w tym kreujące produkty lokalne, oparte na tych zasobach.

4. Operacje grantowe i Operacje własne

LSR przewiduje realizację **operacji grantowych** w następujących Przedsięwzięciach:

- Przedsięwzięcie nr 2 – Rozwój obiektów turystycznych i rekreacyjnych
- Przedsięwzięcie nr 3 – Atrakcyjny turystycznie obszar LGD
- Przedsięwzięcie nr 6 – Kultura w każdym zakątku LGD
- Przedsięwzięcie nr 7 – Nasze dziedzictwo motorem rozwoju obszaru
- Przedsięwzięcie nr 9 – Nasza przyroda i dziedzictwo kulturowe – nasza oferta

Tematyka grantów, w tym rodzaje operacji oraz warunki (określenie wnioskodawcy, wysokości wsparcia, prefinansowania i in.) zostały określone w rozdziale V "Cele i wskaźniki". W punkcie 6 niniejszego rozdziału znajdują się informacje uzupełniające dotyczące warunków finansowych operacji grantowych. Przebieg procesu ubiegania się o wybór grantobiorcy oraz inne pokrewne informacje określają "Procedury wyboru grantobiorców".

LSR przewiduje realizację "**Operacji własnych**" LGD w następujących Przedsięwzięciach:

- Przedsięwzięcie nr 3 – Atrakcyjny turystycznie obszar LGD
- Przedsięwzięcie nr 7 – Nasze dziedzictwo motorem rozwoju obszaru
- Przedsięwzięcie nr 9 – Nasza przyroda i dziedzictwo kulturowe – nasza oferta

Przebieg procesu ubiegania się przez LGD o wybór "Operacji własnej" oraz inne pokrewne informacje określa "Procedura wyboru "Operacji Własnych".

5. Rozpoczynanie działalności gospodarczej - płatność ryczałtowa (premia)

Wysokość wsparcia na rozpoczynanie działalności gospodarczej ustalone zostało w LSR na poziomie **100.000 zł.**, a więc w maksymalnej dozwolonej w ramach prawnych kwocie. **Jest to kwota stała**, niezależna od wnioskodawcy lub branży objętej wnioskiem, **taka sama dla każdego wnioskodawcy**. Uzasadnieniem do podjęcia takiej decyzji są:

- słaba sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru LGD, w tym procesy zachodzące na rynku pracy, zdefiniowane w diagnozie zapisane w analizie SWOT;
- doświadczenie z wdrażania LSR w latach 2007-13, podczas którego większość wnioskodawców ubiegała się o kwoty zbliżone do 100.000 zł.;
- pobieżna analiza podstawowych kosztów działalności gospodarczej, w tym koniecznych do poniesienia składek ubezpieczeniowych, kosztów lokalowych, inwestycji, środków obrotowych, zatrudniania dostarczająca wniosków na temat "opłacalnej" (w kontekście możliwego ryzyka) kwoty wsparcia, od której potencjalni wnioskodawcy mogą podejmować decyzję o założeniu działalności gospodarczej;
- opinie przedsiębiorców i osób bezrobotnych ze spotkań konsultacyjnych, które odbyły się w toku tworzenia LSR.

Istotnym dla wnioskodawcy ubiegającego się o "premię" jest fakt, że biznesplan opracowany przez niego, będący załącznikiem do dokumentacji wniosku o udzielenie wsparcia, będzie musiał dawać ekonomiczne uzasadnienie przydzielenia takiego wsparcia, to znaczy że planowane w operacji inwestycje muszą uzasadniać wnioskowaną kwotę na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Wnioskodawca musi wnioskować o kwotę równą do określonej w LSR na ten cel, a więc zawsze o 100.000 zł.

6. Podstawowe zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR

Określenie intensywności pomocy wynika z ram prawnych odnoszących się do wdrażania LSR (rozporządzenie MRiRW) i wynosi odpowiednio, w stosunku do kosztów kwalifikowanych:

- dla działań z zakresu przedsiębiorczości:

- a) **100%** - w przypadku premii określonej w pkt. 5 niniejszego rozdziału (wartość wsparcia zawsze **100.000 zł**);
- b) nie wyższej niż **70%** - w przypadku inwestycji mających na celu rozwój istniejących podmiotów gospodarczych (mikro i małych przedsiębiorstw), któremu towarzyszyć będzie zatrudnienie nowych pracowników (wartość wsparcia **do 300.000 zł**, wartość operacji brutto wyższa niż 50.000 zł);
- c) nie wyższej niż **70%** - w przypadku inwestycji mających na celu rozwój istniejących podmiotów gospodarczych (mikro i małych przedsiębiorstw), któremu nie musi towarzyszyć zatrudnienie nowych pracowników (wartość wsparcia **do 25.000 zł**, wartość operacji brutto wyższa niż 50.000 zł).

- dla operacji wnioskodawców innych niż LGD ("projekty duże"):

- a) nie wyższej niż **100%** - w przypadku wnioskodawców innych niż jednostki sektora finansów publicznych (nie jsfp; wartość wsparcia **do 300.000 zł.**; wartość operacji brutto wyższa niż 50.000 zł);
- b) **63,63%** - w przypadku wnioskodawców będących jednostkami sektora finansów publicznych (jsfp; **limitu górnego kwoty wsparcia nie ustala się**, wartość operacji brutto wyższa niż 50.000 zł), przy czym w przypadku tych wnioskodawców pozostały wkład publiczny (**36,37%**) stanowi wkład wnioskodawcy.

- dla grantów w ramach operacji grantowych:

- a) nie wyższej niż **100%** - w przypadku operacji służących ogółowi społeczeństwa, do efektów których dostęp mają wszyscy mieszkańcy;
- b) nie wyższej niż **80%** - w przypadku operacji służących ograniczonej grupie docelowej odbiorców, do efektów których dostęp mają wybrani uczestnicy (np. szkolenia, wyjazdy studyjne itp.);

c) **63,63%** - w przypadku wnioskodawców będących jednostkami sektora finansów publicznych, przy czym w przypadku tych wnioskodawców pozostały wkład publiczny (**36,37%**) stanowi wkład wnioskodawcy. Wartość pojedynczego grantu brutto nie może przekroczyć 50.000 zł, a całej operacji grantowej będącej kwotą naboru nie przekroczy 300.000 zł. Górne limity wsparcia dla poszczególnych typów grantów zostały podane przy opisie poszczególnych Przedsięwzięć LSR w rozdziale V "cele i wskaźniki".

VII Plan działania

Charakterystyka przyjętego harmonogramu osiągnięcia poszczególnych celów i wskaźników wskazująca czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR.

W poniższej tabeli zawarto krótką charakterystykę ukazującą - dla każdego celu szczegółowego LSR i objętych celami wskaźników - sposoby realizacji oraz terminy naboru wniosków (rok naboru) i planowany "kamień milowy" LSR, w którym planowane jest osiągnięcie planowanych wartości danych wskaźników.

Lp.	Cel szczegółowy LSR	Wskaźniki produktu w ramach przedsięwzięć	Sposób realizacji	Termin naboru wniosków /rok	Końcowy kamień milowy osiągnięcia wskaźnika prod. (I-III)
1	1.1	1	konkurs	2016,2017,2020	III
			PG*	2017,2018,2020	III
2	1.2	2	PG*	2017, 2018	II
		3		2017, 2018	II
		4	PW*	2018	II
3	2.1	5-1	konkurs	2016, 2017	II
		5-1	PG*	2017, 2018	II
		5-2			
4	2.2	6	PG*	2017, 2018	II
		7	KB* <i>działania LGD</i>	2016-2021	II
		8, 9-1, 9-2	A* <i>działania LGD</i>	2016-2021	II
		10, 11		2016-2018	I
		12	KB* <i>działania LGD</i>	2019-2023	III
		13	A*	2022-2023	III

		14	<i>działania LGD</i>	2016-2023	III
		15		2019-2023	III
		16, 17		2022-2023	III
		18		2016-2021	II
		19		2016-2018	I
		20		2016-2023	III
		21		2022-2023	III
5	2.3	22	PG*	2017, 2018	II
		23		2017, 2018	II
		24, 25, 26	PW*	2018	I
6	3.1	27, 28, 29	konkurs	2016,2017,2018,2020	III

* KB/A- koszty bieżące i aktywizacja; PW - projekt współpracy; PG- projekt grantowy

Dla wskaźników produktu LSR realizowanych w ramach **kosztów bieżących** (19.4 PROW 2014-20) nie określono w załączniku 3 do LSR kwot finansowych przeznaczonych na realizację wskaźników, ponieważ kwoty te są trudne do oszacowania i wyodrębnienia z kosztów bieżących ponoszonych w ramach tego poddziałania (np. koszt dyżurów doradczych). Określono natomiast kwoty finansowe dla wskaźników w ramach **aktywizacji** (19.4 PROW 2014-20). W ramach kosztów bieżących i aktywizacji przysługuje LGD - na podstawie warunków konkursu o wybór LSR - łącznie **1 250 512,88 zł**. Pozostała kwota (suma kosztów bieżących) jest wpisana w tabeli Planu Działania w jednej pozycji sumarycznej, bez wskaźnikowo. **Globalne kwoty przeznaczone na realizację działań w ramach 19.4 są także zobrazowane w tabeli budżetowej** (zał. 4 do LSR, odnoszący się do rozdziału VIII).

Szczegółowy zakres Planu Działania w tym:

- specyfikację celów i przedsięwzięć LSR oraz wskaźników produktu objętych tymi celami;
  - określenie "kamieni milowych" osiągania wskaźników produktu czyli okresów realizacji LSR zgodnych z założeniami konkursu o wybór LSR (kamienie milowe: I-2018, II-2021 i III-2023 r.);
  - określenie - dla każdego z kamieni milowych - wartości i jednostki osiąganych wskaźników produktu, wysokości finansowania przypisane tym wartościom, a więc planowane do wydatkowania z poszczególnych części budżetu LSR kwoty (w tym także z projektu Współpracy) oraz procentowe ujęcie wydatkowanie planowanej dla danego wskaźnika produktu kwoty finansowania w ujęciu narastającym;
  - określenie poddziałania, z którego realizowane jest dany cel/przedsięwzięcie LSR (realizacja LSR, koszty bieżące i aktywizacja, projekt grantowy, projekt współpracy)
  - dane sumaryczne wartości jednostki i finansów dla każdego wskaźnika produktu LSR
- zawiera tabela w załączniku 3 do LSR**

VIII Budżet LSR

Ogólna charakterystyka:

Fundusze EFSI stanowiące źródło finansowania LSR: Lokalna Strategia Rozwoju LGD Stowarzyszenie Solidarni w Partnerstwie realizowana będzie dzięki wsparciu z **EFRR**, w ramach działania **M19** PROW 2014-2020 - **Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER** (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność; art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013), a więc finansowanie Lokalnych Grup Działania, w tym realizację ich Lokalnych Strategii Rozwoju. **Wszystkie cele LSR będą finansowane z tego źródła.**

Opis powiązania budżetu z celami LSR:

W poniższej tabeli zawarto informację na temat powiązań budżetu z realizacją poszczególnych celów szczegółowych i objętych celami wskaźników.

Lp.	Cel szczegółowy LSR	Wskaźniki produktu w ramach przedsięwzięć	Sposób realizacji	Budżet całkowity przeznaczony na realizację (zł.)
1	1.1	1	konkurs	1 836 001
			PG*	75 000
2	1.2	2	PG*	50 000
		3		7 520
		4	PW*	90 000
Razem Cel ogólny 1:				2 058 521
3	2.1	5-1	konkurs	562 998,90
		5-1	PG*	120 000
		5-2		
4	2.2	6	PG*	57 563,13
		7	KB* <i>działania LGD</i>	<i>całkowite koszty bieżące ujęto w postaci globalnej kwoty w wierszu w dolnej części tabeli</i>
		8, 9-1, 9-2	A*	20 000
		10, 11	<i>działania LGD</i>	5 792,50
		12	KB* <i>działania LGD</i>	<i>całkowite koszty bieżące ujęto w postaci globalnej kwoty w wierszu w dolnej części tabeli</i>
		13	A* <i>działania LGD</i>	2 410
		14		18 000
		15		20 000
		16, 17		20 000
		18		9 000
		19		20 000
20	3 997,50			
21	30 800			
5	2.3	22	PG*	50 000
		23		7 520
		24, 25, 26	PW*	16 104,12
Razem Cel ogólny 2:				964 186,15
6	3.1	27, 28, 29	konkurs	3 068 603,21
Razem Cel ogólny 3:				3 068 603,21
<i>Koszty bieżące w ramach (19.4)</i>			KB*	1 100 512,88
Razem budżet LSR				7 191 823,24
w tym:				

wdrażanie LSR (19.2)	5 835 206,24
projekty współpracy (19.3) = 2% z 19.2	106 104,12
koszty bieżące (19.4) - nie objęte wskaźnikami LSR	1 100 512,88
aktywizacja (19.4)	150 000

* KB/A- koszty bieżące i aktywizacja; PW - projekt współpracy; PG- projekt grantowy

Zgodnie z informacją zawartą w Planie Działania, budżet obejmuje kwoty dostępne dla LGD w zakresie **kosztów bieżących i aktywizacji** zgodnie z warunkami konkursu (zał. 6 do regulaminu konkursu - ustalenie kwot wsparcia), a więc **1 250 512,88 złotych**. Tabela Planu Działania zawiera informację o całości tej kwoty lecz tylko jej część stanowią elementy objęte wskaźnikami realizacji LSR (w tym całość **Aktywizacji** na łączną kwotę **150 000 zł.**). Powodem takiej sytuacji jest niemożliwe do przypisania do wskaźników kosztów bieżących (tj. zatrudnienie, koszty lokalowe i inne niemożliwe do przewidzenia koszty bieżące). Nie mają zatem one w Planie Działania przypisanych konkretnych kwot, a ich wartość mieści się w sumie łącznej, przeznaczonej na koszty bieżące, uwidocznionej w dodatkowym wierszu tabeli Planu Działania oraz w oddzielnym wierszu tabeli w niniejszym rozdziale (patrz powyżej).

Zgodnie z informacją zawartą w Planie Działania, budżet obejmuje również kwoty całościowe w zakresie **projektów współpracy**. Zgodnie z warunkami konkursu (zał. 6 do regulaminu konkursu - ustalenie kwot wsparcia), na te cele LGD mogłaby przeznaczyć 5% względem budżetu wdrożenia LSR (19.2) a więc **350 000 złotych**. Budżet oraz tabela Planu Działania nie zawierają jednak całości tej kwoty, ponieważ na projekt współpracy uwzględniony w LSR LGD planuje przeznaczyć 2 %, a nie 5% względem budżetu wdrożenia LSR, w tym całość tej kwoty przypisana jest do pierwszego "kamienia milowego" LSR (do 2018 r.). Łącznie zatem w budżecie i w Planie Działania wykazano wydatki na ten cel w wysokości **106 104,12 zł.**

Szczegółowe dane budżetowe, w tym:

- podział budżetu na zakresy wsparcia w ramach poddziałań (realizacja operacji w ramach LSR, wdrażanie projektów współpracy, koszty bieżące i aktywizacja);
  - plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020
- zawierają tabele w załączniku 4 do LSR.**

IX Plan komunikacji

Głównymi celami Planu Komunikacji (PK) w ramach niniejszej LSR są:

1. Informowanie mieszkańców obszaru LGD o:

- całości działań prowadzonych przez LGD
- wydarzeniach organizowanych przez LGD lub z udziałem LGD
- Lokalnej Strategii Rozwoju - o jej założeniach (celach, przedsięwzięciach i wskaźnikach), a także o warunkach skorzystania z pomocy
- terminach naborów wniosków na poszczególne działania wraz ze szczegółową informacją o warunkach tych naborów
- stanie realizacji LSR w tym o poziomie realizacji celów LSR i poszczególnych wskaźników
- dobrych praktykach wynikających z realizacji LSR

2. Informowanie wnioskodawców o wynikach naborów wniosków, a także o pozostałych elementach i terminach procedury oceny i wyboru operacji do finansowania

3. Uzyskanie informacji zwrotnej na temat:

- oceny jakości pomocy (doradztwa, szkoleń, konsultacji) świadczonej przez LGD
- przebiegu i zakończenia realizacji operacji dofinansowanych przez LGD
- rozpoznawalności LGD na terenie jej działania

- jakości działań informacyjnych

4. Poprawa jakości działań komunikacyjnych prowadzonych w ramach PK - w przypadku zaistnienia konieczności skorygowania PK.

Głównymi wskaźnikami służącymi do skwantyfikowania działań komunikacyjnych stosowanymi w PK są:

- liczba informacji na stronie internetowej LGD
- liczba informacji na profilu LGD na portalu społecznościowym
- liczba rozpropagowanych materiałów wydawniczych
- liczba wysłanych wiadomości, w tym - liczba wysłanych wiadomości pocztowych i e-mail do wnioskodawców
- liczba informacji udzielonych w Biurze LGD
- Liczba zorganizowanych spotkań informacyjno-szkoleniowych dla potencjalnych wnioskodawców
- liczba podmiotów/osób, którym udzielono doradztwa bezpośredniego w biurze LGD
- liczba opublikowanych komunikatów w mediach i na stronach internetowych gmin i na tablicach ogłoszeniowych, w tym na tablicy ogłoszeniowej LGD
- liczba ankiet rozdysponowanych wśród odbiorców usług LGD oraz wśród beneficjentów
- liczba ankiet rozdysponowanych wśród respondentów z obszaru LGD
- liczba analizowanych ankiet na temat jakości działań informacyjnych LGD
- liczba rekomendacji zmian w Planie Komunikacyjnym przyjętych przez Zarząd LGD do wdrożenia w wyniku spotkań konsultacyjnych

Dobór wskaźników zależy od celu danego działania komunikacyjnego i grupy odbiorców tych działań.

Głównymi grupami docelowymi działań komunikacyjnych stosowanych w PK są mieszkańcy obszaru LGD, instytucje, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, lokalni liderzy, młodzież, bezrobotni, **w tym osoby defaworyzowane na rynku pracy określone w LSR**, potencjalni uczestnicy wydarzeń prowadzonych przez LGD, potencjalni wnioskodawcy w ramach naborów LSR (w tym także reprezentujący poprzednio wymienione grupy), wnioskodawcy, którzy złożyli wnioski o finansowanie operacji, osoby korzystające z doradztwa i konsultacji w Biurze LGD oraz podczas spotkań doradczo-konsultacyjnych prowadzonych przez LGD, beneficjenci operacji realizowanych w ramach LSR, respondenci badań ankietowych prowadzonych przez LGD oraz Pracownicy Biura i członkowie Zarządu LGD. Grupom docelowym przypisano odpowiednie cele i sposoby prowadzenia działań komunikacyjnych określonych w PK.

Szczegółowy zakres PK, w tym:

- a) prezentację głównych celów i przesłanek leżących u podstaw opracowania PK;
  - b) opis działań komunikacyjnych i grup docelowych oraz środków przekazu, w tym działań podejmowanych w przypadku problemów z realizacją LSR, niskim poparciem społecznym dla działań realizowanych przez LGD itd.;
  - c) opis zakładanych wskaźników realizacji działań komunikacyjnych oraz efektów działań komunikacyjnych;
  - d) analizę efektywności działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu (w tym tryb korygowania planu komunikacji);
  - e) opis sposobu wykorzystania w procesie realizacji LSR wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych;
  - f) informację o budżecie przewidzianym na działania komunikacyjne
- zawiera tabela w załączniku nr 5 do LSR.**

X Zintegrowanie

Zintegrowanie w niniejszej LSR rozumiane jest jako **umożliwienie wykorzystania potencjałów rozwojowych znajdujących się na obszarze LGD w działaniach na rzecz jego rozwoju**, w tym zapewnienie mieszkańcom możliwości udziału w procesach rozwojowych, **niezalenie od miejsca na obszarze i z zaangażowaniem różnego rodzaju beneficjentów**. Działania mają całościowo wpływać na poprawę jakości życia społeczności lokalnej poprzez działania optymalne wykorzystujące lokalne zasoby. LGD skupia się na konieczności poprawy spójności terytorialnej regionu pod kątem **równoważenia poziomu rozwojowego** czyli wzmacnianie obszarów/grup społecznych o większych

problemach z wykorzystaniem silnych stron i szans rozwojowych jakie tkwią na całym obszarze i w jego otoczeniu. Zastosowane działania mają charakter kompleksowy, a uwidacznia się to w **łączeniu różnych sektorowych i problemowych działań**, między innymi poprzez:

- inwestowanie w infrastrukturę kulturalną oraz turystyczno-rekreacyjną na terenie całej LGD, - podejmowanie działań aktywizacyjnych i nastawionych na wiedzę i umiejętności mieszkańców w formie zróżnicowanych działań zależnych od potrzeb lokalnych, - wspieranie ogółu przedsiębiorczości w tworzeniu miejsc pracy oraz utrzymywaniu zatrudnienia w istniejących podmiotach gospodarczych, niezależnie od branży, co daje szansę na zintegrowany rozwój oparty o zróżnicowane potencjały tych podmiotów,

- sieciowanie producentów, przetwórców i dostawców, a także usługodawców działających w branży turystycznej podejmowane w postaci operacji wspólnych, co w konsekwencji daje szansę na pobudzenie partnerów gospodarczych do tworzenia sieci powiązań i współpracy.

LGD zapewnia podejście zintegrowane w zakresie celów, przedsięwzięć i operacji, które zostały tak zaplanowane aby wpisywać się w specyfikę obszaru i wyznaczać kierunki dalszego rozwoju, a także reprezentować wyżej określone podejście. Ponadto:

Ważnym elementem zintegrowania jest **integracja podmiotów różnych sektorów** – w realizację przedsięwzięć aktywnie będą mogły włączać się podmioty reprezentujące różne miejscowości i różne sektory. Obszar LGD leży na terenie różnych gmin, jednak tworzących jeden zwarty obszar o podobnych walorach i specyfice. Ponadto grupy docelowe beneficjentów wywodzą się z różnych sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego. Takie rozwiązanie sprawi, że możliwe będzie zwiększenie korzyści i osiągnięcie jak najwyższego stopnia osiągnięcia celów z uwzględnieniem wzajemnych powiązań gospodarczych czy też społecznych.

Integracja zasobów – realizacja zaplanowanych przedsięwzięć jest związana z wykorzystaniem zasobów obszaru, tj. społecznych, kulturowych, przyrodniczych i ekonomicznych. Obszar charakteryzuje mało zdegradowane środowisko i ogromny potencjał warunków naturalnych i przyrodniczych. Atrakcyjne walory przyrodnicze określone w diagnozie oraz infrastruktura turystyczno-rekreacyjna wraz z bogactwem walorów historycznych i całym dziedzictwem kulturowym są istotnym czynnikiem rozwoju całego obszaru. Wewnętrzna spójność obszaru to wspólne zwyczaje i tradycje, które należy promować i wspierać w celu ich zachowania, ale także wykorzystania w rozwoju - zarówno społecznym jak i gospodarczym.

Mocnym elementem LSR wpływającym na zintegrowanie całego obszaru jest **horyzontalne wdrażanie innowacyjnych rozwiązań technicznych i technologicznych** w ramach wspierania przez LGD sektora przedsiębiorczego. Ma to znaczenie nie tylko dla rozwoju firm, ale patrząc na dalsze efekty takiej polityki, może mieć wpływ na podnoszenie kwalifikacji zawodowych, promocję wewnętrzną przedsiębiorczości mieszkańców, a w dalszej perspektywie na podniesienie konkurencyjności obszaru i dalszy rozwój perspektyw zatrudniania, a co za tym idzie ograniczenia emigracji z terenu LGD.

Wsparcie przedsiębiorczości to także **zintegrowane podejście do problemu bezrobocia w grupach defaworyzowanych** na rynku pracy, a więc w środowisku osób, które mają utrudniony dostęp do podjęcia jakiegokolwiek zatrudnienia. LSR preferuje takie osoby z całego terenu swego działania, które znajdując się w takiej sytuacji podejmą działalność gospodarczą.

Integracja wewnątrz danego sektora – będzie przejawiała się na wzajemnych powiązaniach gospodarczych czy też społecznych. To między innymi wymiana doświadczeń i dobrych praktyk płynących z konkretnie wdrożonych operacji i zrealizowanych działań. Umożliwia to sama LGD w ramach działań własnych, ale także częste konsultacje między podmiotami w danym sektorze, w tym m.in. w sektorze publicznym, co sprzyja analizowaniu wyników wdrażania projektów społecznych/infrastrukturalnych w poszczególnych miejscach. Na podstawie kontaktów partnerskich, które ugruntowała na terenie działania LGD (także w procesie tworzenia LGD) podejmowane będą lepsze decyzje co do lokalizacji i zakresów kolejnych inwestycji, co ma ścisły związek z osiąganiem **zintegrowanych celów w postaci lepszego wykorzystania nowych - zbudowanych, wyremontowanych lub zagospodarowanych - terenów i obiektów czy np. lepszego gospodarki przestrzennej**, w tym w zakresie bezpieczeństwa, ładu i estetyki przestrzeni publicznej.

Integracja obszaru – planowane przedsięwzięcia swoim zasięgiem obejmą cały obszar LGD, a wynika to z faktu, że z zaplanowanych inwestycji czy też imprez będą mogli korzystać wszyscy mieszkańcy znajdujący się w obszarze LGD, a także odwiedzający nasz region turyści. Ponadto przy realizacji projektów promowany będzie cały obszar LGD przez co poszerzy się wiedza na jego temat. Operacje wdrażane w ramach LSR dają także podstawy do ścisłej **integracji mieszkańców** poprzez ich udział w organizowanych wydarzeniach kulturalnych i aktywizacyjnych (operacje beneficjentów oraz samej LGD), a także w formie wspólnej pracy na rzecz inicjatyw objętych wnioskami, choćby w formie zaangażowania pracy własnej w projektach grantowych (wspieranie postaw wolontariatu). Działania edukacyjne i promocyjne wzmocnią także wiedzę mieszkańców całego obszaru o walorach i zasobach (kulturowych, historycznych, przyrodniczych, krajobrazowych) terenu LGD, o których nierzadko nie wiedzą sami mieszkańcy (promocja wewnętrzna obszaru). Takie działania można traktować jako **zintegrowane (w tym wypadku uzupełniające) dla systemu edukacji szkolnej**.

Integracja funkcji – strategia dąży do integrowania rozwoju wielopłaszczyznowego. łączy ze sobą funkcję środowiskowe, społeczne, kulturowe, gospodarcze i przestrzenne. Wszystkie te wymiary współzależą od siebie, a realizacja przedsięwzięć w ramach jednego wymiaru sprzyja osiągnięciu celów w innych wymiarach. Miejsca i obiekty stanowiące dziedzictwo kulturowe i historyczne będą mogły zostać wykorzystane do generowania korzyści ekonomicznych. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości opartej o wykorzystanie lokalnych zasobów, produktów, pozytywnie wpłynie na rozwój turystyki. Inwestycje w infrastrukturę publiczną, oprócz aktywizacji społecznej, wpłyną także na poprawę wizerunku gmin.

Biorąc pod uwagę niewielki budżet jaki może otrzymać LGD na realizację poważnych wyzwań społecznych i gospodarczych oraz konieczność rozwiązania wielu problemów, zaplanowane działania pozwalają wierzyć w osiągnięcie wielopłaszczyznowego, zintegrowanego efektu rozwoju społeczno-gospodarczego całego obszaru.

LSR zgodna jest z dokumentami planistycznymi, zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym, w szczególności ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020r. na poziomie następujących celów strategicznych

Cel strategiczny 5. Zwiększenie spójności województwa;

Cel strategiczny 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu;

Cel strategiczny 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia;

Cel strategiczny 8. Zwiększenie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa.

Ponadto **cele i założenia LSR są spójne z założeniami strategii poszczególnych gmin członkowskich LGD**, które współdziałają w tworzeniu i wdrażaniu LSR, w tym - dla poszczególnych strategii - w następujące cele:

1. Strategia Rozwoju Gminy Golina

Cel 1: Wspieranie rozwoju gospodarczego

Cel 2: Rozwój usług społecznych

2. Strategia Rozwoju Gminy Grodziec

Cel 1. Zapewnienie dobrych warunków prowadzenia działalności gospodarczej

Cel 2. Zapewnienie dogodnych warunków życia na terenie Gminy

Cel 3. Zapewnienie wysokiego poziomu usług społecznych.

3. Strategia Rozwoju Gminy Rychwał

Cel 1. Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorstw tworzących nowe miejsca pracy

Cel 4. Stworzenie nowych miejsc pracy w rolniczym sektorze gminy

Cel 5. Wzrost szans rozwojowych dla dzieci i młodzieży, szczególnie wiejskiej

Cel 6. Zahamowanie odpływu młodych ludzi

Cel 9. Zwiększenie oferty kulturalnej

Cel 11. Tworzenie warunków dla rozwoju turystyki lokalnej, sportu i rekreacji

4. Strategia Rozwoju Gminy Rzgów

Cel 1: Aktywny kapitał ludzki

Cel 2: Nowoczesna infrastruktura

Cel 3: Rozwinięta gospodarka

5. Strategia Rozwoju Gminy Stare Miasto

Cel 1: Rozwój infrastruktury technicznej

Cel 2: Wspieranie rozwoju gospodarczego

Cel 3: Rozwój usług społecznych

6. Strategia Rozwoju Gminy Tuliszków

Cel 1 Rozbudowa infrastruktury technicznej na terenie Gminy

Cel 2. Rozwój infrastruktury i usług społecznych

Cel 3. Wspieranie rozwoju gospodarczego i promocja Gminy

XI Monitoring i ewaluacja

XI. 1. Monitoring

Monitoring wdrażania strategii jest procesem pozwalającym odpowiedzieć na dwa podstawowe pytania: czy strategia jest realizowana i jakie skutki przynosi jej realizacja. Monitoring dotyczy zatem przebiegu realizacji strategii (jej celów, zadań, wskaźników) jak i oceny efektów jej wdrażania (np. przemian społeczno-gospodarczych obszaru, którego dotyczy). Monitoring polega więc na szeregu następujących po sobie czynnościach. Są to m.in.:

- systematyczne zbieranie danych liczbowych i informacji o realizacji celów strategicznych;
- okresowe prowadzenie analiz porównawczych i tematycznych;
- przygotowanie cyklicznych raportów ukazujących stopień realizacji strategii;
- ocena osiągniętych rezultatów i określenie stopnia osiągnięcia celów i wykonania działań;
- ocena rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a osiągniętymi rezultatami;
- analiza przyczyn rozbieżności oraz identyfikacja obszarów wymagających podjęcia działań interwencyjnych;
- opracowanie rekomendacji dotyczących wprowadzenia niezbędnych zmian w procesie wdrażania;
- planowanie zmian w strategii oraz wdrożenie przyjętych działań (w wyniku rekomendacji).

Monitoring umożliwia bieżącą ocenę realizacji zadań, przypisanych im wskaźników oraz osiągnięcia stawianych w strategii celów, prognozowanie ewentualnych zmian warunków i kierunków realizacji, dokonywanie bieżących korekt i poprawek, podejmowanie działań zabezpieczających i naprawczych czy wreszcie – na podstawie raportu - informowanie stron zaangażowanych we wdrażanie o uzyskanych wynikach i wnioskach. Monitoring spełnia zatem dwie podstawowe funkcje:

- **sprawdzającą** (systematyczne, najlepiej coroczne, zestawienie wykonanych / zrealizowanych przedsięwzięć w relacji do zapisanych programów / planu) oraz
- **korygującą** (wprowadzanie zmian do zapisów strategii, wynikających ze szczególnie istotnych okoliczności, których nie dało się przewidzieć w fazie jej tworzenia lub co do których przyjęto niewłaściwe założenie – korekta celów, wskaźników, narzędzi wdrażania).

Monitoring strategii ma być **stałym i ciągłym procesem obserwacji zmian wybranych mierników**, mającym na celu **zapewnienie informacji na temat słuszności i skuteczności podejmowanych działań oraz ich zmianę w przypadku rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami**.

Podstawą do opracowania zasad monitoringu jest aktualny dokument planistyczny, czyli Lokalna Strategia Rozwoju (LSR). Zasady monitoringu opracował zespół roboczy odpowiedzialny za budowę LSR LGD "Solidarni w Partnerstwie" na lata 2014-2020. Elementy systemu monitoringu wymieniono w dalszej części rozdziału.

XI. 2. Ewaluacja

Ewaluację można rozumieć ogólnie jako „**ocenę wartości interwencji, do której to oceny zastosowano odpowiednie, znane kryteria**”. Interwencją są – w wypadku LSR – mechanizmy wdrażane przez LGD, a więc realizacja wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Ujmując zatem definicję ewaluacji w sposób najprostszy, ma ona być rozumiana jako **ocena prowadzonych działań** lub „**sprawdzenie jakości tego, co jest robione**”.

Wspomnianymi powyżej kryteriami oceny są:

- **zgodność stosowanych narzędzi z potrzebami mieszkańców i podmiotów z terenu działania LGD** odzwierciedlająca się w ich zainteresowaniu realizowanymi zadaniami (stopień wykorzystania funduszy pomocowych, udział w wydarzeniach, imprezach itd.);
- **skuteczność działań** (osiągnięcie lub nieosiągnięcie założonych celów poszczególnych działań);
- **efektywność** (stosunek ilości środków do osiągniętych celów);
- **oddziaływanie** (uzyskiwanie szerszych efektów dzięki realizacji poszczególnych zadań);
- **trwałość efektów** (wypracowanie trwałych rozwiązań, powtarzalnych zjawisk i działających mechanizmów utrwalających osiągnięty cel działania LGD; a więc prawdopodobieństwo, że korzyści wynikające z realizacji strategii będą trwać nadal, po zakończeniu bieżącej interwencji, być może przy założeniu innych narzędzi wsparcia, albo bez nich).

Ewaluacja **powinna mieć charakter użytkowy (użytkowy)**, a więc jej wynik musi być przydatny do usprawnienia prowadzonych działań, w tym do osiągnięcia lepszych wskaźników w powyższych kryteriach. Przede wszystkim **musi posiadać konkretnie określony cel**, bez którego sensowność jej dokonywania jest wątpliwa.

Ewaluacja, poprzez analizę osiągnięcia celów pokazuje poprawne, odpowiednie ich sformułowanie, gdzie słowo „odpowiednie” nie odnosi się do literackiego ujęcia, ale do właściwego dopasowania celów do wcześniej przeprowadzonej analizy obszaru (analizy potencjałów, SWOT itp.), zidentyfikowanego w niej spektrum problemów, hierarchii priorytetów itd. Cele ogólne (strategiczne), jak i cele szczegółowe są bowiem odpowiedzią na silne strony (potencjały), słabe strony (problemy) obecne na obszarze objętym strategią oraz szanse i zagrożenia istniejące w jego otoczeniu.

W zakresie kluczowych wartości wskaźników szacujących postęp wdrażania LSR ewaluacja opiera się na danych pozyskanych w drodze bieżącego monitoringu tego procesu. Monitoring wykonywany jest systematycznie, w stałych, ściśle zdefiniowanych okresach, a ewaluacja dokonuje podsumowania procesu wdrażania jednorazowo, w trakcie jego trwania (*on-going*, ewaluacja dokonywana na koniec "kamieni milowych" - etapów wdrażania LSR, określonych w Planie Działania niniejszej LSR) oraz na jego zakończenie (*ex-post*). Ewaluacja początkowa, umożliwiająca zebranie danych wyjściowych do analizy obszaru, w tym wartości początkowych wskaźników (ewaluacja *ex-ante*) może być natomiast oparta na danych ewaluacji końcowej z poprzedniego okresu wdrażania (2007-2013), jeśli dane w niej zawarte są użyteczne dla nowego okresu.

System monitoringu i ewaluacji w LSR LGD "Solidarni w Partnerstwie" na lata 2014-2020 obejmuje wymienione w poniższej tabeli elementy, którym przypisano podmioty odpowiedzialne za wykonywanie ewaluacji lub monitorowania:

Lp.	Monitoring	
	Elementy procesu:	Podmioty odpowiedzialne :
1	Stałe monitorowanie osiągnięcia poziomu wskaźników realizacji LSR	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Członkowie Rady Stowarzyszenia
2	Stałe monitorowanie poziomu realizacji budżetu LSR	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Członkowie Rady Stowarzyszenia
3	Stałe monitorowanie postępu realizacji operacji grantowych na	Podmiot wewnętrzny: Pracownicy Biura

	terenie LGD	
4	Stałe monitorowanie jakości pracy Biura LGD	Podmioty zewnętrzne: osoby i podmioty korzystające z usług Biura LGD / Podmiot wewnętrzny: Pracownicy Biura
5	Stałe monitorowanie jakości działań szkoleniowych i aktywizacyjnych LGD	Podmioty zewnętrzne: uczestnicy szkoleń i działań aktywizacyjnych LGD / Podmiot wewnętrzny: Pracownicy Biura
6	Okresowe monitorowanie aktualności zapisów LSR	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Zarząd LGD
7	Okresowe monitorowanie struktur organów LGD	Podmiot wewnętrzny: Pracownicy Biura
8	Okresowe spotkania koordynacyjne władz LGD	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Zarząd LGD
9	Okresowy przegląd systemu monitoringu i ewaluacji	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Zarząd LGD
Lp.	Ewaluacja	
	Elementy procesu:	Podmioty odpowiedzialne :
1	Okresowe podsumowanie poziomu wskaźników realizacji LSR	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / przedstawiciele Organów LGD / Zarząd LGD / Podmioty zewnętrzne: Eksperti / konsultanci
2	Okresowe podsumowanie poziomu realizacji budżetu LSR	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / przedstawiciele Organów LGD / Zarząd LGD / Podmioty zewnętrzne: Eksperti / konsultanci
3	Okresowe podsumowanie danych dotyczących funkcjonowania LGD, w tym ocen pracy Biura LGD oraz działalności szkoleniowej i aktywizacyjnej	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Podmioty zewnętrzne: Eksperti / konsultanci
4	Okresowa ocena wizerunku/rozpoznawalności LGD na obszarze jej działania	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Podmioty zewnętrzne: Eksperti / konsultanci
5	Raport z badań ewaluacyjnych, przyjęcie raportu oraz wdrożenie rekomendacji z ewaluacji	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / przedstawiciele Organów LGD / Zarząd LGD / Podmioty zewnętrzne: Eksperti / konsultanci

Opis szczegółowy elementów systemu monitoringu i ewaluacji zawiera tabela będąca załącznikiem do Regulaminu Biura ("Procedury monitoringu i ewaluacji wdrażania LSR i funkcjonowania LGD "Solidarni w Partnerstwie"). Określa ona w sposób precyzyjny narzędzia, okresy wykonywania poszczególnych czynności oraz odpowiedzialność organów LGD za ich wykonanie.

XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność (LSR) na lata 2014-2020, opracowywana przez Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” w oparciu o Działanie M19. Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER, zaplanowane do wdrażania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, obejmujące swym zakresem następujące Poddziałania:

- 19.1. Poddziałanie: Wsparcie przygotowawcze;
- 19.2. Poddziałanie: Realizacja operacji w ramach lokalnych strategii rozwoju;
- 19.3. Poddziałanie: Wdrażanie projektów współpracy;
- 19.4. Poddziałanie: Koszty bieżące i aktywizacja.

Odwołując się do zapisów *Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020* (Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy, Puławy 2014): „Całościowa realizacja działania ma na celu podnoszenie kompetencji Lokalnych Grup Działania(LGD) i społeczności lokalnych, szkolenie i tworzenie sieci kontaktów oraz wypracowanie mechanizmów współpracy i włączania lokalnych społeczności w celu przygotowania i wdrożenia Lokalnych Strategii Działania (LSR). Zakłada się, że działanie będzie służyło podnoszeniu kompetencji osób z obszaru LSR, wymiana doświadczeń i dobrych praktyk w powiązaniu ze wzrostem mobilności zawodowej, a także dywersyfikacji źródeł dochodu oraz rozwojem przedsiębiorczości. W ramach realizacji działania zakładane będą również nowe przedsiębiorstwa oraz wspierany będzie rozwój przedsiębiorczości, w tym przetwórstwo produktów rolnych.

W związku z tym działanie będzie oddziaływać silnie pozytywnie poprzez wszystkie rodzaje oddziaływań na ludzi. Wynikało to będzie z podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich, budowy i zacieśniania więzi społecznych, podejmowania inicjatyw służących regionalnemu rozwojowi gospodarczemu oraz ogólnej poprawy sytuacji dochodowej. W związku ze wzrostem jakości kapitału ludzkiego, możliwością podejmowania aktywności o charakterze inwestycyjnym oraz promujących turystykę, rekreację i lokalne dziedzictwo działanie będzie wpływać pozytywnie w sposób pośredni, wtórny i skumulowany na dobra materialne. Będzie to oddziaływanie stałe, średnio i długoterminowe. Zakłada się również, że realizacja działania będzie wpływać w sposób stały, wtórny i skumulowany w perspektywie długookresowej na zasoby naturalne i zabytki. Dodatkowo zdiagnozowano jego stałe, wtórne i skumulowane oddziaływanie na zwierzęta, rośliny, wodę i powietrze, które ujawni się w perspektywie długookresowej.

Ocena wykazała także pośredni, wtórny i skumulowany, słaby wpływ pozytywny poddziałania na zależność między elementami środowiska i oddziaływaniami na te elementy. Prognozowane zależności będą miały charakter stały i dotyczyć będą perspektywy średnio i długookresowej. Realizacja działania nie będzie oddziaływać w jakikolwiek sposób na takie elementy środowiska jak różnorodność biologiczna, powierzchnia ziemi, krajobraz i klimat.”

Dodatkowo: Analiza projektu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 nie wykazała potencjalnego oddziaływania środowiskowego o charakterze transgranicznym wynikającego z realizacji przyjętych w dokumencie celów i założeń.

Według założeń LSR na lata 2014-2020 dla obszaru objętego gminami: Golina, Grodziec, Rychwał, Rzgów, Stare Miasto i Tuliszków – działania ukierunkowane będą na osiągnięcie następujących celów:

- 1. Poprawa jakości życia poprzez wzmocnienie potencjału turystyczno – rekreacyjnego obszaru LGD**
- 2. Zachowanie tożsamości kulturowej oraz promocja lokalnego dziedzictwa obszaru LGD**
- 3. Rozwój gospodarczy obszaru LGD „Solidarni w Partnerstwie”**

Odwołując się do zapisów Strategii dla województwa i gmin wpisują się one odpowiednio w następujące cele poszczególnych dokumentów:

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020r.:

- 1.Cel strategiczny 5. Zwiększenie spójności województwa;

- 2.Cel strategiczny 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu;
- 3.Cel strategiczny 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia;
- 4.Cel strategiczny 8. Zwiększenie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa.

Strategia Rozwoju Gminy Golina

- Cel 1: Wspieranie rozwoju gospodarczego
- Cel 2: Rozwój usług społecznych

Strategia Rozwoju Gminy Grodziec

- Cel 1. Zapewnienie dobrych warunków prowadzenia działalności gospodarczej
- Cel 2. Zapewnienie dogodnych warunków życia na terenie Gminy
- Cel 3. Zapewnienie wysokiego poziomu usług społecznych.

Strategia Rozwoju Gminy Rychwał

- Cel 1. Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorstw tworzących nowe miejsca pracy
- Cel 4. Stworzenie nowych miejsc pracy w rolniczym sektorze gminy
- Cel 5. Wzrost szans rozwojowych dla dzieci i młodzieży, szczególnie wiejskiej
- Cel 6. Zahamowanie odpływu młodych ludzi
- Cel 9. Zwiększenie oferty kulturalnej
- Cel 11. Tworzenie warunków dla rozwoju turystyki lokalnej, sportu i rekreacji

Strategia Rozwoju Gminy Rzgów

- Cel 1: Aktywny kapitał ludzki
- Cel 2: Nowoczesna infrastruktura
- Cel 3: Rozwinięta gospodarka

Strategia Rozwoju Gminy Stare Miasto

- Cel 1: Rozwój infrastruktury technicznej
- Cel 2: Wspieranie rozwoju gospodarczego
- Cel 3: Rozwój usług społecznych

Strategia Rozwoju Gminy Tuliszków

- Cel 1 Rozbudowa infrastruktury technicznej na terenie Gminy
- Cel 2. Rozwój infrastruktury i usług społecznych
- Cel 3. Wspieranie rozwoju gospodarczego i promocja Gminy

Wyżej wymienione dokumenty zostały poddane Prognozie oddziaływania na środowisko, a swym zakresem założenia LSR nie wykraczają poza zakładane w nich cele.

Założenia LSR pozostają w zgodności z celami przyjętymi w dokumentach strategicznych szczebla regionalnego i lokalnego. Można tym samym wnioskować, że osiągnięcie celów Strategii, będzie przyczyniać się do osiągnięcia celów i założeń dokumentów strategicznych wyższego szczebla, jednakże ze względu na wielkość środków, jaką przewiduje się do udzielania pomocy Wnioskodawcom w ramach LSR (7mln. zł.) skala wpływu będzie niewielka.

Dokonując analizy oddziaływania na środowisko Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” wzięło pod uwagę następujące elementy:

a) *stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć*

Poziom sformułowania przedsięwzięć zakładanych w LSR w ramach, których beneficjenci będą składali wnioski o pomoc jest bardzo ogólny. W LSR zostały określone warunki dostępu do dofinansowania w ramach przedsięwzięć tj. m.in.: rodzaj beneficjentów, wielkość dofinansowania, rodzaj premiowanych projektów.

b) *powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach*

Założenia LSR pozostają w zgodności z celami przyjętymi w dokumentach strategicznych szczebla międzynarodowego, wspólnotowego, krajowego oraz regionalnego. Można tym samym wnioskować, że osiągnięcie

celów Strategii, będzie przyczyniać się do osiągnięcia celów i założeń dokumentów strategicznych wyższego szczebla, jednakże w małym stopniu.

c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska

Dokument zawiera opis walorów środowiskowych LGD, jednocześnie wskazuje je jako atut obszaru i możliwość wykorzystania ich w celach rozwojowych i promocyjnych obszaru, a także zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych.

d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Założenia LSR wskazują na potrzebę wsparcia edukacji w zakresie ochrony naturalnego środowiska, wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz podniesienia umiejętności w pozyskiwaniu funduszy na realizację inwestycji związanych z OZE.

e) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

W złożeniach LSR nie przewidziano przedsięwzięć, które powodowałyby jakiegokolwiek rodzaj działań znacząco oddziaływujących na środowisko, tym samym nie można określić skali oddziaływania na środowisko.

f) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

W złożeniach LSR nie przewidziano przedsięwzięć, które powodowałyby jakiegokolwiek rodzaj działań wpływających na występowanie oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych.

g) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

W założeniach LSR nie przewidziano żadnych działań, które powodowałyby jakiegokolwiek ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.

h) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływanie, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Na obszarze Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” obejmującej obszar Gmin: Golina, Grodziec, Rychwał, Rzgów, Stare miasto i Tuliszków występują następujące obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego:

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Ostoja Nadwarciańska” należący do sieci Natura 2000, obejmujący fragment doliny Środkowej Warty o powierzchni 26970 ha.
- Nadwarciański Park Krajobrazowy
- Park krajobrazowy w Grzymiszewie
- Park krajobrazowy w Tuliszkowie
- Park krajobrazowy w Smaszewie
- Park Krajobrazowy w Groźcu
- Złotogórski Obszar Chronionego Krajobrazu

i) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

Zakazy ustanowione dla obszarów chronionego krajobrazu zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody nie dotyczą m.in. inwestycji celu publicznego oraz prowadzenia akcji ratowniczej, a także działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym. W odniesieniu do pomników przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytków ekologicznych lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego wprowadzone zakazy nie dotyczą m.in. realizacji inwestycji celu publicznego – po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody. Inwestycje celu publicznego określa m.in. art. 6 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Nie mniej jednak przy określaniu skali, rodzaju i lokalizacji inwestycji beneficjenci/wnioskodawcy zobowiązani są respektować i nie naruszać obowiązujących zakazów dotyczących form ochrony przyrody występujących na terenie LGD. Ponadto należy również uwzględnić zapisy Ustawy o ochronie przyrody, plany ochrony, plany zadań ochronnych dla powyższych form ochrony przyrody oraz akty prawa miejscowego dotyczące Obszarów Chronionego Krajobrazu, Parków Krajobrazowych, rezerwatów przyrody i pomników przyrody.

Każdorazowo podczas opracowywania projektów przedsięwzięć beneficjenci będą kierować się wyborem najkorzystniejszych dla środowiska wariantów lokalizacyjnych i technicznych.

Według założeń LSR na lata 2014-2020 obszaru objętego gminami: Golina, Grodziec, Rychwał, Rzgów, Stare Miasto i Tuliszków. Połowa działań będzie związana z udzielaniem pomocy na rozwój przedsiębiorczości, tj.:

–podejmowanie działalności gospodarczej,

–rozwijanie działalności gospodarczej,

Po przeanalizowaniu zapisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. nr 213 poz. 1397 ze zmianami) oraz Ustawy z dn. 3 października o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U 2013 r. poz. 1235 ze zmianami) brak jest przesłanek by wymienione tam przedsięwzięcia miały szansę otrzymania pomocy finansowej w ramach LSR ze względu na skalę tych inwestycji i koszty ich realizacji. W ramach LSR planowane jest udzielanie pomocy w wysokości minimalnie 25 tys. zł, a maksymalnie 300 tys. zł., głównie na rozwój mikro i małych firm, uruchamianie własnej działalności gospodarczej oraz inwestycje infrastrukturalne np. budowa lub przebudowa infrastruktury ogólnodostępnej turystycznej, rekreacyjnej, sportowej (siłownie zewnętrzne, place zabaw, świetlice, wiaty), które nie będą miały znaczącego wpływu na środowisko. Działania te będą realizowane w obrębie istniejących obszarów zagospodarowanych oraz na obszarach prowadzących działalność rolniczą, w związku z czym nie zostanie naruszona integralność obszarów Natura 2000.

W wyniku przeprowadzonej analizy, stwierdza się że Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2014-2020 nie kwalifikuje się do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko - nie stanowi ram dla dokonywania inwestycji mogących znacząco oddziaływać na obszary chronione; nie wyznacza ram dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także, że realizacja postanowień LSR nie może spowodować znaczącego oddziaływania na środowisko, w związku z czym nie został złożony wniosek o stwierdzenie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Procedura aktualizacji LSR

1. Aktualizacja LSR może być dokonana w przypadku następujących sytuacji:

- a) na podstawie wyników badań dotyczących analizy obszaru, mogących mieć wpływ na wyniki wdrażania LSR;
- b) na podstawie wyników monitoringu i ewaluacji LSR oraz wniosków i rekomendacji wynikających z tych wyników;
- c) na podstawie opinii i wniosków Rady, bazujących na przebiegu i wynikach zakończonych naborów wniosków o dofinansowanie;
- d) na podstawie opinii i rekomendacji pracowników Biura dotyczących zmian w zapisach LSR, bazujących na przebiegu i wynikach zakończonych naborów wniosków o dofinansowanie oraz wynikach prowadzonego monitoringu;
- e) w wyniku zmian uwarunkowań prawnych związanych z wdrażaniem LSR;
- f) w wyniku zaleceń pokontrolnych instytucji nadrzędnych
- g) w innych uzasadnionych przypadkach, w których nie dokonanie zmian zapisów LSR zagrażałoby skutecznemu jej wdrożeniu i nieosiągnięciu założonych celów.

2. Aktualizacja LSR w zakresie pkt. 1 a) może dotyczyć **zmian kierunków realizacji strategii pod wpływem istotnych zmian zachodzących na obszarze LGD lub w jego otoczeniu**. Wyniki badań dotyczących analizy obszaru (obserwacje własne jak i dostępne wyniki badań innych podmiotów oraz dane statystyczne) mogą dostarczyć istotnych danych, które zaprzeczałyby dotychczasowej diagnozie i analizie SWOT. W takim przypadku należy poddać LSR konsultacjom społecznym i zdecydować o utrzymaniu lub zmianie kierunków jej realizacji.

3. Aktualizacja LSR w zakresie pkt. 1 b, c i d) może dotyczyć przede wszystkim **rodzaju kryteriów wyboru** dla danego typu operacji oraz **wartości punktowej w poszczególnych kryteriach**. Zmiany mogą obejmować **wprowadzanie nowych kryteriów oceny, jak i rezygnację z dotychczas stosowanych**. Zmiany muszą być podyktowane trudnościami we wdrożeniu danego typu operacji i prowadzić do ułatwienia wdrożenia LSR, z zachowaniem planowanego celu, jaki ma być osiągnięty poprzez to wdrożenie. Zmiany kryteriów oceny powinny zostać poddane konsultacjom społecznym.

Aktualizacja w zakresie wymienionych punktów może odnosić się także do samego **systemu monitorowania i ewaluacji**, w przypadku konieczności dokonania usprawnień w bieżącym monitoringu wdrażania (np. zmiana narzędzi, zmiana okresów wykonywania czynności, zmiana odpowiedzialności za te czynności itp.) lub ewaluacji (podobny zakres zmian, a także wytyczanie nowych obszarów ewaluacji lub rezygnacja z poprzednio ustalonych). Szczegóły procedur monitoringu i ewaluacji są opisane w rozdziale Monitoring i ewaluacja, a także w szczegółowej tabeli opisującej procedury w tym zakresie, będącej załącznikiem do Regulaminu Biura LGD. Zmiany dotyczące systemu monitorowania i ewaluacji nie wymagają konsultacji społecznych, ponieważ opinia publiczna nie jest w tym wypadku niezbędnym źródłem opiniotwórczym do dokonania zmian.

4. Aktualizacja LSR w zakresie pkt. 1 e) wynika z **wprowadzanych w życie nowych regulacji prawnych oraz nowelizacji dotychczasowego ustawodawstwa** dotyczącego mechanizmu RLKS/LEADER. Ramy prawne dotyczą wszystkich LGD i po ich wejściu w życie powinny być niezwłocznie odzwierciedlone w zapisach LSR - w zakresie, w jakim zmiany te wpływają na treść LSR i funkcjonowanie LGD. Zakres zmian jest tu trudny do określenia i będzie wynikał z konkretnych ram prawnych wchodzących w życie. Zmiany treści LSR dotyczące regulacji prawnych nie wymagają konsultacji społecznych, ponieważ są obowiązkiem jaki spoczywa na LGD.

5. Aktualizacja LSR w zakresie pkt. 1 f) wynika z **zaleceń pokontrolnych** instytucji, które zgodnie z regulacjami prawnymi mogą przeprowadzać kontrolę funkcjonowania LGD (m.in. UMWW, MRiRW). LGD ma obowiązek poddać się czynnościom kontrolnym. Kontrola zakończona jest sporządzeniem protokołu z czynności kontrolnych zgodnie z procedurami instytucji prowadzących daną kontrolę. W treści protokołu mogą znajdować się zalecenia dokonania zmian w treści LSR. W takim przypadku dokonuje się takich zmian w terminie określonym w zaleceniach

pokontrolnych lub w innym odnoszącym się do tego faktu prawie. Zmiany treści LSR wynikające z zaleceń pokontrolnych nie wymagają konsultacji społecznych, ponieważ są obowiązkiem jaki spoczywa na LGD.

6. Aktualizacja LSR w zakresie pkt. 1 g) może dotyczyć **innych, na dziś nieokreślonych, trudnych do przewidzenia sytuacji**, które mogą mieć wpływ na (lub powodować konieczność) dokonania zmian zapisów LSR. Należy podchodzić każdorazowo z rozwagą do decyzji o zmianie treści strategii i podejmować je **tylko w sytuacjach niezbędnych, kiedy to nie dokonanie zmian zapisów może przynieść negatywny wpływ na wdrażanie LSR.**

7. Zmiany w treści LSR dokonywane są **zgodnie z ramami prawnymi w jakich funkcjonuje LGD, w tym zgodnie ze statutem LGD i Regulaminami organów LGD i ich załącznikami**, a także z uwzględnieniem wytycznych niniejszej procedury. Walne Zebranie Członków oraz Zarząd, podejmując decyzję dotyczące treści LSR, bez względu na aktualny skład osobowy oraz sektory reprezentowane przez osoby zasiadające w organach LGD, pozostają w swych decyzjach **zawsze bezstronne w stosunku do wszelkich grup interesów**, jakie mogą wystąpić na obszarze Lokalnej Grupy Działania, a jedynymi przesłankami dla tych organów, dotyczącymi podejmowania decyzji o zmianie treści LSR, są okoliczności określone w niniejszej procedurze. Wszelkie decyzje - nie pozostające zgodnie ze Statutem lub innymi regulacjami prawnymi Stowarzyszenia w gestii Walnego Zebrania Członków lub innych organów Stowarzyszenia - odnoszące się do założeń i zapisów Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), jej załączników lub innych dokumentów (w tym procedur), nie będących załącznikami do LSR, a mających ścisły związek z jej wdrażaniem oraz ich zmian, Zarząd podejmuje jedynie w oparciu o dane pochodzące z wiarygodnych i wolnych od wpływów grup interesów źródeł informujących o konieczności dokonania tych zapisów lub ich zmian.

8. Podejmując decyzje o zmianach w treści LSR **należy uwzględnić ramy prawne realizacji LSR, w tym warunki jakie określa umowa ramowa pomiędzy LGD a SW** w zakresie możliwości lub braku możliwości dokonywania zmian w treści LSR (np. zachowanie celów, wskaźników itp.).

9. Jedyną formą wprowadzania zmian uznaną za skuteczną i będącą gwarantem udokumentowania tych zmian jest **forma pisemna** czyli dokonanie zmian zapisów w treści odpowiednich rozdziałów LSR. Przyjęcie zmienionego dokumentu może mieć miejsce po dokonaniu pisemnych zmian w jego treści.

10. **Zmieniona pod względem treści LSR wchodzi w życie z momentem przyjęcia jej nowego brzmienia przez odpowiedni organ LGD**, zgodnie z pkt. 7 niniejszej procedury.

11. **Aktualna pod względem treści LSR jest zawsze dostępna** dla wszystkich osób w Biurze LGD oraz na stronie internetowej LGD. Należy zapewnić upublicznienie treści zmienionej LSR niezwłocznie po zatwierdzeniu zmian, a także poinformować o dokonaniu tych zmian poprzez odrębny artykuł/komunikat na stronie internetowej LGD.

12. **Proces zmian założeń LSR powinien mieć społeczny charakter**, tak jak proces jej pierwotnego tworzenia. Konsultacje społeczne dotyczące zmian w treści LSR powinny być niezbędnym elementem procesu korygowania treści LSR, z wyłączeniem okoliczności opisanych w niniejszej procedurze (zmiany prawne i wynikające z czynności kontrolnych). Forma konsultacji powinna być dostosowana do rodzaju i skali zmian, z zachowaniem grup docelowych konsultacji dostosowanych do charakteru/tematu zmian treści strategii (np. w przypadku zmian dotyczących wspierania przedsiębiorczości niezbędna jest konsultacja ze środowiskiem osób defaworyzowanych na rynku pracy lub/i z instytucjami podejmującymi problematykę rynku pracy).

Załącznik nr 2: Procedury monitoringu i ewaluacji – dokument stanowi załącznik nr 2 do Regulaminu Organizacyjnego Biura Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”

Załącznik nr 3: Plan działania

Cel ogólny 1: Poprawa jakości życia poprzez wzmocnienie potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru LGD

Cel Ogólny 1	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie (zł)		
Cel szczegółowy 1.1. Wzrost aktywności mieszkańców opartej o potencjał turystyczno-rekreacyjny obszaru LGD												PROW/R PO		
1. Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna podstawą podwyższenia jakości życia	1. liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	9 szt.	37,5	634500	13 szt.	91,67	961 501	2 szt.	100	240 000	24 szt.	1 836 001	PROW	Realizacja LSR
2. Rozwój obiektów turystycznych i rekreacyjnych	1. liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	4 szt.	80	60000	-	-	-	1 szt.	100	15 000	5 szt.	75 000	PROW	Projekt grantowy
Razem cel szczegółowy 1.1				694500			961 501			255 000		1 911 001		

Cel szczegółowy 1.2. Promocja turystycznych walorów obszaru LGD												PROW/R PO		
3. Atrakcyjny turystycznie obszar LGD	2. liczba działań/wydarzeń na rzecz promocji walorów i produktów turystycznych obszaru LGD	2 szt.	40	20000	3 szt.	100	30000	-	-	-	5 szt.	50000	PROW	Projekt grantowy
	3. liczba wydawnictw promujących walory i produkty turystyczne obszaru LGD	1	100	7520	-	-	-	-	-	-	1 szt.	7520		
4. Współpraca na rzecz tworzenia infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	4. liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	9 szt.	100	90000	-	-	-	-	-	-	9 szt.	90000	PROW	Współpraca
Razem cel szczegółowy 1.2				117520		30000		0			147520			

Razem cel ogólny 1		812 020		991 501		255 000		2 058 521		
--------------------	--	---------	--	---------	--	---------	--	-----------	--	--

Cel ogólny 2: Zachowanie tożsamości kulturowej oraz promocja lokalnego dziedzictwa obszaru LGD

Cel Ogólny 2	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie /zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie(zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie (zł)		
Cel szczegółowy 2.1. Wzrost integracji i aktywności mieszkańców opartej o bazę kulturalną obszaru LGD												PROW/RPO		
5. Infrastruktura kulturalna podstawą naszej aktywności	5-1. Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	3 szt.	60	330 000	2 szt.	100	232 998,90	-	-	-	5 szt.	562 998,90	PROW	Realizacja LSR

6. Kultura w każdym zakątku LGD *	5-1. Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	0 szt.	0	0,00	4 szt.	100	120 000,00	-	-	-	4 szt.	120000,00	PROW	Projekt grantowy
	5-2. Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	0 szt.	0		2 szt.	100		-	-	-	2 szt.		PROW	Projekt grantowy
Razem cel szczegółowy 2.1				330000			352 998,90			0		682 998,90		
Cel szczegółowy 2.2 Wzrost wiedzy i umiejętności mieszkańców w zakresie walorów dziedzictwa lokalnego i ich wykorzystania na rzecz rozwoju obszaru LGD													PROW/RP O	

7. Nasze dziedzictwo motorem rozwoju obszaru	6. liczba działań edukacyjnych podwyższających wiedzę, umiejętności mieszkańców w zakresie wykorzystania walorów dziedzictwa	0 szt.	0	0,00	6 szt.	100	57 563,13	-	-	-	6szt.	57563,13	PROW	Projekt grantowy
8. Upowszechnianie wiedzy o LSR	7. liczba dyżurów doradczo-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	3 szt.	75	-	1 szt.	100	-	-	-	-	4 szt.	-	PROW	Koszty bieżące
	8. Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami obszaru	6 szt.	75	4500	2 szt.	100	1500	-	-	-	8szt.	6000	PROW	Aktywizacja
	9-1. liczba szkoleń dla organów	4 szt.	66,7	8000	2 szt.	100	4000	-	-	-	6 szt.	12000	PROW	Aktywizacja

LGD														
9-2. liczba szkoleń dla pracowników w LGD	4 szt.	66,7	1320	2 szt.	100	680	-	-	-	6 szt.	2000	PROW	Aktywizacja	
10. liczba ulotek/plakatów/wydawnictw informujących o naborach wniosków (ilość tytułów/ pozycji wydanych przez LGD)	2 szt.	100	3392,50	-	-	-	-	-	-	2 szt.	3392,50	PROW	Aktywizacja	
11. liczba rodzajów tabliczek służących oznakowaniu operacji inwestycyjnych logiem i nazwą LGD	1 szt.	100	2400	-	-	-	-	-	-	1 szt.	2400	PROW	Aktywizacja	
12. ilość badań ewaluacyjnych	-	-	-	1 szt.	50	-	1 szt.	50	-	2 szt.	-	PROW	Koszty bieżące	

h LSR														
13. liczba wydawnictw (tytułów) dotyczących wyników wdrażania LSR	-	-	-	-	-	-	1 szt.	100	2410	1 szt.	2410		PROW	Aktywizacja
14. liczba rajdów rowerowych, zorganizowanych przez LGD	1 szt.	25	4500	2 szt.	75	9000	1 szt.	100	4500	4 szt.	18000		PROW	Aktywizacja
15. liczba jarmarków zorganizowanych przez LGD	-	-	-	1 szt.	50	10000	1 szt.	100	10000	2 szt.	20000		PROW	Aktywizacja
16. liczba wyjazdów studyjnych zorganizowanych przez LGD	-	-	-	-	-	-	1 szt.	100	5000	1 szt.	5000		PROW	Aktywizacja
17. liczba konferencji podsumowujących wdra-	-	-	-	-	-	-	1 szt.	100	15000	1 szt.	15000		PROW	Aktywizacja

	żanie strate- gii zorganizowa- nych przez LGD													
	18. Liczba zorganizowa- nych warsztatów rękodzieła	1 szt.	33,33	3000	2 szt.	100	6000	-	-	-	3 szt.	9000	PROW	Aktywizacja
	19. Liczba zorganizowa- nych przeglądów orkiestr	1 szt.	100	20000	-	-	-	-	-	-	1 szt.	20000	PROW	Aktywizacja
	20. Liczba nagranych audycji radiowych	5 szt.	38,46	1537,50	6 szt.	84,62	1845	2 szt.	100	615	13 szt.	3997,50	PROW	Aktywizacja
	21. Liczba prowadzonych portali internetowych	-	-	-	-	-	-	1 szt.	100	30800	1 szt.	30800	PROW	Aktywizacja
Razem cel szczegółowy 2.2				76213,13			63025			68325		207 563,13		
Cel szczegółowy 2.3. Promocja dziedzictwa lokalnego obszaru LGD													PROW/RP O	

9. Nasza przyroda i dziedzictwo kulturowe - nasza oferta	22. liczba działań/wydarzeń na rzecz promocji obszaru LGD, jego dziedzictwa oraz produktów lokalnych	0 szt.	0	0,00	5 szt.	100	50000	-	-	-	5 szt.	50000	PROW	Projekt grantowy
	23. liczba wydawnictw promujących dziedzictwo lokalne obszaru LGD	0	0	0,00	1	100	7 520,00	-	-	-	1 szt.	7520	PROW	Projekt grantowy
10. Współpraca na rzecz promocji atrakcyjności turystycznej obszarów LGD	24. liczba wydawnictw (tytułów, w tym map) promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania, wydanych	1 szt.	100	5 104,12	-	-	-	-	-	-	1 szt.	5104,12	PROW	Współpraca

	przez LGD													
	25. liczba map promujących atrakcje turystyczne współpracujących ze sobą Lokalnych Grup Działania umieszczonych na stronie internetowej LGD	1 szt.	100	10000	-	-	-	-	-	-	1 szt.	10000		
	26. liczba audycji radiowych podsumowujących projekt współpracy	2szt.	100	1000	-	-	-	-	-	-	2 szt.	1000		
Razem cel szczegółowy 2.3				16 104,12			57 520,00		0			73 624,12		
Razem cel ogólny 2				422 317,25			473 543,90		68 325			964 186,15		

Cel ogólny 3: Rozwój gospodarczy obszaru LGD "Solidarni w Partnerstwie"

Cel Ogólny 3	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie /zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie(zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie (zł)		
Cel szczegółowy 3.1. Tworzenie i utrzymanie miejsc pracy w sektorze gospodarczym obszaru LGD												PROW /RPO		
11. Tworzenie i rozwój przedsięwzięć gospodarczych	27. liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	8 szt.	40	800 000,00	10szt.	90	1 000 000,00	2 szt.	100	200 000,00	20 szt.	2 000 000,00	PROW	Realizacja LSR
	28. liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	6 szt.	50	518 987,00	5 szt.	91,66	474 616,21	1	100	75 000,00	12 szt.	1 068 603,21		
	29. liczba operacji ukierunkowanych na innowacje (wskaźnik liczony dla operacji objętych wskaźnikami 27 i 28)	2 szt.	50	-	2 szt.	100	-	-	-	-	-	4 szt.		

Razem cel szczegółowy 3.1		1 318 987,00		1 474 616,21		275 000,00		3 068 603,21		
Razem cel ogólny 3		1 318 987,00		1 474 616,21		0		3 068 603,21		
Razem cele 1-3		2 553 324,25		2 939 661,11		68 325,00		6 091 310,36		
Koszty bieżące w ramach 19.4 nie objęte wskaźnikami realizacji LSR		471 432,52		472 570,02		156 510,34		1 100 512,88		
Razem LSR		3 024 756,77		3 412 231,13		224 835,34		7 191 823,24		
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW								3 068 603,21	50 % poddziałania realizacja LSR	

*Przedsięwzięcie 6 (Kultura w każdym zakątku LGD) – Wskaźnik 5.1 realizowany jest automatycznie ze wskaźnikiem 5.2.

Tabela 1: Budżet LSR w podziale na fundusze EFSI i zakresy wsparcia

Zakres wsparcia (artykuł z rozporządzenia nr 1303/2013)	Wsparcie finansowe (PLN)		
	PROW	Fundusz wiodący	Razem EFSI
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b)	5 835 206,24		5 835 206,24
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c)	106 104,12		106 104,12
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d)	1 100 512,88	1 100 512,88	1 100 512,88
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e)	150 000	150 000	150 000
RAZEM	7 191 823,24	1 250 512,88	7 191 823,24

Tabela 2: Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	2 001 931,09	1 144 275,25		3 146 206,34
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	1 526 483,64		872 516,26	2 398 999,90
RAZEM	3 528 414,73	1 144 275,25	872 516,26	5 545 206,24

Załącznik nr 5: Plan komunikacji

Plan komunikacji.

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu	Wskaźniki realizacji działań komunikacyjnych oraz informacja o budżecie działań	Planowane efekty działań komunikacyjnych oraz określenie potrzeb zwiększenia działań w przypadku niskiego poparcia społecznego lub problemów związanych z realizacją LSR
2016-2020 - działanie bieżące, ciągle	Informowanie mieszkańców obszaru LGD o całości działań prowadzonych przez LGD	Informacja ogólna o LGD	Mieszkańcy obszaru LGD, instytucje, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, lokalni liderzy, młodzież, bezrobotni, w tym osoby defaworyzowane na rynku pracy określone w LSR	- strona internetowa LGD - profil LGD na portalu społecznościowym - materiały wydawnicze LGD (będące efektem realizacji LSR)	- liczba informacji na stronie internetowej LGD - liczba informacji na profilu LGD na portalu społecznościowym <i>(oba działania w ramach kosztów bieżących - praca bieżąca w Biurze LGD)</i> - liczba rozpropagowanych materiałów wydawniczych <i>(koszty ujęte w realizacji LSR - działania własne LGD oraz Projekty Współpracy)</i>	Poinformowanie adresatów działania o całości działań prowadzonych przez LGD i zainteresowanie ich włączeniem się we wspólne działania oraz do korzystania ze środków wsparcia oferowanych przez LGD <i>W przypadku niskiego poparcia społecznego dla działań LGD działania określone w tym punkcie zostają nasilonie, w tym nacisk powinien być położony na jakość działań informacyjnych i wykorzystanie wyników informacji zwrotnej na temat jakości działań informacyjnych LGD</i>
2016-2020 - działanie bieżące, ciągle, w miarę organizacji działań aktywizacyjnych	Informowanie mieszkańców obszaru LGD o wydarzeniach organizowanych przez LGD lub z udziałem LGD	Informacja o działaniach aktywizacyjnych LGD	Potencjalni uczestnicy wydarzeń prowadzonych przez LGD (określonych w ramach aktywizacji i będących elementem realizacji LSR), w tym mieszkańcy obszaru LGD, instytucje, organizacje pozarządowe,	- strona internetowa LGD - profil LGD na portalu społecznościowym - materiały wydawnicze LGD (będące efektem realizacji LSR) - wiadomości wysyłane drogą e-mail do instytucji na obszarze LGD	- liczba informacji na stronie internetowej LGD - liczba informacji na profilu LGD na portalu społecznościowym - liczba wysłanych wiadomości e-mail - liczba informacji udzielonych w Biurze	Poinformowanie adresatów działania o organizowanych przedsięwzięciach i wydarzeniach oraz zainteresowanie ich włączeniem się w ich realizację / udział w tych działaniach <i>W przypadku niskiego</i>

			<p>przedsiębiorcy, lokalni liderzy, młodzież, bezrobotni, w tym osoby defaworyzowane na rynku pracy określone w LSR</p>	<p>podejmujących działania na rzecz osób bezrobotnych, w tym określonych w LSR osób defaworyzowanych na rynku pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontakt bezpośredni w Biurze LGD - rozsyłanie wiadomości drogą e-mail na podstawie bazy kontaktów LGD 	<p>LGD <i>(działania w ramach kosztów bieżących - praca bieżąca w Biurze LGD)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba rozpropagowanych materiałów wydawniczych <i>(koszty ujęte w realizacji LSR - działania własne LGD oraz Projekty Współpracy)</i> 	<p>poparcia społecznego dla działań LGD działania określone w tym punkcie zostają nasilone, w tym nacisk powinien być położony na jakość działań informacyjnych i wykorzystanie wyników informacji zwrotnej na temat jakości działań informacyjnych LGD</p>
2016-2020 - działanie bieżące, ciągłe	<p>Informowanie mieszkańców obszaru LGD o Lokalnej Strategii Rozwoju - o jej założeniach (celach, przedsięwzięciach i wskaźnikach), a także o warunkach skorzystania z pomocy w ramach jej realizacji, w tym o kryteriach oceny operacji - całościowa informacja ogólna o charakterze i zakresie LSR</p>	Informacja o LSR	<p>Potencjalni wnioskodawcy w ramach naborów LSR, w tym: mieszkańcy (przedsiębiorcy, rolnicy, osoby fizyczne, w tym bezrobotni reprezentujący grupy defaworyzowane na rynku pracy), instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, branżowe i inne podmioty spełniające kryteria beneficjentów PROW 2014-2020, w działaniu LEADER.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - strona internetowa LGD - profil LGD na portalu społecznościowym - materiały informacyjne LGD o LSR (będące efektem realizacji LSR) - wiadomości wysyłane drogą e-mail do instytucji podejmujących działania na rzecz osób bezrobotnych, w tym określonych w LSR osób defaworyzowanych na rynku pracy - kontakt bezpośredni w Biurze LGD / doradztwo - spotkania informacyjno-szkoleniowe - rozsyłanie wiadomości drogą e-mail na podstawie bazy kontaktów LGD 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba informacji na stronie internetowej LGD, (w tym treść LSR) - liczba informacji na profilu LGD na portalu społecznościowym - liczba wysłanych wiadomości e-mail - liczba informacji udzielonych w Biurze LGD <i>(działania w ramach kosztów bieżących - praca bieżąca w Biurze LGD)</i> - liczba rozpropagowanych materiałów wydawniczych <i>(koszty ujęte w realizacji LSR - działania własne LGD oraz Projekty Współpracy)</i> - Liczba zorganizowanych spotkań informacyjno-szkoleniowych dla potencjalnych wnioskodawców - liczba podmiotów/osób, 	<p>Poinformowanie adresatów działania o możliwościach pozyskania wsparcia w LGD na realizację operacji wpisujących się w cele i przedsięwzięcia LSR oraz realizujących ich wskaźniki</p> <p>Zapewnienie lepszej jakości składanych dokumentacji wniosków oraz spójności tych wniosków z założeniami LSR dzięki doradztwu, informacji i konsultacji</p> <p>Spowodowanie zainteresowania składaniem wniosków, a w konsekwencji działań informacyjnych i doradczo-szkoleniowych złożenie wniosków o finansowanie operacji prowadzące do osiągnięcia założonych efektów realizacji LSR (m.in. powstanie nowych miejsc pracy, podmiotów gospodarczych, aktywizacja, promocja,</p>

					<p>którym udzielono doradztwa bezpośredniego w biurze LGD (działania w ramach aktywizacji, dla których wskaźniki określono w ramach realizacji LSR)</p>	<p>zachowanie dziedzictwa i inne założone w LSR rezultaty)</p> <p>W przypadku problemów związanych z realizacją LSR działania określone w tym punkcie zostają nasilone, w tym nacisk powinien być położony na jakość działań informacyjnych i wykorzystanie wyników informacji zwrotnej na temat jakości działań informacyjnych LGD</p>
<p>2016-2020 - terminy wynikające z harmonogramu naborów oraz procedur ogłaszania naborów</p>	<p>Informowanie mieszkańców obszaru LGD o terminach naborów wniosków na poszczególnych działaniach wraz ze szczegółową informacją o warunkach tych naborów</p>	<p>Działania informacyjne wynikające z procedury ogłaszania naborów</p>	<p>Potencjalni wnioskodawcy - jak wyżej.</p>	<p>- strona internetowa LGD - profil LGD na portalu społecznościowym - materiały informacyjne LGD o LSR (w ramach realizacji LSR) - wiadomości wysyłane drogą e-mail do instytucji na obszarze LGD podejmujących działania na rzecz osób bezrobotnych, w tym określonych w LSR osób defaworyzowanych na rynku pracy - kontakt bezpośredni w Biurze LGD / doradztwo - spotkania informacyjno-szkoleniowe - rozsyłanie wiadomości drogą e-mail na podstawie bazy kontaktów LGD - artykuły w mediach - informacje na stronach internetowych gmin</p>	<p>- liczba informacji na stronie internetowej LGD, (w tym treść LSR oraz informacje o warunkach naboru, kryteriach oceny) - liczba informacji na profilu LGD na portalu społecznościowym - liczba wysłanych wiadomości e-mail - liczba informacji udzielonych w Biurze LGD - liczba opublikowanych komunikatów w mediach i na stronach internetowych gmin i na tablicach ogłoszeniowych (koszty ujęte w ramach kosztów bieżących - praca bieżąca w Biurze LGD) - liczba rozpropagowanych materiałów wydawniczych (koszty ujęte w realizacji</p>	<p>Poinformowanie adresatów działania o możliwościach pozyskania wsparcia w LGD na realizację operacji wpisujących się w cele i przedsięwzięcia LSR oraz realizujących ich wskaźniki oraz poinformowanie mieszkańców obszaru LGD o terminach ogłoszonych naborów wniosków</p> <p>Zapewnienie lepszej jakości składanych dokumentacji wniosków oraz spójności tych wniosków z założeniami LSR dzięki doradztwu, informacji i konsultacji</p> <p>Spowodowanie zainteresowania składaniem wniosków, a w konsekwencji osiągnięcie założonych efektów realizacji LSR (m.in. powstanie nowych miejsc pracy, podmiotów gospodarczych, aktywizacja,</p>

				<p>członkowskich LGD - informacja na tablicy ogłoszeń w siedzibie LGD i w urzędach gmin członkowskich LGD</p>	<p><i>LSR - działania własne LGD oraz Projekty Współpracy)</i> - Liczba zorganizowanych spotkań informacyjno-szkoleniowych dla potencjalnych wnioskodawców - liczba podmiotów/osób, którym udzielono doradztwa bezpośredniego w biurze LGD <i>(koszty ujęte w ramach aktywizacji, dla których wskaźniki określono w ramach realizacji LSR)</i></p>	<p>promocja, zachowanie dziedzictwa i inne założone w LSR rezultaty)</p> <p><i>W przypadku problemów związanych z realizacją LSR działania określone w tym punkcie zostają nasilone, w tym nacisk powinien być położony na jakość działań informacyjnych i wykorzystanie wyników informacji zwrotnej na temat jakości działań informacyjnych LGD</i></p>
<p>2016-2020 - terminy wynikające z harmonogramu naborów oraz procedur ogłaszania wyników naborów i terminów innych czynności związanych z procedurą oceny i wyboru operacji</p>	<p>Informowanie wnioskodawców o wynikach naborów wniosków, a także o pozostałych elementach i terminach procedury oceny i wyboru operacji do finansowania</p>	<p>Działania informacyjne wynikające z procedur wdrażania LSR</p>	<p>Wnioskodawcy, którzy złożyli wnioski o finansowanie operacji</p>	<p>- strona internetowa LGD - profil LGD na portalu społecznościowym - kontakt bezpośredni w Biurze - rozsyłanie wiadomości pocztowych i drogą e-mail do wnioskodawców - informacja na tablicy ogłoszeń w siedzibie LGD</p>	<p>- liczba informacji na stronie internetowej LGD, (w tym wyniki oceny i wyboru operacji) - liczba informacji na profilu LGD na portalu społecznościowym - liczba wysłanych wiadomości pocztowych i e-mail do wnioskodawców - liczba informacji udzielonych w Biurze LGD - liczba opublikowanych komunikatów na tablicy ogłoszeniowej LGD <i>(koszty ujęte w ramach kosztów bieżących - praca bieżąca w Biurze LGD)</i></p>	<p>Poinformowanie adresatów działania o wynikach naborów wniosków i konieczności lub możliwości podjęcia czynności wynikających z danego etapu procedury oceny i wyboru operacji, w tym o możliwości składania protestu/odwołania, uzupełnień dokumentacji (grantobiorcy) itp. Zaproszenie do podpisania umowy o udzielenie grantu, przekazanie informacji związanych z monitorowaniem wdrażania operacji i in.</p> <p><i>W przypadku niskiego poparcia społecznego dla działań LGD działania określone w tym punkcie zostają nasilone, w tym nacisk powinien być położony na</i></p>

						<i>jakość działań informacyjnych i wykorzystanie wyników informacji zwrotnej na temat jakości działań informacyjnych LGD</i>
2016-2020 - działanie bieżące, ciągle prowadzone przez Biuro LGD podczas doradztwa i spotkań konsultacyjnych	Uzyskanie informacji zwrotnej i oceny jakości pomocy (doradztwa, szkoleń, konsultacji) świadczonej przez LGD <i>Element uwzględniony w procedurach monitoringu i ewaluacji na podstawie rekomendacji z poprzedniej ewaluacji LSR 2007-2013</i>	Działania służące otrzymywaniu informacji zwrotnej o jakości działań LGD	Osoby korzystające z doradztwa i konsultacji w Biurze LGD oraz podczas spotkań doradczo-konsultacyjnych prowadzonych przez LGD	- ankiety wypełniane przez odbiorców usług LGD w opisywanym zakresie - formularz ankiety udostępniany przez LGD w Biurze LGD oraz na zakończenie spotkań doradczo-konsultacyjnych prowadzonych przez LGD	- liczba ankiet rozdysponowanych wśród odbiorców usług LGD w opisywanym zakresie i zebranych przez LGD <i>(koszty ujęte w ramach kosztów bieżących - praca bieżąca w Biurze LGD w ramach czynności monitorujących Biura)</i>	Ocena odbiorców usług doradczych i konsultacyjnych LGD na temat efektywności tych działań i skali pomocy merytorycznej świadczonej w biurze LGD. Ustalenie "słabych punktów" prowadzonych działań i dalszych potrzeb ich odbiorców Podjęcie działań naprawczych w przypadku niezadowolającej oceny wynikającej z ankiet.
2017-2020 - po rozliczeniu przez beneficjentów ich operacji	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. przebiegu i zakończeniu realizacji operacji dofinansowanych przez LGD. <i>Element uwzględniony w procedurach monitoringu i ewaluacji na podstawie rekomendacji z poprzedniej ewaluacji LSR</i>	Działania służące otrzymywaniu informacji zwrotnej o wynikach wdrażania operacji	Beneficjenci operacji realizowanych w ramach LSR	- ankiety wypełniane przez beneficjentów zakończonych i rozliczonych operacji - formularz ankiety monitorującej beneficjenta udostępniany przez LGD na stronie internetowej LGD	- liczba ankiet rozdysponowanych przez LGD zgodna z ilością zakończonych i rozliczonych operacji i zebranych przez LGD <i>(koszty ujęte w ramach kosztów bieżących - praca bieżąca w Biurze LGD w ramach czynności monitorujących Biura)</i>	Uzyskanie informacji zwrotnej o zrealizowanych projektach, w tym informacja o osiągniętych wskaźnikach i kwotach wypłaconych beneficjentom. Kontrola procesu zbierania danych i poprawianie jego funkcjonowania. Ustalenie "słabych punktów" systemu monitoringu i wprowadzanie działań naprawczych podwyższających skuteczność zbierania danych

<p>2020 w ramach ewaluacji końcowej zgodnie z procedurami monitoringu i ewaluacji</p>	<p>2007-2013 Uzyskanie informacji zwrotnej nt. rozpoznawalności LGD na terenie jej działania <i>Element uwzględniony w procedurach monitoringu i ewaluacji na podstawie rekomendacji z poprzedniej ewaluacji LSR 2007-2013</i></p>	<p>Działania służące otrzymywaniu informacji zwrotnej o rozpoznawalności LGD</p>	<p>Mieszkańcy obszaru LGD, instytucje, organizacje pozarządowe i inne osoby / podmioty z terenu działania LGD - wybrani metodą losową z zachowaniem minimalnej próby badawczej - zgodnie z procedurami monitoringu i ewaluacji</p>	<p>- ankiety w wersji tradycyjnej lub elektronicznej rozdawane / rozsyłane do respondentów lub rozpropagowane poprzez gminy członkowskie i sołectwa obszaru LGD do odbiorców na obszarze LGD - wzór ankiety dostępny na stronie internetowej LGD w terminie prowadzenia badania. Ankieta nie może być udostępniana podczas wydarzeń organizowanych przez LGD (wpływ na wynik badania rozpoznawalności)</p>	<p>- liczba ankiet rozdysponowanych wśród respondentów z obszaru LGD i zebranych przez LGD <i>(koszty ujęte w ramach kosztów bieżących - praca bieżąca w Biurze LGD w ramach czynności monitorujących Biura)</i></p>	<p>Uzyskanie informacji zwrotnej od społeczności lokalnej o rozpoznawalności LGD na obszarze wdrażania LSR. Uzyskanie informacji o tym, jakie działania wpływają w największym stopniu na poprawę rozpoznawalności LGD. Zwiększenie zainteresowania mieszkańców działalnością LGD Ustalenie "słabych punktów" budowania rozpoznawalności. Podjęcie działań naprawczych w przypadku niezadowolającej oceny rozpoznawalności LGD.</p>
<p>2017-2020</p>	<p>Informowanie mieszkańców obszaru LGD o stanie realizacji LSR w tym o poziomie realizacji celów LSR i poszczególnych wskaźników</p>	<p>Działania informacyjne o stanie i efektach wdrażania LSR</p>	<p>Mieszkańcy obszaru LGD, instytucje, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, lokalni liderzy, młodzież, bezrobotni, w tym osoby defaworyzowane na rynku pracy określone w LSR</p>	<p>- strona internetowa LGD - profil LGD na portalu społecznościowym</p>	<p>- liczba informacji na stronie internetowej LGD - liczba informacji na profilu LGD na portalu społecznościowym <i>(oba działania w ramach kosztów bieżących - praca bieżąca w Biurze LGD)</i></p>	<p>Poinformowanie adresatów działania o stanie realizacji LSR w tym o poziomie realizacji celów LSR i poszczególnych wskaźników oraz zainteresowanie ich dalszym włączaniem się we wspólne działania oraz do korzystania ze środków wsparcia oferowanych przez LGD w ramach działań, w których cele i wskaźniki nie zostały jeszcze zrealizowane <i>W przypadku niskiego poparcia społecznego dla działań LGD działania określone w tym punkcie zostają nasilone, w tym nacisk</i></p>

						<i>powinien być położony na jakość działań informacyjnych i wykorzystanie wyników informacji zwrotnej na temat jakości działań informacyjnych LGD</i>
2020	Informowanie mieszkańców obszaru LGD o dobrych praktykach wynikających z realizacji LSR	Działania informacyjne o stanie i efektach wdrażania LSR	Mieszkańcy obszaru LGD, instytucje, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, lokalni liderzy, młodzież, bezrobotni, w tym osoby defaworyzowane na rynku pracy określone w LSR	- strona internetowa LGD - profil LGD na portalu społecznościowym - komunikaty w mediach - materiały wydawnicze LGD przewidziane w ramach realizacji LSR	- liczba informacji na stronie internetowej LGD - liczba informacji na profilu LGD na portalu społecznościowym - liczba komunikatów opublikowanych w mediach <i>(oba działania w ramach kosztów bieżących - praca bieżąca w Biurze LGD)</i> - liczba rozpropagowanych materiałów wydawniczych <i>(koszty ujęte w realizacji LSR - działania własne LGD)</i>	Rozpropagowanie informacji o dobrych praktykach wynikających z wdrażania LSR. Zwiększenie zainteresowania mieszkańców działalnością LGD. Wzrost liczby mieszkańców rozpoznających LGD a także identyfikujących działania realizowane ze wsparciem LGD lub przez samą LGD <i>W przypadku niskiego poparcia społecznego dla działań LGD działania określone w tym punkcie zostają nasilone, w tym nacisk powinien być położony na jakość działań informacyjnych i wykorzystanie wyników informacji zwrotnej na temat jakości działań informacyjnych LGD</i>
2017-2020	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. jakości działań informacyjnych <i>Element uwzględniony w procedurach monitoringu i</i>	Analiza efektywności działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu	Mieszkańcy obszaru LGD, instytucje, organizacje pozarządowe i inne osoby / podmioty z terenu działania LGD - wybrani metodą losową z zachowaniem minimalnej próby badawczej -	- ankiety w wersji tradycyjnej lub elektronicznej rozdawane / rozsyłane do respondentów lub rozpropagowane poprzez gminy członkowskie i sołectwa obszaru LGD do odbiorców	- liczba ankiet rozdysponowanych wśród respondentów z obszaru LGD i zebranych przez LGD <i>(koszty ujęte w ramach kosztów bieżących - praca bieżąca w Biurze LGD w</i>	Uzyskanie informacji zwrotnej od społeczności lokalnej o skuteczności działań informacyjnych prowadzonych w ramach Planu Komunikacyjnego i wdrażania LSR. Uzyskanie informacji o tym,

	<i>ewaluacji na podstawie rekomendacji z poprzedniej ewaluacji LSR 2007-2013</i>		zgodnie z procedurami monitoringu i ewaluacji	na obszarze LGD - wzór ankiety dostępny na stronie internetowej LGD w terminie prowadzenia badania.	<i>ramach czynności monitorujących Biura)</i>	jakie działania wpływają w największym stopniu na poprawę jakości informacji propagowanej przez LGD. Ustalenie "słabych punktów" działań komunikacyjnych LGD. Podjęcie działań naprawczych w przypadku niezadowolającej oceny tych działań - uruchomienie trybu korygowania Planu Komunikacji
2017-2020	Poprawa jakości działań komunikacyjnych prowadzonych w ramach Planu Komunikacji w tym wykorzystanie wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych za pomocą narzędzi określonych w Planie Komunikacyjnym	Tryb korygowania Planu Komunikacji	Pracownicy Biura LGD, Zarząd LGD	Spotkanie konsultacyjne Pracowników Biura i członków Zarządu połączone z analizą danych pochodzących z ankiet oraz innych źródeł dostarczających informacji o jakości działań informacyjnych (komunikacyjnych) LGD, określonych w Planie Komunikacyjnym. Biuro analizuje dane i przygotowuje dane oraz wnioski na spotkanie konsultacyjne. Zarząd LGD podejmuje decyzje o zmianach w Planie Komunikacyjnym.	- liczba analizowanych ankiet na temat jakości działań informacyjnych LGD - liczba rekomendacji zmian w Planie Komunikacyjnym przyjętych przez Zarząd LGD do wdrożenia w wyniku spotkań konsultacyjnych	Poprawa jakości i skuteczności działań informacyjnych LGD określonych w Planie Komunikacyjnym i/lub (w razie potrzeby) wprowadzenie nowych form/działań komunikacyjnych. Zmiana/dobór narzędzi informacyjnych stosowanych w Planie Komunikacyjnym. Uzyskanie lepszej oceny działań komunikacyjnych w kolejnym okresie działalności LGD.

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

1. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014-2020, Warszawa 2015
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005
4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008
5. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 508/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2328/2003, (WE) nr 861/2006, (WE) nr 1198/2006 i (WE) nr 791/2007 oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1255/2011
6. Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 809/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli, środków rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności
7. Wspólne Wytyczne Dyrekcji Generalnych Komisji Europejskiej, AGRI, EMPL, MARE i REGIO, na temat rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych
8. Wytyczne dla podmiotów lokalnych dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność
9. Zasady realizacji instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność w Polsce, Warszawa 2014